

Veera Turku

**”JOS TÄÄLLÄ EI TAPAHDU MITÄÄN
KIINNOSTAVAA, EI MILLÄÄN OO
MERKITYSTÄ”**

Tampereen Hiedanrannan luovien toimijoiden kiinnittyminen
väliaikaiseen paikkaan ja keinot vahvistaa jatkuvuutta

TIIVISTELMÄ

Veera Turku: ”Jos täällä ei tapahdu mitään kiinnostavaa, ei millään oo merkitystä” – Tampereen Hiedanrannan luovien toimijoiden kiinnittyminen väliaikaiseen paikkaan ja keinot vahvistaa jatkuvuutta.

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Johtamisen ja talouden tiedekunta, Ympäristöpolitiikka ja aluetiede

Maaliskuu 2020

Ohjaajat: Pekka Jokinen, Ari Jokinen & Mikko Kyrönviita

Kaupungistumisen seurauksena kaupunkikehittäjien huomio on kiinnittynyt tyhjentyneisiin teollisuusalueisiin. Keskustojen tuntumassa sijaitsevat entiset teollisuuden keskittymät tarjoavat mahdollisuuksia kaupungin kasvulle sisältäpäin. Näitä alueita kehitetään yhä useammin väliaikaistoiminnan keinoin, jolloin väliaikaisuus muuttuu hallitsemattomasta epäjärjestyksestä suunnittelun työkaluksi ja suunnitteluvaiheeksi. Väliaikaiskäyttöjen on tunnistettu edistävän niin sosiaalista ja taloudellista kehitystä kuin kulttuuritoimintaakin. Lisäksi väliaikaistoiminta tarjoaa tilaa kokeiluille ja innovaatioille ja se voi myös edistää kaupunkitilan monipuolisuutta ja elävyyttä.

Tutkimus käsittelee Hiedanrannan aluetta Tampereella ja sen kehitystä entisestä teollisuusalueesta urbaaniksi kaupunginosaksi. Hiedanrantaa on kehitetty ja tehty tunnetuksi väliaikaistoiminnan keinoin. Väliaikaisuudella Tampereen kaupunki on viitannut erityisesti alueen luoviin kulttuuritoimijoihin sekä käsityöläisiin. Koska väliaikaisuuteen liittyy toiminnan määräaikaisuus, ovat tutkijat olleet kriittisiä sen suhteen, voivatko väliaikaistoimijat saavuttaa jatkuvuuden ajan kuluessa ja kuinka paikan kehityksen hedelmät ovat näiden toimijoiden ulottuvilla. Tämä on kriittinen kysymys myös Hiedanrannassa.

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, millainen toimintaympäristö Hiedanranta on alueelle asettuneiden luovien toimijoiden näkökulmasta, miten luovat toimijat ovat kiinnittyneet Hiedanrantaan paikkana, sekä mitä keinoja heillä on käytettävissään vahvistaakseen jatkuvuuttaan. Kyseessä on laadullinen tapaustutkimus, jossa tarkastelen Hiedanrannan muutosta väliaikaisesta muuntautuvaan alueen pienten luovien toimijoiden näkemysten ja representaatioiden kautta.

Tutkimusaineistonani on kymmenen Hiedanrannan luovan toimijan teemahaastattelu sekä haastattelutilanteissa tekemäni haastatteluhavainnot. Haastatteluhavainnot ilmentävät tutkimukseni autoetnografisia piirteitä, sitä kuinka Hiedanrannan aluetuntemukseni ja aikaisemman toimijuuteni kautta olin tutkijana osa tutkimuskenttää. Nauhoitin ja litteroin kaikki haastattelut, jonka jälkeen teemoittelin aineiston. Jatkoin teemoittelua tyypittelemällä aineistoa käsitelähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Tarkastelen haastateltavien kiinnittymistä Hiedanrantaan kaupunkitutkimukselle keskeisen paikan käsitteen avulla. Ymmärrän paikan prosessinomaisena, jolloin paikka muodostuu toiminnan ja vuorovaikutuksen kautta syntyvistä merkityksistä. Tunnistin jokaisen haastateltavan kohdalla useanlaisia kiinnittymistä, mistä suurin osa koski Hiedanrantaa elettyinä sosiaalisena ympäristönä. Kiinnittymistä ilmentää muun muassa toimijoiden kiinnostus muovata paikkaa, halu jättää oma kädenjälki näkyviin paikan kehittyessä, syntynyt yhteistoiminta ja jo näkymättömäksi muuttunut arkinen jakaminen sekä paikan emotionaaliset merkitykset, kuten kodinomaisuus.

Eritellessäni luovien toimijoiden keinoja vahvistaa jatkuvuuttaan muuttuvalla alueella olen hyödyntänyt taktiikan ja strategian käsitteitä. Tunnistin toimijoilla useita kehitettäviä ja hyökkäviä taktiikoita, joita he sovelsivat yhdessä puolustavien ja hyökkäävien strategioiden kanssa. Oman työn tekeminen mahdollisimman hyvin, väliaikaisuuden määrittely ja sen ulkoistaminen sekä mielikuviiin vaikuttaminen julkisuuden avulla kuvaavat haastateltavien jakamia yleisiä taktiikoita ja strategioita. Poikkeavia keinoja olivat puolestaan vahvan tilallisen kiinnittymisen sekä kärsivällisyyden strategiat.

Tutkimus on toteutettu osana CICAT2025-tutkimushanketta, jonka tavoitteena on vauhdittaa Suomen siirtymää lineaaritaloudesta kohti kiertotalouden malleja. Tutkimuksellani syvennän ymmärrystä Hiedanrannasta, jota kehitetään kiertotalouden ja kokeilujen elävänä laboratoriona (urban living lab). Hiedanrannan tarkastelu alueen pienten luovien toimijoiden kautta tuo kiertotalouskeskusteluun mukaan näkökulman, joka jää usein vähälle huomiolle. Työlläni peräänkuulutan samalla luovien toimijoiden potentiaalin parempaa tunnistamista ja toimijoiden ottamista osaksi kehitystyötä. Tämä vaatii kaupungilta ensi alkuun nykyisten luovien toimintojen vakauttamista ja tukemista.

Asiasanat: väliaikaistoiminnot, paikka, paikkaan kiinnittyminen, kaupunkisuunnittelu, Hiedanranta, tapaustutkimus, taktiikka, strategia

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

ABSTRACT

Veera Turku: "If there's nothing interesting going on, it has no meaning" – Research on the creative actors in Hiedanranta, Tampere; their attachment to the place and the means of strengthening the continuity.

Master's Thesis

Tampere University

Faculty of Management and Business, Environmental policy and regional studies

March 2020

Supervisors: Pekka Jokinen, Ari Jokinen & Mikko Kyrönviita

Urbanization has turned the focus of city developers on urban brownfields. These former industrial areas, located close to the city centers, offer the cities possibilities for inner growth. Temporary uses play an essential role when empty factory sites are developed to urban residential areas. Earlier on the temporary uses referred to chaos and lack of management, they have now become a planning tool. With temporary uses, the cities can try to seek social, economic and cultural benefits, while interim uses also create a platform for innovations, experimentations and making cities more livable.

The research focus is on the development of a former industrial site in an area called Hiedanranta in Tampere, Finland. When transforming Hiedanranta into an urban neighborhood, the city of Tampere applied temporary uses, mainly indicating the work done by creative cultural actors and craftsmen in the Hiedanranta area. The researchers have expressed their worry about uncertain continuity of the temporary uses, which is also a crucial question in Hiedanranta. While temporary uses have become a recognized phase of the planning process, the profits of development are not shared with the temporal actors.

This research studies the Hiedanranta area as an operational environment from the aspect of local creative actors. The aim of this research is to discover how these actors are attached to Hiedanranta and how they can support their continuity. The research emphasizes the views and representations of local creative actors. A transition from temporal uses towards more permanent functions is investigated by qualitative methods.

A research material consists of ten interviews of the local creative actors and observations made during the interviews. These observations describe the autoethnographic characters of this research, and my role as a researcher on the field with previous experience and knowledge gained from participating in different projects at the Hiedanranta area. All the interviews were recorded, transcribed and analyzed by using a concept driven content analysis.

Attachment of the local creative actors to Hiedanranta was analyzed using the concept of place, which is widely used in urban studies. The place is in constant change as it is created through meanings which are developed in action and interplay. As a result, I found high levels of attachment, mainly in connection to Hiedanranta as a social environment. The attachment to the area appeared when people started to shape the place and as daily collaborations turned invisible. The place was described by using a large variety of emotions, such as a sense of "homeness".

The concepts of tactics and strategies were used to analyze the means to support continuity. I recognized several developing and offensive tactics, which were applied within defensive and offensive strategies. As shared tactics and strategies, creative actors outsourced temporality by defining it to correspond their narratives. With publicity, they tried to influence the public images of the Hiedanranta area and eventually they strived to earn the continuity by doing their work as well as they can. Deviant strategies, applied by only some of the actors, had strong spatial attachment and patience.

This thesis is written as part of CICAT2025 research project, aiming to facilitate the transition from linear to circular economy. The research deepens the understanding of Hiedanranta as a living lab. By emphasizing the creative actors, there is an access to a less studied point of view to the living lab discussion. With this research I want to highlight the potential of creative actors and how they should be better involved in the planning process. To begin with, the city of Tampere is required to stabilize the continuity of the creative uses and support the creative actors.

Keywords: temporary uses, place, place attachment, urban planning, Hiedanranta, case study, tactic, strategy

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

Sisällys

1. JOHDANTO	5
2. VÄLIAIKAISKÄYTÖT ENTISTEN TEOLLISUUSALUEIDEN KEHITTÄMISESSÄ 8	
3. PAIKKA KIINNITTÄMISEN KOHTEENA	14
3.1. Paikkaan kiinnittämisen määritelmiä	18
3.2. Nelikenttä välineenä paikkaan kiinnittämisen tutkimisessa.....	21
4. TAKTIIKAT JA STRATEGIAT TOIMIJUUTENA	23
4.1. Taktiikan ja strategian erot	24
4.2. Taktiikat ja strategiat kaupunkisuunnittelun kontekstissa.....	25
5. HIEDANRANNAN KEHITYS URBAANIKSI KAUPUNGINOSAKSI.....	29
6. TUTKIMUSASETELMA	33
6.1. Tutkijan positiosta ja tutkimuksen autoetnografisista piirteistä	35
6.2. Tutkimusaineisto	39
6.3. Analyysimenetelmä	44
7. AINEISTON ANALYYSI	45
7.1. Kehittyvä Hiedanranta paikkana ja toimintaympäristönä	46
7.2. Ulkoistamisen strategia	53
7.3. Strateginen yhteistoiminta.....	59
7.4. Tilallisen kiinnittämisen strategia	64
7.5. Resurssien kohdentamisen strategia.....	66
7.6. Kärsivällisyyden strategia	69
7.7. Kehitysstrategia.....	71
7.8. Julkisuusstrategia	74
7.9. Oman työn strategia	76
8. TULOSTEN TARKASTELU	78
8.1. Toimijoiden kiinnittyminen Hiedanrantaan	78
8.2. Taktiikat ja strategiat keinoina vahvistaa jatkuvuutta	82
9. JOHTOPÄÄTÖKSET	90
KIRJALLISUUS.....	95
LIITE 1 Haastattelurunko Hiedanrannan luoville toimijoille	
LIITE 2 Haastattelurunko kaupungin toimijoille	

1. JOHDANTO

Väliaikaisuuteen kuuluu ajatus toiminnan loppumisesta (ks. esim. Lehtovuori & Ruoppila 2012). Määräaikaisuus nähdään tyypillisesti väliaikaistoiminnalle synnynnäisenä, ja sitä toteutetaan useimmiten kaupunkisuunnittelijan, alueen kehittäjän tai kiinteistön omistajan toimesta, jonka intresseissä on toiminnan loppuminen tietyn ajan kuluessa (Bishop & Williams 2012, 5). Samaan aikaan juuri pysyvyyden ja jatkuvuuden puute luo väliaikaistoiminnoille mahdollisuuksia toteutua (Lehtovuori & Ruoppila 2011). Tässä työssäni tutkin väliaikaisuudella kehitettävää aluetta siellä toimivien ihmisten näkökulmasta. Tarkastelen, miten nämä henkilöt representoivat toimintaympäristönsä muutoksia, ja mitä keinoja heillä on käytössään pyrkiessään eroon tulevaisuuden epävarmuudesta.

Hiedanranta Tampereella on tutkimuskohteena kiinnostava, sillä se on monella tapaa hyvin tyypillinen väliaikaisuudella kehitettävä alue. Entisenä teollisuusalueena järven rannalla Hiedanranta vastaa sijainniltaan ja rakenteeltaan suuresti muita väliaikaiskehittämisen paikkoja. Tämä saa sen näyttämään kehittämiskohteena hyvin geneeriseltä. Toisaalta alueelle on kuitenkin syntynyt omalaatuinen luovien toimintojen kirjo, joka tekee paikasta uniikin. Samalla Hiedanrannan kehitys on Suomen mittakaavassa kooltaan omaa luokkaansa: suunnitellut 10 000 työpaikkaa sekä 25 000 asukasta tulevat toteutuessaan tekemään alueesta hyvin tiiviin (Ohjelmasuunnitelma 2019). Samaan aikaan kun Hiedanrantaa kehitetään uudeksi urbaaniksi asuinalueeksi laajassa asiantuntijoiden verkostossa, myös kaupunkilaiset ovat päässeet osallistumaan kehittämiseen avoimissa suunnittelutyöpajoissa (ks. Hiedanrannan ihmiset 2016; Alatalo et al. 2017). Hiedanrannassa minua kiinnostaa näiden eri mittakaavojen kohtaaminen, sekä miten väliaikaisuus on ilmennyt alueen tämänhetkisten toimijoiden näkökulmasta.

Tampereen kaupunki on viestinnässään viitannut väliaikaisuudella Hiedanrannan luoviin toimijoihin, kuten käsityöläisiin, taiteilijoihin sekä kulttuuri- ja harrasteyhdistyksiin (Hiedanrannan kulttuuri 2020). Hiedanrannan tulevaisuus on puhuttanut paljon alueen toimijoita ja muita kaupunkilaisia, ja gentrifikoitumisen pelätään ajavan nykyiset toimijat pois alueelta. Hiedanrannassa työskentelevät taiteilijat, käsityöläiset, yhdistykset ja yrittäjät ovat alueen tämänhetkisen näkyvän kehityksen ydintä, mutta heidän toimintansa jatko alueella on edelleen epävarmaa. Kehittyvällä alueella tilanteet voivat muuttua nopeasti, ja tutkimukseni kuvaakin yhtä epävarmuuden vaihetta. Tutkimukseni ajankohta on kuitenkin hedelmällinen,

koska pääsin sillä kiinni hetkeen, jota samaan aikaan määrittivät muutokset ja jatkuva epävarmuus sekä toisaalta toimijoiden asettuminen alueelle ja pienet pilkahdukset mahdollisesta jatkosta.

Hiedanranta toimii koelaboratoriona innovaatiotoimijoille ja tutkimukselle, mutta alueen kehittäminen on myös itsessään yksi suuri kokeilu. Hiedanrannan kokeellisella kehittämisotteella viitataan usein väliaikaisuuteen ja väliaikaistoimijoihin sekä avoimeen ja sallivaan ilmapiiriin, mikä on mahdollistanut väliaikaistoimintojen ohella kaupunkilaisten osallistumista alueen kehittämiseen (ks. Ohjelmasuunnitelma 2019; Alatalo et al. 2017). Tutkimukseni tarjoaa lähtökohtia väliaikaisuudella kehitettävien urbaanien kaupunginosien ja kaupunkitilojen tarkasteluun ja lisää ymmärrystä väliaikaisesta alueesta toimintaympäristönä. Se voi myös toimia esimerkkinä ja vertailukohtana tuleville kehityshankkeille. Lisäksi tutkimukseni laajentaa kuvaa väliaikaisuudesta ja sen ilmenemisestä, väliaikaisuuden ollessa monitulkintaista ja sen näyttäytyessä eri tavoin ja eri ulottuvuuksilla eri toimijoille. Erot väliaikaisuuden tulkinnassa ja määrittelyssä eivät ilmene vain toimiajasektoreiden välillä, vaan myös väliaikaistoimijoiksi nimitettyjen luovien kulttuuritoimijoiden kesken.

Väliaikaisten paikkojen tutkimuksessa verrattain harvoin ääneen pääsevät väliaikaisiksi mielletyt luovat toimijat. Kaupunkikehityksestä kiinnostuneiden lisäksi tutkimukseni palvelee myös väliaikaisella alueella työskenteleviä ja tekee näkyväksi heidän mahdollisuksiensa vahvistaa jatkuvuutta. Keinojen ja työkalujen analysoinnin ohella tutkimukseni kuvaa luovien toimijoiden roolia ja panosta Hiedanrannan alueen kehitykseen ja avaa alueella tapahtuvaa yhteistyötä. Tällä pyrin edistämään Hiedanrannan sekä muiden väliaikaisten alueiden toimijoiden yhteistyötä. Tuon esiin yhteistyön paikkoja ja muotoja, sekä miten toimijat voivat vahvistaa jatkuvuuttaan yhteistyön kautta. Tutkimuksellani tarjoan lisäksi syvällisen näkemyksen väliaikaisella alueella toimimisesta.

Tutkielmani on laadullinen tapaustutkimus Hiedanrannan kaupunginosasta Tampereella. Tavoitteenani on selvittää, millainen on tämän väliaikaisuudella kehitettävän paikan ja siellä toimivien ihmisten välinen suhde. Väliaikaisuus ja väliaikaisuudella kehittäminen toimivat tutkimukseni kontekstina, joilla kiinnitän tulokseni yksittäistapausta laajempaan ilmiöön. Tutkimuksessani selvitän Hiedanrannan pienten luovien toimijoiden näkemyksiä ja kuinka he representoivat väliaikaisuudella kehittämisen tilannetta alueella. Tutkin, miten nämä niin sanotut väliaikaistoimijat ovat kiinnittyneet Hiedanrantaan sekä miten väliaikainen ja muuntautuva paikka vastaavat heidän toimintansa tarpeisiinsa. Lisäksi tarjoan tutkimuksellani

tietoa luovien toimijoiden selviytymiskeinoista, joilla he voivat vahvistaa oman toimintansa jatkuvuutta. Tavoitteenani on tarjota syvälinen ja jäsenelty ymmärrys Hiedanrannan kehityksestä alueen luovien toimijoiden näkökulmasta. Tutkimusaineistoni koostuu näiden toimijoiden haastatteluista sekä haastatteluhavainnoista. Vastaan tutkimuksessani seuraaviin kysymyksiin:

- 1) *Millainen toimintaympäristö Väliaikainen ja sittemmin Muuntautuva Hiedanranta on alueen pienten luovien toimijoiden näkökulmasta?*
- 2) *Miten em. toimijat ovat kiinnittyneet Hiedanrantaan paikkana?*
- 3) *Mitä selviytymisen tai kasvun keinoja Hiedanrannan pienillä luovilla toimijoilla on käytössään vahvistaakseen toimintansa jatkuvuutta?*

Tutkimukseni on valmistunut osana Suomen Akatemian rahoittamaa CICAT2025-tutkimushanketta. CICAT2025-hankkeen tavoitteena on edistää siirtymää lineaaritaloudesta kohti kestävämpää kiertotaloutta. Tunnistamalla kiertotaloutta vauhdittavia tekijöitä sekä etsimällä ratkaisuja kiertotalouteen siirtymisen tueksi, hanke tukee Suomen kiertotaloustavoitteita (CICAT2025 2020). Tutkimushankkeessa on mukana neljä suomalaista yliopistoa ja kaksi ammattikorkeakoulua ja hankkeen monitieteisessä konsortiossa yhdistyy osaamista muun muassa teknologiasta, liiketoiminnasta, politiikasta, taiteesta sekä sidosryhmävuorovaikutuksesta (ibid.). Hiedanranta on yksi tutkimushankkeen painopisteistä alueella käynnissä olevien kiertotalouskokeilujen ja innovaatioiden takia. Tutkimukseni palvelee CICAT2025-tutkimushanketta tarjoten syvälinemmän ymmärryksen Hiedanrannasta toimintaympäristönä ja kokeilujen urbaanina laboratoriona. Samalla tuon esiin alueen toimijoiden vuorovaikutusta sekä yhteistyösuhteita.

Esittelen seuraavaksi kaupunkitilojen kehittämistä väliaikaisuudella, mikä toimii tutkimukseni kontekstina. Tämän jälkeen avaan teoreettisen viitekehitykseni sekä tutkimuksen keskeisimmät käsitteet. Aloitan teoriaosuuden tarkastelemalla paikan käsitettä ja sen ulottuvuuksia ihmismaantieteen tutkimuksessa. Paikan käsite pohjustaa samalla paikkaan kiinnittymisen teoriaa. Seuraavaksi esittelen taktiikan ja strategian käsitteet, joilla havainnollistan toimijuutta ja sen vahvistamista kaupunkisuunnittelun kontekstissa. Teoriaosuuden jälkeen kuvaan tutkimuskohteeni esittelemällä Hiedanrannan kehitystä ja nykytilannetta. Tämän jälkeen avaan tarkemmin tutkimukseni menetelmällisiä valintoja ja pohdin asemaani tutkijana Hiedanrannassa. Lisäksi esittelen tutkimusaineistoni sekä analyysimenetelmät. Tätä jatkaa tutkimukseni laajin luku, aineiston analyysi, jossa perustelen ja pohjustan tutkimustulokseni

empirian avulla. Tutkimustulosten tarkastelussa tiivistän löydökseni nitomalla yhteen teoriataustan sekä analyysin. Lopuksi pohdin tutkimukseni toteutusta sekä väliaikaisuutta kaupunkikehittämisessä asettaen samalla tutkimukseni laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin.

2. VÄLIAIKAISKÄYTÖT ENTISTEN TEOLLISUUSALUEIDEN KEHITTÄMISESSÄ

Yhteiskunnalliset muutokset johtavat kaupunkiuudistuksiin, jolloin vanhat käytöt saavat toisinaan väistyä uusien tieltä (Ruoppila & Lehtovuori 2019, 65). Kaupungistuminen lisää kasvupaineita kaupunkien sisällä, joihin vastataan esimerkiksi tiivistämällä jo olemassa olevaa urbaania rakennetta. Teollisuuden ja tuotannon tapojen muuttuessa tyhjilleen jääneet teollisuusalueet, ratapihat tai satamat (*brownfields*) tarjoavat otollisen paikan kaupunkien kasvulle. Kaupunkien rakentuessa aikoinaan tehtaiden ja työpaikkojen ympärille, sijaitsevat nämä entiset teollisuuden keskittymät usein keskeisellä paikalla, vesirajan tuntumassa (Zimmerman 2014). Hiljentyneet teollisuusalueet ovat olleet voimakkaan urbaanin kaupunkikehittämisen kohteena aina 1980-luvulta asti, jolloin niitä on alettu kaavoittaa uudelleen esimerkiksi asumiseen (Hentilä & Lindborg 2003, 2; Zimmerman 2014). Seuraavaa kehitysvaihettaan odottavat entiset teollisuusalueet tarjoavat usein paikan myös väliaikaistoiminnoille. Suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa väliaikaisuuden rinnalla käytetään tilapäisyyden käsitettä (ks. esim. Ruoppila & Lehtovuori 2019), joita molempia määrittää rajoitettu aika. Tässä työssäni käytän väliaikaisuuden ja tilapäisyyden käsitteitä toisten synonyymeina.

Blumner (2006) on määritellyt väliaikaiskäytön kuvaavan ajallisesti rajoittunutta tilallista toimintaa, jota toteutetaan niin sanotuilla jättömailla tai muilla tyhjilleen jääneillä alueilla ja rakennuksissa. Ruoppila ja Lehtovuori (2019, 64-65) puolestaan ovat määritelleet väliaikaiskäyttöjen toteutuvan tyypillisesti tyhjiä tai alikäytetyissä rakennuksissa tai maa-alueella, joiden vuokraamiseen tai kehittämiseen ei parhaillaan ole markkinaperusteista kysyntää. Väliaikaisuuden kontekstia määrittä pitkään aktiivisen käyttötarkoituksen puutteen ohella tilan hallinnan tai tulevaisuuden suunnitelmien epämääräisyys. Väliaikaiset toiminnot yhdistettiin epäjärjestykseen ja kaaokseen (SUC 2003, 4) ja niillä viitattiin määräaikaisten

vuokrasuhteiden ohella laittomiin haltuunottoihin, kuten autonomisiin kulttuurikeskuksiin ja vallattuihin taloihin eli squatteihin (Honeck 2017, 276-277). Väliaikaisuudelle otollista hukkatilaa tarjoavat entisten teollisuuskompleksien ohella esimerkiksi vajaalle käytölle jääneet varastot, satamat ja tyhjät tontit (Ruoppila & Lehtovuori 2019, 65). Väliaikaiskäytön kontekstina ne houkuttelevat paikalle muun muassa taitelijoita, kulttuuritekijöitä ja luovien alojen ammattilaisia (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 33).

Väliaikaistoimijat ovat oppineet selviytymään niillä resursseilla, joita väliaikaiset tilat heille tarjoavat sekä mukauttamaan toimintaansa tilanteen mukaan (Honeck 2017, 268-269; SUC 2003, 10). Tyhjentyneet teollisuuslaitokset houkuttelevat luovia toimijoita muun muassa keskitasoa halvemmilla vuokrilla ja tilojen joustavuudella (Gainza 2018, 792; Lehtovuori & Ruoppila 2012, 33). Uusien ideoiden testaaminen on mahdollista, paikallisten viranomaisten ja kiinteistöjen omistajien usein salliessa väliaikaistoimijoiden muokata tilaa mieleisekseen (SUC 2003, 24-25). Tyypillisesti väliaikaisuus mahdollistaa tilojen nopean käyttöönnoton ohella monipuolista toimintaa ja antaa tilaa ruohonjuuritason kokeiluille tai muutoin marginaaliin jääville toimijoille. Tilapäiskäytöt synnyttävät ympärilleen tilapäisen toiminnan klusterin, jossa pienet luovat toimijat hyödyntävät toistensa läheisyyttä ja sitä kautta syntyviä synergioita sekä perustavat verkostoja vahvistaakseen toimijuuttaan (SUC 2003, 5, 10-12; Oswald et al. 2013, 55-56). Vanhoille tehdasalueille ajautuvat toimijat jakavat keskenään joitain samoja intressejä ja heille muuntautuva, rosainen ympäristö, on usein luontainen paikka toimia. Luovien ja kokeellisten toimintojen kategorisointi väliaikaisiksi on ylhäältäpäin annettua, esimerkiksi kaupunkikehittäjien tai tutkijoiden kieltä, eikä välttämättä vastaa väliaikaisiksi miellettyjen toimijoiden kokemuksia ja näkemyksiä toiminnastaan. Tämä ilmentää hyvin väliaikaisuuden epämääräisyyttä. Väliaikainen-käsitteen määrittely on aina tilannekohtaista ja riippuu määrittelijän näkökulmasta ja intresseistä.

Väliaikaistoimijoiden kirjo on laaja ja monipuolinen. Termin alle voidaan niputtaa esimerkiksi taiteilijoita, artisteja, käsityöläisiä, kulttuuritiloja, harrastusryhmiä, skeittausta, sirkusta, yhteisöpuutarhoja, pop up -myymälöitä sekä pienyrityksiä, jotka asettuvat vailla käyttöä olevaan tilaan (ks. esim. SUC 2003, 15). Väliaikaistoimijoilla on tyypillisesti heikot taloudelliset resurssit, mutta sen sijaan heille on kertynyt sosiaalista ja kulttuurista pääomaa (Oswald et al. 2013, 53-54). Tilapäisiin toimintoihin on liitetty toiminnan itseorganisoituminen sekä alhaalta ylöspäin nousevat ideat ja aloitteet, ja niiden joustava täytöntöönpano (Andres 2013). Lisäksi näitä toimintoja kuvaa usein korkea sitoutumisen aste ja motivaatio sekä kyky

improvisoida (Oswalt et al. 2013, 53). Väliaikaistoimintaan kuuluu myös tee-se-itse -asenne (*do-it-yourself, DIY*), toimijoiden rakentaessa ja suunnitellessa tilaa ilman arkkitehtien ja rakennusyhtiöiden apua (ibid., 167-171).

Väliaikaiskäyttöä ei tyypillisesti tunnisteta osaksi kaupunkikehittämisen sykliä, sillä rakennuksen tai alueen jäädessä tyhjilleen, seuraava kehitysvaihe on useimmiten purkamisen tai muuntamisen kautta tapahtuva mahdollisimman nopea uudelleen käyttöönotto (SUC 2003, 4). Päätöksenteon kankeus, suunnittelun venyminen ja alueen toiminnallisen muutoksen vaiheet, kuten teollisuuden saastuttaman maaperän puhdistus, voivat kuitenkin johtaa siihen, että alue jää tyhjilleen vuosien ajaksi. Näin muodostuva hetki, jolloin paikka odottaa seuraavan suunnitteluvaiheen konkretisoitumista, tarjoaa otollisen tilan väliaikaistoimintojen synnylle (Hentilä & Lindborg 2003, 5). Tilallinen ja ajallinen välitila (*in-between; transient; indeterminate place*) toteutuu esimerkiksi entisen teollisuusalueen ollessa suunnittelullisessa odotustilassa (Andres 2013, 762-763).

Andres (2013, 762-763) on esittänyt väliaikaistoimintojen syntyvän lähtökohtaisesti heikon suunnittelun tilassa, jonka hän mieltää eräänlaiseksi odotustilaksi ennen paikan aktiivista muutosvaihetta. Toimijoille tämä odotustila tarkoittaa usein joustavuutta, sallivuutta ja vallan hajauttamista (SUC 2003, 24-25). Heikon suunnittelun tila, tai odotustila, on lähes ohittamaton välivaihe suunnittelun edetessä, ja epäjärjestyksen ja suunnitelmattomuuden sijaan sitä voidaan tarkastella myös eräänlaisena suunnittelun esivaiheena. Lehtovuori ja Ruoppila (2012, 30) ovat myös kyseenalaistaneet hierarkian tilan ensisijaisten ja toissijaisten toimintojen välillä. Taustalla on muutos kaupunkisuunnittelun käytännöissä, joissa tiukkaan määritellyistä yleissuunnitelmista, ollaan siirtymässä joustavampaan, vaiheittaiseen suunnitteluun, joka koostuu useista toisiaan seuraavista tilapäisistä vaiheista (Bishop & Williams 2012, 179; Lehtovuori & Ruoppila 2012, 30, 45). Yhä useammat tutkijat ovat argumentoineet, kuinka väliaikaistoimintoja tulisi tarkastella yhtenä kaupunkikehityksen vaiheena (ks. esim. Madanipour 2018; Honeck 2017). Erityisesti viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana väliaikaiskäytöt ovat nousseet marginaalista kaupunkikehityksen ajureiksi ja ne toimivat yhä useammin urbaanin kehittämisen tai elävöittämisen strategisena työkaluna (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 31; Honeck 2017, 269). Tämän ”suunnitteluinnovaation” juuret ovat kuitenkin muodollisen kaupunkikehittämisen ulkopuolella, omaehtoisissa tilan haltuunotoissa ja itsetekemisen kulttuurissa (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 31, 34). Väliaikaiskäytöt eivät itsessään ole uutta ja erityistä, vaan kaikkialla maailmassa missä vanhoja tehtaita on jäänyt tyhjilleen, luovat ja kokeilevat toiminnot ovat löytäneet paikalle (Oswalt et al. 2013, 9-10).

Ajan myötä tilapäisen toiminnan paikat ovat kuitenkin muuttuneet, kun entisten teollisuuskompleksien ohella uutta käyttöä etsivät nyt myös esimerkiksi tyhjentyneet ostoskeskukset.

Tänä päivänä useat kaupungit Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa ovat ottaneet väliaikaistoiminnot kaupunkikehittämisen välineeksi (ks. Patti & Polyak 2015). Vanhoihin tehdaskomplekseihin syntyneet kulttuuritilat Berliinissä, Amsterdamissa ja Barcelonassa ovat tunnettuja esimerkkejä väliaikaisuudella kehittämisestä (ks. Gainza 2018). Osa väliaikaistoiminnoista on ajan kuluessa vakiintunut osaksi paikkaa: Berliinissä väliaikaistoiminnot ovat saavuttaneet tunnustetun aseman niin kaupunkikehittäjien kuin kiinteistöjen omistajien silmissä ja toimintojen arvo markkinoinnin apuna on tunnistettu (Ruoppila & Lehtovuori 2019, 64). Monissa tapauksissa väliaikaistointia on kuitenkin loppunut alueen siirtyessä muodollisen suunnittelun tilaan. Myös suomalaiset kaupungit ovat hyödyntäneet väliaikaisuutta kehittämistyössään. Helka-Liisa Hentilä ja Timo Lindborg (2003) ovat tutkineet väliaikaistointoja Helsingissä, VR:n tavaramakasiinien sekä Pasilan alueen kehittämistapauksissa. Panu Lehtovuori ja Sampo Ruoppila (2012, 47) puolestaan ovat tutkineet Kalasataman kehitystä, jossa väliaikaistointoja sovellettiin strategisena suunnitteluvaiheena.

Väliaikaistointojen arvo kaupunkisuunnittelussa piilee niiden kyvyssä herättää kiinnostusta paikkaan (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 33, 35). Tilapäiset toiminnot tuottavat samalla tilaa ja niillä on todettu olevan sosiaalista, kulttuurista sekä taloudellista merkitystä alueiden uudistamiselle (ks. Andres 2013; Madanipour 2018). Tämä toteutuu väliaikaistointojen tehdessä paikkaa tunnetuksi ja houkutellessa kävijöitä (Hentilä & Lindborg 2003). Kun entiset teollisuuskiinteistöt saavat uuden elämän, ne tulevat osaksi urbaania kaupunkiympäristöä. Paikan elävöittäminen väliaikaistoinnin keinoin on myös verrattain nopeaa, ja paikan omistajalle se tarkoittaa usein vain pieniä kustannuksia (Oswalt et al. 2013, 52-61). Tilapäisyyden avulla voidaan pyrkiä tekemään heterogeenistä, julkista kaupunkitilaa, yksityisten paikkojen sijaan (Vallance et al. 2017, 88). Németh ja Langhorst (2014, 147) esittävät, että tilapäiskäytöillä voidaan saavuttaa myös sosiaalisia hyötyjä, sillä väliaikaiset paikat mahdollistavat pienten ja usein marginaaliin jäävien ryhmien toimintaa. Tilapäinen käyttö voi myös voimistaa paikallisia ryhmiä ja yhteisöllisyyttä (Vallance et al. 2017, 88). Samalla se toimii keinona estää tyhjien tilojen vandalisoimista ja epätoivottua käyttöä.

Väliaikaistoiminnot voivat edistää innovatiivisuutta osana erilaisia *living lab* -ympäristöjä (ks. esim. Honeck 2017). Muodollisen suunnittelun nojattessa ideoihin pysyvyydestä, jatkuvuudesta ja kontrollista, väliaikaistointoihin liittyy joustavuus, innovatiivisuus, kokeilut sekä alhaalta ylöspäin nousevat aloitteet (SUC 2003, 4-5). Väliaikaisuus mahdollistaa ideoiden testaamista, toimintojen kehittämistä sekä näistä oppimista (Németh & Langhorst 2014, 146-147). Entisille teollisuusalueille asettuneet kulttuuritoimijat ja artistit luovat ilmapiirin, joka houkuttelee paikalle usein myös innovaatiotoimijoita, *start up* -yrityksiä sekä kokeiluja (SUC 2003, 5; Lehtovuori & Ruoppila 2012, 33). Lehtovuori ja Ruoppila (2012, 34-35) huomauttavatkin, ettei väliaikaisuus palvele vain kaupunkisuunnittelijoita vaan myös yksityiset yritykset voivat pyrkiä hyötymään siitä: luovuuden ja innovaatiopotentiaalin ohella väliaikaistoiminnot tuovat kiinteistöjen omistajille vuokratuloja toimintojen asettuessa tiloihin, joihin ei sillä hetkellä kohdistu markkinaintressejä. Koska väliaikaistoinnilla saatavat vuokratulot ovat pienet, ei kiinteistöjen omistajilla ole useinkaan intressejä panostaa tilojen kunnostukseen (Oswalt et al. 2013, 56). Omistajalle koituvat pienet panostukset tilan muokkaamiseen ja lyhyet vuokrasuhteet voivat tarjota tilapäiskäytöstä työkalun joustavaan tilan hallintaan.

Väliaikaistointoja voidaan tarkastella niin poliittisessa, kulttuurisessa kuin taloudellisessa kontekstissa, jotka yhdistyvät väliaikaisuuden muuttuessa strategiseksi kehitysvälineeksi (SUC 2003, 5). Kun tilapäistoinnista on tullut kaupunkikehittämisen työkalu, on toiminnassa kyse tyhjien tilojen aktivoimisen sijaan kaupunkien, yritystoimijoiden sekä kiinteistönomistajien moninaisten intressien täyttämisestä (Colomb 2012, 132-133). Madanipour (2018, 1097-1099) on esittänyt neoliberaalien markkinavoimien vaikuttavan aina väliaikaistoinnin taustalla, sillä urbaanien tilojen tyhjentyminen on teollisuuden muutosten ohella seurausta laajemmasta talouden globalisaatiosta. Toisaalta väliaikaistointojen ollessa valjastettuna kaupunkikehittämisen muutoskatalyyteiksi, ne tuottavat myös itsessään sosiopoliittista sekä kulttuurista tilaa (ks. Oswalt et al. 2013; Madanipour 2018).

Kaupunkitutkimuksessa on tunnistettu tilapäiskäyttöjen sykli, jossa väliaikaisiksi mielletyt pienet kulttuuritoimijat joutuvat ajan kuluessa väistymään maksukykyisempien toimijoiden tieltä (Colomb 2012, 144-146; Ruoppila & Lehtovuori 2019, 65). Gentrifikaation käsitteellä kuvataan ilmiötä, jossa väliaikaistoiminnot tulevat kaupallisen kehittämisen syrjäyttämiksi (Ruoppila & Lehtovuori 2019, 65). Ruoppilan ja Lehtovuoren (2019) mukaan gentrifikaatiossa on keskeistä paikkojen entisestään kasvanut kulttuurinen merkityksenanto. Madanipour (2018, 1100) on kuvannut gentrifikoitumisen prosessia paikkojen brändäyksellä, väliaikaistointojen ”vaihtoehtoisuuden” tullessa symboliseksi arvoksi ja trendiksi.

Brändäyksessä on kyse myös Ruoppilan ja Lehtovuoren (2019) tunnistamasta laajemmasta ilmiöstä, jossa luovat kulttuuritoimijat ja taitelijat muovaavat paikkaa tehden sen suosituksi (ks. myös Atkinson & Bridge 2005). Luova ympäristö houkuttelee paikalle yritystoimijoita, mediaa ja turisteja, mikä johtaa paikan suosion nousuun ja muuttaa paikan rakennetta (Colomb 2012, 144-146). Väliaikaisuudelle asetettujen tavoitteiden täyttyminen ja toiminnan menestys eivät siis aina tarkoita positiivisia asioita väliaikaistoimijoille. Ironisesti onnistumiset ja paikan kehittyminen voivat uhata väliaikaistoimijoiden asemaa ja jatkoa ja ajaa heidät siirtymään muualle.

Gentrifikaation myötä häviää tavanomaisesti se toiminta, joka alun perin on tehnyt paikasta ainutlaatuisen (Ruoppila & Lehtovuori 2019, 65). Samalla saattaa kadota koko väliaikaistoiminnan luoma erityisyys ja paikan houkuttelevuus. Kun alueen suosio kasvaa, johtaa tämä usein vuokratason nousuun ja paikan siistiytymiseen. Väliaikaistoimijoiden elinehtona olevat halvat vuokrat, muunneltavat työtilat sekä mahdollisuudet kokeilla vapaasti omia ideoita toteutuvat harvemmin muodollisen suunnittelun tiloissa (ks. SUC 2003). Vuokrasopimusten päättymisen ja vuokratason nousun ohella muutokset alueen toiminnallisessa luonteessa voivat ajaa luovat toimijat lähtemään pois. Osa väliaikaistoimijoista siirtyy tällöin uusiin paikkoihin, mikäli sellaisia on heidän ulottuvillaan, osan toiminnan loppuessa kokonaan (ks. Colomb 2012, 144-146). Colomb (2012, 145) huomauttaa, kuinka yritykset häätää väliaikaistoimijat vastoin heidän tahtoaan, johtavat usein konflikteihin ja esimerkiksi laittomiin valtauksiin toimijoiden kieltäytyessä lähtemään paikasta.

Vaikka väliaikaisuuteen kuuluu lähtökohtaisesti ajatus toiminnan määräaikaaisuudesta, on väliaikaistoimijoiden jatkon epävarmuus ja sopimusten päättäminen herättänyt kritiikkiä. Kun väliaikaisuus on muuttunut tyhjen varastotilojen vuokraamisesta taiteilijoille edulliseen hintaan kaupunkikehittämisen ja elävöittämisen strategiseksi työvälineeksi, on koko väliaikaisuuden konseptia syytä arvioida uudelleen. Ruoppila ja Lehtovuori (2019, 64) huomauttavat, ettei väliaikaistoiminnoilla kerrytetyt voitot, kuten paikan taloudellisen arvon nousu, jakaudu väliaikaistoimijoille. Vaikka väliaikaistoimijat ja -toiminnot tekevät paikkoja tunnetuksi elävöittäen ja houkuttellen niihin ihmisiä, kasaantuvat työn hedelmät toisten nautittaviksi. Väliaikaisuuden muutos epäjärjestyksestä ja itse tekemisestä strategiseksi suunnitteluvaiheeksi vaatii muutoksia väliaikaistoimijoihin suhtautumisessa. Nykyisen suunnittelupolitiikan tilassa väliaikaistoimijat kohtaavat edelleen esimerkiksi taloudellisia ja hallinnollisia ongelmia (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 33). Tilapäisten toimintojen ei

myöskään lähtökohtaisesti tarvitse loppua suunnittelun edetessä, vaan ne voivat myös kehittyä pysyväksi osaksi paikan toimintoja (ibid., 39-41).

3. PAIKKA KIINNITTÄMISEN KOHTEENA

Ihmismaantieteeseen kuuluvat keskeisesti tilan (*space*) ja paikan (*place*) käsitteet, joilla pyritään kuvaamaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta (Saar & Palang 2009, 5). Aiemmin paikka ja tila oli tapana esittää toistensa vastakohtina, abstraktina ja konkreettisena (ks. Massey 2008, 186-191). Tila ei kuitenkaan voi toteutua vailla kontekstia, eikä näin ollen ole irrallinen ympäristöstään ja sijainnistaan. Erottelun tuntuessa keinotekoiselta käsitteitä käytetään yhä enemmän limittäin (ks. esim. Saar & Palang 2009). Kaupunkitutkimuksessa tila ja paikka esitetään usein vastavuoroisina, jota kuvaa maantieteilijöiden käyttämä relationaalisen tilan käsite (ks. Country et al. 2016). Kun paikan ja tilan vastakkainasettelusta luovutaan, ne voidaan nähdä rinnakkaisina ja vuorovaikutteisina. Tilan ja paikan käsitteillä voidaan kuitenkin kuvata erilaisia asioita, ja niitä käytetään osin erilaisissa konteksteissa. Paikkaa on tyypillisesti määritetty kokemuksellisuuden ja subjektiivisten merkitysten kautta (Massey 2008, 186-191). Paikka kuvaa fyysisen ympäristön sijaan elettyä sijaintia, sen ainutlaatuisuutta ja merkitysten moninaisuutta. Tilan kautta puolestaan voidaan tarkastella henkilökohtaista abstraktimpia asioita (Tuan 1977, 6). Tilan käsitettä voidaan soveltaa esimerkiksi toiminnan sekä toimijoiden intressien tutkimiseen (Saar & Palang 2009, 6-7).

Tässä tutkimuksessani sovellan paikan käsitettä, jonka avulla analysoin Hiedanrantaa siellä toimivien ihmisten näkökulmasta. Ymmärrykseni paikasta nojaa maantieteilijä Doreen Massey'n tutkimukseen. Olen tunnistanut Massey'n (2008; 2005) paikan määrittelyissä toistuvia elementtejä, joita sovellan tässä tutkimuksessani: Massey'n mukaan paikka syntyy arkisessa toiminnassa tekemisen ja vuorovaikutussuhteiden kautta. Siihen liittyy vahvasti kokemuksellisuus, merkitykset ja identifioituminen sekä eletyn elämän kautta syntyvät tunteet ja tulkinnat. Massey'n mukaan paikka on joustava ja se syntyy prosessinomaisena suhteessa ”toiseen”, mitä paikka rajaa ulkopuolelleen. Seuraavaksi tarkastelen syvemmin tunnistamiani paikan ulottuvuuksia. Nämä ulottuvuudet auttavat analysoimaan paikkaa monimuotoisena, sekä tarkastelemaan prosesseja, joissa paikkaa tuotetaan.

Masseyn lisäksi Lefebvre on esittänyt hyvin samansuuntaisia ajatuksia paikasta. Lefebvre (1991, 324-325) on määritellyt tilaa kehittelemänsä kolminaisuuden dialektiikan kautta: hänen mukaansa tila on samanaikaisesti materiaallinen, mentaalinen ja sosiaalinen. Nämä kolme eri elementtiä ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään, mikä tekee tilasta muuntautuvan (Wallin 2019, 19). Tilateoriassaan Lefebvre on painottanut erityisesti sosiaalista toimintaa ja kolminaisuuden dialektiikan keskiössä onkin ihminen (ibid.). Fyysisessä ympäristössä syntyvän toiminnan ja vuorovaikutuksen ohella sosiaalinen tila syntyy mielikuvissa, diskursseissa ja representaatioissa, jotka tuottavat ja ylläpitävät tilaa (Lefebvre 1991, 401). Masseyn tavoin Lefebvre ei keskity työssään tilaan olevana, vaan on pikemminkin kiinnostunut tilan tuottamisen tavoista. Sosiaalinen tila on yhtä lailla työ kuin tuote keräten sisäänsä kaiken elollisen ja elottoman, objektit, merkitykset ja symbolit (Lefebvre 1991, 101-102, 191). Näin ollen sosiaalinen tila on samanaikaisuuksia ja useiden eri asioiden, asiantilojen ja tapahtumien yhtäaikaista läsnäoloa (Semi 2010, 58-60).

Sen sijaan että pyrkisin tutkimuksellani vastaamaan kysymykseen mikä paikka on, pyrin ymmärtämään, miten paikka tulee tehdyksi (ks. Lefebvre 1991; Junnilainen 2019, 35-41). Tarkastellessani Hiedanrantaa toimintaympäristönä, en ole niinkään kiinnostunut paikan fyysisestä rakenteesta ja siinä tapahtuneiden muutosten analysoinnista, vaan tutkin paikan saamia merkityksiä ja tapoja kuvata paikkaa. Tavot tehdä paikkaa ja paikan muuttuva luonne ilmentävät Doreen Masseyn (2008) ajatuksia paikasta prosessinomaisena. Massey (2008, 28-31) on määritellyt paikkaa sosiaalisten suhteiden verkostona, joka pysähtyneisyyden tai staattisuuden sijaan on aina muutoksessa. Hänelle paikka on toimintatilojen ja sosiaalisten suhteiden sekoitus, joka syntyy ja elää ihmisten ja tilojen vuorovaikutuksessa. Lefebvren (1991) sosiaalinen tila asioiden samanaikaisuuksina havainnollistaa myös vuorovaikutusta ja muutosta. Vaikka paikka fyysisenä tilana olisi stabiili, sen määritelmät ovat alati muuttuvia (ks. Junnilainen 2019, 35-41).

Hiedanrannalla on maantieteellinen sijainti, joka voidaan todeta kartalta, mutta paikkana se syntyy ihmisten läsnäolon ja merkitysten kautta. Paikat alkavatkin merkityksellistyä vasta ihmisten, toiminnan ja sisältöjen kautta (Tuan 1977; Tervo 2012, 85). Paikka ei koskaan tarkoita vain fyysistä rakennetta ja sen mahdollistamaa toiminnallisuutta, vaan se ilmentää myös sosiaalisia merkityksiä sekä paikallista elettyä elämää (Gieryn 2000). Maantieteilijöiden soveltaman paikan käsitteen rinnalla Lefebvren (1991) sosiaalinen tila kuvaa paikkaa elettyinä, sosiaalisten ja arkisten käytäntöjen kautta syntyvinä merkityksinä. Yhteiskuntateoreetikot ovat myös tarttuneet paikan merkityksellisyyteen, ja he ovat esittäneet paikan olevan tila, jolle on

annettu merkitys (ks. Carter et al. 1993). Merkitys syntyy tilassa toimimisen, elämisen ja kokemisen kautta, joissa yhdistyvät paikkaan liitetyt tunteet. Paikan on esitetty myös olevan jokapäiväisen arkemme eletty todellisuus (ks. Massey 2008, 191).

Paikka syntyy sosiaalisessa elämässä, suhteiden ja niiden ylläpitämisen kautta. Sosiaalisilla suhteilla on aina tilallinen muoto ja sisältö, ja ne joutuvat pakostakin toteutumaan tilassa sekä tilaa halkovina (Massey 2008, 144). Tästä tilakäsityksestä johdettuna Massey on määritellyt paikkaa tietyllä alueella toistensa kanssa vuorovaikutuksessa olevien ihmisten ja sosiaalisten suhteiden muodostelmaksi. Niinpä minkä tahansa paikan ainutkertaisuus koostuu osaltaan kyseisessä paikassa toteutuvien sosiaalisten suhteiden erityisyydestä ja siitä, kuinka nämä sosiaaliset suhteet kohdatessaan tuottavat uusia sosiaalisia ilmiöitä.

Paikat voidaan kuvitella sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen ainutkertaisiksi keskittymiksi, johon kuuluvat suhteet niin paikan sisäpuolella kuin kytkennät ulkopuolelle (Massey 2008). Yhteyden ja eron tekemisen prosessien kietoutuessa toisiinsa sosiaalisuudessa on aina yhteenkuuluvuuden lisäksi läsnä myös sosiaalisen eronteon tapoja (Junnilainen 2019). Kun rajaamme jotain ulkopuolelle, määrittelemme samalla sisäpuoleen kuulumisen ehdot. Massey (2008) mukaan paikkojen ainutkertaisuus syntyy sisä- ja ulkopuolen rajapinnoilla, moninaisissa verkostoissa. Sosiaalinen eronteko ja paikan sulkeminen muilta kuvaavat paikan näkymättämiä rajoja (ks. Tuan 1977). Näkyvien eli fyysiseen tilaan liittyvien rajojen ohella näkymättömät rajat ovat merkittävä osa paikkaa ja sen muotoutumista.

Paikalla on sen sosiaalisen ulottuvuuden rinnalla kulttuurisia merkityksiä. Kulttuurinen näkökulma tarkoittaa paikan sosiaalisen elämän tarkastelua ensi sijassa käytäntöinä (Junnilainen 2019, 36). Käytännöt ovat itsestään selvinä pidettyjä ajattelemisen ja tekemisen tapoja, jotka saavat muotonsa vuorovaikutussuhteissa toisten kanssa (Gross 2009, 359). Kulttuurisia käytäntöjä ovat esimerkiksi jaetut tarinat, joilla paikkaa kuvataan, toisten kohtelemisen tietyllä tavalla, tietynlaisen käyttäytymisen odottaminen ja rajanveto paikkaan kuuluvien ja toisten, eli ulkopuolisten, välillä (Junnilainen 2019, 35-40). Arkiset käytännöt syntyvät toistojen kautta, ihmisten tottuessa tekemään asiat tietyllä tavalla ja näin ylläpitäen sosiaalisen maailman rakenteita. Paikka on tyypillisesti yhdistetty pysähtyneisyyteen, nostalgiaan ja ”kodin” turvaamiseen ulkopuoliselta. Paikat voivatkin olla koteja, mutta määritelmän täyttämiseksi niitä ei kuitenkaan tarvitse kokea sellaisiksi (Massey 2008). Toisaalta ihmisellä voi olla myös monta samanaikaista kotia.

Paikat ovat monimutkaisia ilmiöitä, joissa useat eri yhteisöt risteävät toistensa kanssa. Yhteisöt eivät kuitenkaan ole yhtenäisiä eikä kokemus paikasta ole välitön (Massey 2008). Paikka avoimena ja huokoisena sekä siitä kerrottujen tarinoiden rinnakkaisuus kuvaavat paikan kokemuksellisuutta, joka ei ole palautettavissa yhteen: jokaisella on oma kokemuksensa paikasta eivätkä nämä kokemukset ole toisensa poissulkevia tai kilpailevia, vaan toteutuvat rinnakkain (Massey 2008, 86-87, 122-123). Täten paikkaa ei voi pelkistää sen yhteisöihin ja niiden identiteettiin (ibid., 137). Paikan identiteetti on monimuotoinen ja paikallisuuden luonteesta käydään jatkuvia neuvotteluja (Junnilainen 2019, 35-40). Sosiaalisten suhteiden varaan luotu identiteetti ei voi olla lukkoon lyöty, sillä vuorovaikutus on luonteeltaan dynaamista. Paikkojen identiteetin rakentumiseen yhdistyy myös menneisyys ja kontekstisidonnaiset merkitykset (Gross 2009, 359). Arki ja sosiaaliset käytännöt eivät myöskään ole puhtaasti uusia ja irrallaan rakenteista, valta-asetelmista ja yhteiskunnallisista positioista. Näin paikan konteksti ja rakenteet vaikuttavat paikkatulkintojen taustalla.

Paikan identiteetti muodostuu keskinäissuhteessa toisten paikkojen kanssa ja se kertoo ”ulkopuolen” kanssa koetun vuorovaikutuksen erityislaadusta (Massey 2008, 144-146). Paikkojen sosiaalisessa elämässä ei ole kyse vain paikan asukkaiden keskinäisistä suhteista, vaan myös suhteista paikkojen osin kuviteltuunkin menneisyyteen ja entisiin asukkaisiin. Junnilainen (2019) havaitsi tutkimuksessaan, kuinka paikan sosiaaliseen elämään vaikuttivat niin sanotut ulkopuoliset, riippumatta siitä olivatko he suhteessa paikkaan, mutta joiden kuviteltiin näkevän paikka ja sen asukkaat tietyllä tavalla. Määritellessään paikan identiteettiä ja mielikuvia paikasta paikalliset toimijat tekevät paikkaa koko ajan uudelleen (Junnilainen 2019, 35-40). Paikat eivät ole koskaan muusta maailmasta irrallisia kuplia. Paikka kuvaa myös yksilön identiteetin muodostumista, mitä tuotetaan sekä uusinnetaan vuorovaikutussuhteissa (Massey 2008, 11-16, 142-143).

Massey (2008, 122-123) on kritisoinut vallalla olevaa tapaa kuvitella ja jäsentää paikan ja yhteiskunnan suhdetta aikajatkumolle. Hänen mukaansa paikan ja kulttuurin välillä ei ole yksiselitteistä yhteyttä, vaikka haluamme tämän usein niin jäsenellä. Vallitsevien diskurssien tilalle Massey ehdottaa paikan tarkastelua erilaisten ja rinnakkaisten tarinoiden yhteiselon alueena ja yhteiskunnallisten valtasuhteiden tuotteena. Tässä paikan määrittelyssä toisiinsa yhdistyvät paikan sosiaalinen rakentuneisuus ja sen yhteydet valtaan. Massey (2008, 124) mukaan valta voi olla hyökkäävää tai puolustavaa ja paikan valtasuhteet toteutuvat osana monimutkaisia ja kerroksellisia historioita. Paikkojen rakentumisessa on mukana myös ei-inhimillisiä elementtejä. Ei-inhimilliset elementit, kuten ympäristö, eivät ole passiivista massaa

tai absoluuttisesti ihmisen hallittavissa (Little 1998, 75). Luonto on läsnä myös urbaaneissa tiloissa ja vaikuttaa näin paikan syntyyn (ks. Lefebvre 1991, 30-32, 37-38).

3.1. Paikkaan kiinnittymisen määritelmiä

Olen pohjustanut paikkaan kiinnittymisen tarkastelua määrittelemällä paikkaa ja sen ulottuvuuksia. Tarkastellessani paikkasuhdetta hyödynnän ihmismaantieteen lisäksi ympäristöpsykologiassa käytettyjä ja tunnistettuja paikkaan kiinnittymisen elementtejä, sillä ne peilaavat hyvin tutkimusaineistoani ja auttavat jäsentämään tutkimuskysymyksiini vastaamista. Paikkaan kiinnittyminen rakentuu paikan käsitteen varaan ja ymmärrykseen kiinnittymisen kohteesta muuttuvana ja kokemuksellisenä. Väliaikaisuuden kontekstissa paikka on muutoksessa, ja ymmärtääksemme näitä muutoksia meidän tulee osata kiinnittää huomiomme oikeisiin asioihin. Paikan määrittely antaa aineksia paikkaan kiinnittymisen lisäksi myös väliaikaisen paikan muutosten tarkasteluun.

Paikkaan kiinnittyminen (*place attachment*) on voimakas side ihmisen ja paikan välillä (Altman & Low 1992). Kiinnittyminen muodostetaan suhteessa paikkaan, jossa halutaan pysyä ja joka tuntuu turvalliselta ja mieluisalta (Shao & Liu 2017; Hidalgo & Hernandez 2001). Terminä se on melko joustava, eikä sille ole yhtä yleisesti jaettua ja määritelmiä. Tämä juontuu siitä, että ihmiset voivat kokea kiinnittymistä hyvin eri tavoin. Yleensä kiinnittymisessä yhdistyy paikan fyysisen rakenteen mahdollistamien toimintojen ohella emotionaalisia kokemuksia sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta (ks. esim. Gieryn 2000; Saar & Palang 2009). Tutkimuksessa kiinnittymisen on havaittu kohdistuvan ensi sijassa sosiaaliseen ympäristöön (Hidalgo & Hernandez 2001). Havainto tukee Massey'n (2005; 2008) paikan käsitteen määrittelyjä sekä Lefebvren (1991) sosiaalisen tilan teoriaa.

Paikkaan kiinnittymisen tutkimuskenttä oli pitkään rajoittunut tarkastelemaan paikkaa vain asumisympäristönä (Hidalgo & Hernandez 2001, 274). Kiinnittymistä on tutkittu laajasti kaupunginosan mittakaavassa, mutta tuoreemmassa tutkimuksessa kaupunginosan rinnalla on tarkasteltu myös esimerkiksi asuinkorttelia sekä kodin lisäksi muita yksittäisiä rakennuksia. Shao ja Liu (2017, 158) avaavat tarkastelua entisestään yhdistäessään fyysisen kiinnittymisen myös arkkitehtuuriin ja maisemaan. Nämä variaatiot muodostavat erilaisia mittakaavoja kiinnittymiselle. Heidän tutkimuksensa osoittaa, kuinka tarkasteltavaan ympäristöön, on se sitten rakennus, kotikatu, kaupunginosa, paikan arkkitehtuuri tai maisema, voidaan liittää

keskenään hyvin erilaista paikkaan kiinnittymistä ja näiden sekoituksia. Tämä johtuu siitä, että tulkitsemme ympäristöämme keskenämme eri tavoin ja oma toimintamme sekä kiinnostuksemme muokkaa kokemuksiamme ja tulkintojamme paikasta (Lefebvre 1991, 101-102). Voimme myös kokea kiinnittymistä useaan eri paikkaan yhtä aikaa (ks. Massey 2008; Hidalgo & Hernandez 2001).

Vaikka paikkaan kiinnittymisen tutkimus on keskittynyt tarkastelemaan suhdetta pysyviin paikkoihin, kuten esimerkiksi kotiin, on tutkimus laajentunut 2010-luvulla koskemaan vakinaisuuden sijaan yhä enemmän myös liikkuvuutta. Bernardo ja Palma-Oliveira (2014) ovat tarkastelleet tutkimuksessaan vakituisten ja väliaikaisten asukkaiden kiinnittymistä asuinalueeseensa. Per Gustafson (2001) puolestaan on tarkastellut artikkelissaan paikkaan kiinnittymisen ja liikkuvuuden suhdetta. Tyypillisesti nämä kaksi ilmiötä on esitetty toisilleen vastakkaisina ja jopa poissulkevin. Paikkasuhteen liittäminen liikkuvuuteen ja väliaikaisuuteen haastaa aiheen perinteisempää tutkimusta, jossa kiinnittymisen on nähty syntyvän juurikin jatkuvuuden kautta (ks. esim. Ujang 2007). Jatkuvuuden ohella kiinnittymiseen on liitetty tyypillisesti myös prosessinomaisuus ja toistot (Kauppinen 2009; Massey 2008). Kodin ja välittömän asuinympäristön ohella paikkasuhteen tutkimus on viime aikoina laajentunut tarkastelemaan myös niin sanottuja piipahtamisen paikkoja, kuten työ-, harrastus- ja vapaa-ajanviettopaikkoja sekä ostospaikkoja (ks. Madgin et al. 2016; Ujang 2007).

Paikkaan kiinnittyminen on oleellinen osa urbaania kaupunkisuunnittelua, sillä se kertoo ympäristön laadusta ja toimivuudesta (Shao & Liu 2017, 153). Kaupungin kehittyessä ja muuntautuessa paikkaan liitetyt tunnesiteet auttavat ihmisiä selviytymään muutoksista ja sopeutumaan niihin sekä luovat vaikutelmaa vakaudesta (McCarthy 1984). Kun kaupunkia kehitetään väliaikaistoiminnon keinoin, paikkasuhteen merkitys korostuu entisestään: jo kehittynyt paikkasuhde auttaa ylläpitämään läheistä suhdetta alueeseen läpi sen muutosvaiheen. Vahva paikkaan kiinnittyminen on myös yksi merkittävimmistä vetovoimatekijöistä alueiden houkutellessa liiketoimintaa ja vierailijoita (ks. Ram, Björk & Weidenfeld 2016).

Paikkaan kiinnittyminen liitetään usein paikkaidentiteettiin (*place identity*), koska molemmat termit kuvaavat tiivistä suhdetta ihmisen ja ympäristön välillä (Stokols & Shumaker 1981). Termeinä paikkaan kiinnittymien ja paikkaidentiteetti ovat limittäisiä ja niillä viitataan osin samoihin asioihin. Osa paikkasuhteen tutkijoista on esittänyt, että paikkaan kiinnittyminen olisi

osa paikkaidentiteettiä (ks. Lalli 1992), kun taas tuoreemmassa tutkimuksessa paikkaan kiinnittymisen on esitetty olevan moniulotteinen rakennelma, joka sisältää osia paikkaidentiteetistä (ks. Shao & Liu 2017). Paikkaan kiinnittymisestä ja paikkaidentiteetistä voidaan erottaa vielä kolmas ulottuvuus, paikkariippuvuus (*place dependence*) (Stokols & Shumaker 1981, 481). Stokols ja Shumaker (1981, 481) ovat esittäneet paikkariippuvuuden kuvaavan suhdetta paikkaan, jonka koemme mahdollistavan toimintamme paremmin kuin toiset paikat: paikkaidentiteetti ja paikkariippuvuus kuvaavat kahta paikkaan kiinnittymisen puolta, jotka ovat emotionaalinen ja toiminnallinen side paikkaan.

Vaikka tutkijat eivät ole saavuttaneet yksimielisyyttä paikkaidentiteetin ja paikkaan kiinnittymisen eroista, on näissä kahdessa tunnistettu jaettuja piirteitä ja päällekkäisyyksiä. Ensiksi, molempiin konsepteihin liitetään tyypillisesti affektiivinen ulottuvuus, joka kuvaa ihmisen ja paikan välistä emotionaalista sidettä. Toiseksi, niihin kuuluu kognitiivinen ulottuvuus, joka liittyy fyysisen tilan toiminnallisiin mahdollisuuksiin (Shao & Liu 2017, 153-154). Tässä työssä minun ei ole tarpeellista tehdä tiukkaa rajanvetoa paikkaidentiteetin ja paikkaan kiinnittymisen välille ja näen nämä kaksi käsitettä vahvasti toisiinsa linkittyneinä. Käytän paikkaan kiinnittymisen käsitettä kuvaamaan sitä moniulotteista ilmiötä, joka muodostaa merkityksellisen siteen ihmisen ja paikan välille. Tutkimuksessani näen paikkaidentiteetin osin sisäkkäisenä paikkaan kiinnittymiselle.

Paikan sosiaaliset suhteet sekä aktiivinen toiminta yhdistyvät osallisuudessa. Tyypillisesti osallisuuteen liitetään voimakas paikkaan kuulumisen tunne, vaikka toisaalta osallisuuden vastakohta, sivullisuus, voi myös ilmentää paikkaan kiinnittymistä (Jovero & Horelli 2002, 13-14). Jovero ja Horelli toteavat, kuinka sivullinen kiinnittää huomiota erilaisiin asioihin kuin osallinen, vaikka molemmat asuisivat samalla alueella tai toimisivat samassa ympäristössä. Tämä kuvaa paikkaan kiinnittymisen kokemisen moninaisuutta ja subjektiivista luonnetta. Mielikuvat, kokemukset ja tunteet voivat fyysisen ja toiminnallisen ympäristön tavoin joko vahvistaa tai heikentää paikkasuhdetta (Kauppinen 2009, 77). Paikkaan kiinnittymisen subjektiivisuus liittyy myös paikan merkityksiin, minkä takia kiinnittyminen on henkilökohtaista (ks. esim. Massey 2008; Ram et al. 2016).

Paikkaan kiinnittyminen ei ilmene aina positiivisen kokemuksen kautta, vaan siihen voi liittyä negatiivisiakin kokemuksia (Shao & Liu 2017, 153; Junnilainen 2019). Laajemmin paikkaan kiinnittymisen voidaan todeta kuvaavan emotionaalista tai kognitiivista sidettä tiettyyn paikkaan tai ympäristöön. Hidalgo ja Hernandez (2001, 274) ovat täydentäneet kiinnittymisen

määritelmää liittämällä siihen halun ja pyrkimyksen ylläpitää tätä läheistä suhdetta kiinnittymisen kohteeseen. Heidän mukaansa paikkaan kiinnittyminen ilmenee tunnistettavasti tilanteissa, joissa henkilö on vaarassa menettää läheisen suhteensa paikkaan, kuten esimerkiksi muuttaessa pois asuinalueeltaan, tai tilanteissa, joissa hän joutuu muutoin kuvittelemaan läheisen paikkasuhteensa katkeamista tai muuttumista merkittävästi (ibid., 276-277). Tämä ilmentää myös sellaista paikkaan kiinnittymistä, josta emme välttämättä ole itse tietoisia.

3.2. Nelikenttä välineenä paikkaan kiinnittymisen tutkimisessa

Pyrkinessä eroon paikkaan kiinnittyminen -termin epämääräisyydestä tutkijat ovat kehittäneet erilaisia mallinnuksia paikkasuhteen tarkasteluun. Shao ja Liu (2017, 154-155) ovat havainnollistaneet paikkaan kiinnittymistä neljän eri ulottuvuuden kautta, jotka ovat paikan fyysinen olemassaolo (*physical appearance*), sosiaaliset suhteet (*social interaction*), aisti- ja tunnekokemukset (*sensory experience*) ja historiallinen luonne (*historical character*). Doreen Massey'n paikan määrittelystä poiketen Shao ja Liu eivät ole nostaneet toiminnallisuutta omaksi ulottuvuudekseen, minkä kautta kiinnittyminen ilmenee. Tulkitsen kuitenkin toiminnallisuuden olevan nelikentän niin sanottua liimaa, joka pitää osat kasassa. Toiminnallisuus on läsnä kaikissa ulottuvuuksissa ja se ilmenee ulottuvuuksien rajapinnoilla yhdistävänä tekijänä.

Tutkimuksessani sovellan Shaon ja Liun (2017) neljän ulottuvuuden lähestymistapaa paikkaan kiinnittymisen tutkimiseen. Nelikenttä (Kuvio 1) toimii välineenä, jonka avulla havainnollistan pienten luovien toimijoiden kiinnittymistä Hiedanrantaan. Malli ei ole absoluuttinen tai kata kaikkia paikkaan kiinnittymisen muotoja, vaan tarjoaa yhden mahdollisen sovelluksen havainnollistaa kiinnittymistä. Ulottuvuudet eivät myöskään ole keskenään kilpailevia, vaan toteutuvat limittäin ja samanaikaisesti. Päädyin soveltamaan Shaon ja Liun (2017, 154-155) nelikenttää, sillä se auttaa havainnollistamaan, miten monin eri tavoin paikkasuhde voi muodostua. Tämän lisäksi malli auttaa hahmottamaan paikkaidentiteettien kehitystä ajan kuluessa ja sen erilaisia mittakaavoja. Paikkaan kiinnittyminen ei ole koskaan sitovaa vaan jatkuvassa muutoksessa, ja näin ollen paikkasuhteetkin ovat jossain määrin väliaikaisia (Massey 2008, 28-31; Junnilainen 2019, 35-41).

<i>Physical appearance</i>	<i>Social interaction</i>
<i>Sensory experience</i>	<i>Historical character</i>

Kuvio 1: Paikkaan kiinnittymisen neljä ulottuvuutta (Shao & Liu 2017).

Paikkaan kiinnittymisen ensimmäinen ulottuvuus kuvaa toimijoiden kykyä ja aloitteellisuutta tehdä paikasta mieluisa ja saada se vastaamaan heidän tarpeisiinsa. Paikkasuhte on todennettavissa, kun ihmiset alkavat ilmaista itseään paikassa ja kun he käyttävät, muokkaavat ja pitävät huolta ympäristöstään (Proshansky 1974). Shaon ja Liun (2017) mukaan kiinnittyminen voi olla suoraa vaikuttamista paikkaan ja sen fyysisen ympäristön mahdollistamaan toiminnallisuuteen tai epäsuorempaa vaikuttamista paikan luonteeseen. Epäsuoraa vaikuttamista on esimerkiksi vaikuttaminen mielikuviin ja uskomuksiin paikasta ja sen toiminnallisuudesta (Shao & Liu 2017, 154). Fyysistä kiinnittymistä voidaan tarkastella eri mittakaavoissa, kuten arkkitehtuurin, yksittäisten rakennusten, kadunpätkän tai koko kaupunginosan tasolla.

Toinen ulottuvuus kuvaa kiinnittymistä sosiaaliseen ympäristöön. Tästä näkökulmasta katsottuna kiinnittymistä on tunnistettu ja mitattu esimerkiksi sosiaalisten suhteiden olemassaololla ja lukumäärällä sekä sosiaalisten siteiden vahvuudella, olettaen niiden korreloivan vahvemmassa kiinnittymisestä paikkaan (Hidalgo & Hernandez 2001). Sosiaalinen ja fyysinen ulottuvuus limittyvät toisiinsa toiminnallisuudessa (ks. Tuan 1977). Paikan toiminnallisuus on fyysisen ympäristön mahdollistamaa tekemistä, jota toteutamme usein vuorovaikutuksessa toistemme kanssa. Vastavuoroinen paikka mahdollistaa monenlaista tekemistä ja päivittäisiä kohtaamisia (Montgomery 1998, 97, 100-102). Sosiaalisuus on arjen vuorovaikutustilanteiden ja jaetun arjen ohella yhteistyötä ja jakamista (Shao & Liu 2017). Sosiaalisella kiinnittymisellä on tärkeä rooli myös identiteetin kehittämisessä ja se ilmenee usein yhteisöllisyyden tunteena (Hidalgo & Hernandez 2001, 273-274).

Kolmantena ulottuvuutena paikkaan kiinnittymistä ilmentävät tunne- ja aistinvaraiset kokemukset. Paikkaan kiinnittymisen aste kertoo, miten tyytyväisiä ihmiset ovat paikkaan ja miten se vastaa heidän toiminnan tarpeiden lisäksi myös psykologisiin tarpeisiin (Shao & Liu 2017). Paikkasuhteeseen liittyvät tunteet, aistit ja kokemukset eivät kuitenkaan oletusarvoisesti ole positiivisia asioita ja kiinnittyminen voi yhtä lailla ilmetä negatiivisten tai kielteisten tunteiden kautta (Massey 2008). Paikkaan liitetyt aistihavainnot voivat olla tunteiden lisäksi

ääniä ja hajuja, tai toisaalta myös näiden puutteita (Montgomery 1998, 97). Emotionaalisella ulottuvuudella toisiinsa kietoutuvat paikkaan liitetyt kokemukset, symboliikka ja paikan saamat merkitykset. Tunteet ja kokemukset ovat paikan merkityksellistämistä, joka tuottaa paikkaa (Gross 2009, 359). Samalla paikan symboliset merkitykset ovat paitsi toiminnan mahdollistajia, myös osa paikan sekä henkilön oman identiteetin rakentamista (Massey 2008, 142-143; Jovero & Horelli 2002). Emotionaalinen ulottuvuus havainnollistaa paikkaidentiteettiä sekä kuinka heijastamme itseämme paikkojen kautta ja rakennamme identiteettiämme omien paikkojen valinnalla (Jovero & Horelli 2002, 49). Ihmiset tuottavat ja uusintavat paikkaidentiteettiään myös vuorovaikutussuhteissa toistensa kanssa (Massey 2008, 11-16).

Paikkaan kiinnittymisen neljännessä, historiallisessa ulottuvuudessa yhdistyvät materiaali ja kulttuuri: Maisema kiinnittymisen kohteena kuvaa historiallisen ulottuvuuden kulttuurista puolta (Shao & Liu 2017, 155). Vanhat rakennukset puolestaan ovat materiaalisia kiinnittymisen kohteita: ajalliset kerrostumat luovat kontrastia nykyisyyden ja menneisyyden välille ja muodostavat vertailukohtia, joihin kiinnittyä. Historiallinen ulottuvuus ilmentää myös paikan ajallista kerroksellisuutta sekä paikkasuhteen prosessinomaisuutta. Se havainnollistaa paikan toiminnallista muuttumista sekä muutoksia paikallisessa kulttuurissa ja yhteisöissä. Paikalliset toimijat muuttavat paikkaa joko tietoisesti tai tiedostamattomasti ja tulevat osaksi sen historiaa ajan kanssa. Ihmiset tulevat tavallisesti myös entistä kiintyneimmiksi paikkaan siellä vietetyn ajan ja siihen liittyvien kokemusten myötä (Massey 2008). Paikan historiasta ja juurista kiinnostuminen ilmentävät paikkasuhdetta (Shao & Liu 2017, 154-155). Paikan historialla ja ainutlaatuisuudella voi olla vaikutusta myös paikkaidentiteettien muodostumiseen, sillä paikan hengen ymmärtäminen ja kokeminen ovat usein linkittyneet paikkasuhteen kehittymiseen (Kauppinen 2009, 77).

4. TAKTIIKAT JA STRATEGIAT TOIMIJUUTENA

Taktiikan ja strategian käsitteillä on sotilaallinen alkuperä ja niitä on käytetty kuvaamaan sodankäyntiin liittyviä valtasuhteita (Oswalt et al. 2013, 82-83; Round et al. 2008). Strategia on kiinnittynyt omaan paikkaan, jota puolustetaan ulkopuolisen vihollisen hyökkäyksiltä. Taktiikat ilman paikkaa ja valtaa joutuvat puolestaan tulemaan toimeen sillä, mitä tilanne

tarjoaa (Oswalt et al. 2013, 82-83). Taktiikoilla on tyypillisesti viitattu toimijan heikkouteen (ibid.). Valtasuhteiden ohella taktiikan ja strategian avulla on kuvattu myös arkista toimijuutta. Arkipäivän taktiikoilla ja strategioilla Michel de Certeau (1984) on havainnollistanut lukemattomia tapoja saada asioita tehdyiksi.

Tässä työssäni tarkastelen taktiikkaa ja strategiaa limittäisinä, saman toimijan hallussa olevina välineinä. Kuvaan taktiikalla ja strategialla kahta luonteeltaan erilaista keinoa, joita Hiedanrannan luovilla toimijoilla on käytössään kamppaillessaan toimintansa jatkuvuuden eteen. Kuten Round (2008, 172) on artikkelissa esittänyt, taktiikka ja strategia eivät ole aina selvärajaisia, ja niitä voidaan soveltaa myös yhtäaikaisesti. Soveltamani taktiikan ja strategian teoreettinen jäsentely nojaa Andresin (2013) ja Watsonin (2014) tutkimusartikkeleihin, joihin syvennyn myöhemmin tässä luvussa. Olen valinnut nämä artikkelit teoreettisen tarkastelun keskiöön, sillä niissä taktiikan ja strategian avulla tutkitaan toimijuuden muutosta ja keinoja oman toimijuuden vahvistamiseen. Andres (2013) ja Watson (2014) ovat valtateorioiden ohella inspiroituneet de Certeau (1984) arjen taktiikoiden ja strategioiden teoriasta, mutta ovat sovelluksissaan päätyneet jo kauaksi de Certeau ajattelusta.

4.1. Taktiikan ja strategian erot

Ennen siirtymistä strategian ja taktiikan sovelluksiin kaupunkitutkimuksessa esittelen lyhyesti taktiikan ja strategian eroja. Strategia ja taktiikka eroavat toisistaan suhteessa tilaan ja aikaan. Lisäksi ne eroavat toisistaan sekä mittakaavaltaan että prosesseiltaan; miten ne saavat muotonsa ja miten niitä toteutetaan. Strategian vahvuus on kiinni paikassa, jota se hallitsee. Tämä voi toteutua niin omistajuuden kuin tilan hallintasuhteen kautta ja se pohjautuu tilan erottamiseen ulkopuolisesta alueesta (Oswalt et al. 2013, 82-83). Taktiikoita määrittävä piirre puolestaan on niiden oman tapahtumapaikan puute. Se kuvaa toimimista toisen strategian hallitsemalla alueella (Certeau 1984, 29-42). Taktiikalla on kuitenkin strategian tavoin vahva suhde tilaan, sillä taktiikka hyötyy ja on riippuvainen tilan tarjoamista mahdollisuuksista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että taktiikka pyrkisi aina tilan muuttamiseen tai hallinnointiin (Round et al. 2008, 182).

Taktiikka ja strategia eroavat toisistaan myös laajuudeltaan sekä luonteeltaan. Strategiat ovat suunnitelmallista, määrätietoista ja laskelmoitua toimintaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Andres (2013, 764) yhdistää strategiat valtasuhteisiin, manipulointiin ja

ohjailuun. Niitä kuvaa oman tilan ohella toiminnan kokonaiskuva ja suunnitelmallisuus. Strategiaa toteutetaan pitkällä aikajänteellä, eikä sillä pyritä asioiden nopeaan, hetkelliseen muuttamiseen. Taktiikat puolestaan eivät noudata pitkän aikavälin visioita (Certeau 1984). Koska ne toimivat jo jonkun hallinnoimassa tilassa, niillä ei ole mahdollisuutta tehdä paikalle kehityssuunnitelmaa (Lankshear & Knobel 2002). Ne ovat usein spontaaneja ja tilanteen mukaan syntyviä aktioita, jotka ovat luonteelta joustavia ja hetkellisiä (Oswalt et al. 2013, 82-83). Taktiikoille tärkeää on oikean hetken löytäminen sekä toiminnan rytmittäminen: taktiikat tarttuvat hetkeen, hyödyntäen eteen tulleita suotuisia olosuhteita (Round et al. 2008, 172-175). Niin sanotut halkeamat tai murrokset tilan hallinnassa ovat otollinen alusta taktiikoille, ja ne ilmaantuvat usein silloin, kun niitä vähiten odotetaan (Certeau 1984).

Toteutamme arkipäivän taktiikoita riippumatta siitä, tiedostimmeko ne vai emme. Tämä kuvaa jatkuvaa toimijuutta ja auttaa kohdistamaan huomion myös niihin tekoihin sekä käytäntöihin, jotka eivät tuota selkeästi nähtävää fyysistä lopputulosta (Certeau 1984). Toimijuus liittyy arkisiin, normaaleihin asioihin, kuten asumiseen, kuluttamiseen tai kodin askareisiin. Nämä ovat niin kutsuttuja heikkoja taktiikoita, joita emme itse usein tunnista arkielämässämme (ks. Andres 2013, 764-765). Arjen taktiikat ja strategiat ovat arkisen toiminnan käytännön järjestämistä, mutta myös suhteiden verkostoja, joissa käynnistämme uutta toimintaa sekä muovaamme toimintakulttuuria: toimintakulttuuri on jatkuvasti uusiintuvaa ja sitä tuotetaan moninaisin keinoin (Saltmarsh 2015).

Taktiikat eivät ole aina aktiivisia pyrkimyksiä tai tekoja halutun asian saavuttamiseksi, vaan asiaa tulisi tarkastella myös käänteisesti. De Certeau (1984) on esittänyt, kuinka oleminen on itseasiassa aktiivista ja tuottaa uutta. Olemisen ohella myös asioiden tekemättä jättäminen on aktiivinen teko, joka voi olla joko tiedostettua tai tiedostamatonta toimintaa (Certeau 1984). Riippumatta tiedostamisen tasosta, arkinen toimijuus on aina aktiivista. Joidenkin toimintojen tai toimijoiden tulokset ovat vain helpommin havaittavassa kuin toiset, ja näkyvämmät toiminnot ovat usein myös sosiaalisesti arvostetumpi (ibid.). Taktiikoiden tunnistamiseksi meidän tulisi lopputulosten ohella kiinnittää enemmän huomiota tekemisen käytäntöihin.

4.2. Taktiikat ja strategiat kaupunkisuunnittelun kontekstissa

Taktiikoiden ja strategioiden teoriaa on sovellettu tilan ja paikan tutkimuksessa niin kaupunkiympäristössä (ks. Andres 2013; Watson 2014) kuin virtuaalituloissakin (ks. Kupiainen

2014). Seuraavaksi avaan taktiikoiden ja strategioiden soveltamista kaupunkitutkimuksen kentällä muutamien esimerkkien kautta. Syvennyn taktiikoihin ja strategioihin tarkemmin kahden erityylyiseen kaupunkisuunnittelutapauksen kautta. Näistä Vanessa Watsonin (2014) artikkeli tarkastelee taktiikoita ja strategioita yhteisöjen työvälineinä oman osallisuuden vahvistamisessa. Lauren Andres (2013) on puolestaan käyttänyt taktiikan ja strategian teoriaa väliaikaisuudella kehitettävien paikkojen tarkasteluun.

Taktiikan ja strategian on tyypillisesti oletettu edustavan eri tasoisten toimijoiden välineitä myös kaupunkisuunnittelun kontekstissa ja johtavan lähtökohtaisesti erilaisiin lopputuloksiin (Oswalt et al. 2013, 82-83). Strategioilla on tarkoitettu rationaalisuutta ja interventiota; asetettujen tavoitteiden muodostamaa visiota tilasta, joka luo perustan toimintasuunnitelmalle tilan muokkaamiseksi (Andres 2013). Strategioiden on esitetty kuuluvan kaupungin kaavoittajien ja viranomaisten lisäksi esimerkiksi rakennusten tai maanomistajien työkaluihin paikan tekemisen prosesseissa (Oswalt et al. 2013, 82-83). Näitä toimijoita yhdistää valta ja tilan hallinta. Taktiikat puolestaan on esitetty strategioille alisteisina, heikompina suunnittelutyökaluina, joilla toimijat pyrkivät muovaamaan paikkoja (ibid.). Taktiikat ovat ensi sijassa kaupunkilaisten ja väliaikaistoimijoiden keinoja vaikuttaa ympäristöönsä.

Lauren Andres (2013) on soveltanut taktiikoiden ja strategioiden teoriaa tutkiessaan väliaikaistoimintaa kaupunkisuunnittelussa. Väliaikainen tila on Andresin mukaan aina jännitteinen, sillä siirryttäessä heikon suunnittelun tilasta muodolliseen ja pysyvyyteen tähtäävään suunnitteluun, valtasuhteet voivat järjestyä uudelleen. Heikon suunnittelun tila on otollinen muutoksille, ja väliaikaistoimijat tarttuvat taktiikoillaan auneiseihin hajaannuksen hetkiin luoden vastarintaa (ks. myös SUC 2003). Siirtymävaiheessa väliaikaistoimijoiden hallussa on usein vahva paikallistuntemus, jota he voivat hyödyntää tilan hallinnan kamppailuissa (Oswalt et al. 2013, 82-83). Kyseenalaiseksi nousee kuitenkin väliaikaistoimijoiden kyky ilmaista näkemyksensä ja puolustaa ideoitaan muuttuvassa kontekstissa, johon joustavuus ja spontaanisuus eivät enää kuulu (Andres 2013).

Väliaikaistoimijat pyrkivät tyypillisesti vakiinnuttamaan asemaansa ensin puolustavilla strategioilla ja taktiikoilla, jotka toimivat selviytymiskeinoina ja alustana muille jatkuvuutta tukeville toiminnoille (Andres 2013, 765; Round et al. 2008, 175). Puolustavat strategiat tukevat taktiikoiden soveltamista, sekä siirtymää hyökkääviin strategioihin (Round et al. 2008, 174). Puolustavien strategioiden ja taktiikoiden tarkoituksena on vallan kasvattamisen sijaan tukea jatkuvuutta ja säilyttää olemassa oleva asema (Andres 2013, 765). Hyökkäävillä

strategioilla puolestaan on tarkoitus turvata toimintojen legitimitetti vaikuttamalla alueen kehitykseen. Hyökkäävillä strategioilla ja taktiikoilla pyritään selviytymisen ja vakauttamisen ohella laajentamaan omaa tilaa ja valta-asemaa (Round et al. 2008, 175).

Kaupunkitutkijat ovat tunnistaneet erilaisia keinoja, joilla väliaikaistoimijat voivat vahvistaa toimintansa jatkoa tai pysyvyyttä (ks. SUC 2003, 14-15; Oswalt et al. 2013, 82-84). Väliaikaistoimijoille tyypillisen taktiikan on esitetty liittyvän tilan käyttöön sellaisenaan: määräaikaaisuuden takia tiloissa pyritään tekemään mahdollisimman vähän muutostöitä ja tilaan kiinnitetty aika ja raha pyritään minimoimaan (SUC 2003, 14-15). Oma toiminta pyritään mukauttamaan tilaan ja sen valmiiksi tarjoamiin mahdollisuuksiin. Toisaalta jotkut muutostyöt, kuten veden ja lämmityksen järjestäminen voivat olla toiminnan kannalta välttämättömiä. Osa väliaikaistoimijoista suunnittelee toimintaansa sen mukaan, että se on siirrettävissä tarpeen tullen uuteen paikkaan, osa taas toteuttaa strategista paikkaan kiinnittymistä: he tekevät kaikkensa kiinnittyäkseen paikkaan ja jatkavat toimintaansa häätöyrityksistä huolimatta, vaikka luvattomasti (Colomb 2012, 145). Väliaikaistoimijat ovat lähtökohtaisesti heikossa asemassa, eikä heillä ole kaupungin toimijoihin tai kiinteistön omistajiin verrattavaa valtaa tai rahallisia resursseja (Oswalt et al. 2013, 82-83). Väliaikaistoimijat voivat kuitenkin vahvistaa asemaansa yhdistymällä ja tekemällä yhteistyötä keskenään (ibid.). He voivat myös suunnitelmallisesti mobilisoida tukijoukkoja, jotka auttavat heitä puolustamaan toiminnan jatkoa häädön uhatessa (Colomb 2012, 145).

Andres (2013) kyseenalaistaa artikkelissaan taktiikan ja strategian jaottelun eri voimasuhteissa olevien toimijoiden työkaluiksi. Hänen mukaansa taktiikat ja strategiat voivat olla saman toimijan työkaluja ja niitä voidaan toteuttaa yhtäaikaaisesti samassa toiminnassa (ks. myös Round et al. 2008, 172). Andresin mukaan taktiikkaa ja strategiaa ei pidä tarkastella toisilleen vastakkaisina tai kahtena eri ääripäänä, vaan pikemminkin limittäisinä: taktiikat eivät toteudu tilan ulkopuolella, vaan strategioiden sisällä. Näin ollen taktiikka ja strategia eivät ole toisistaan erillisiä (Round et al. 2008, 172). Ne eivät ole myöskään ole toistensa ”toiseuksia”, vaihtoehtoja tai vastakkaisuuksia. Taktiikan ja strategian limittyminen havainnollistaa usein tiedostamattoman (heikko taktiikka) kietoutumista osaksi tiedostettua (strategia) ilman että nämä sukevat toisiaan pois (Andres 2013).

Andresin (2013, 764-765) mukaan taktiikat voivat kehittyä osaksi strategioita, mikäli ne tulevat tunnistetuksi osaksi muutosprosessia. Tämä toteutuu tilanteissa, joissa interventioilla on mahdollista vaikuttaa tilaan ja joissa nopeilla muutoksilla voidaan muuttaa tilan järjestystä ja

rytmejä. Otollinen tila taktiikoiden kehitykselle strategioiksi on siirtymävaihe ennen muodollista suunnittelua. Tämä on hetki, jolloin väliaikaistoiminnot useimmiten toteutuvat. Taktiikan muutos strategiaksi vaatii toteutuakseen myös aikaa (Round et al. 2008, 172). Siihen tarvitaan toistoja, joiden kautta taktiikka voi tulla huomatuksi ja tunnistetuksi tilan muokkaamisen keinoksi (Andres 2013, 764-765).

Watson (2014) on tutkinut taktiikan ja strategian avulla yhteisöjen keinoja osallistua kaupunkisuunnitteluun Etelä-Afrikassa. Andresin tavoin myös Watson on määritellyt taktiikat ja strategiat saman toimijan työkaluiksi, joita voidaan toteuttaa sisäkkäin samassa toiminnassa. Yhteisöjen ja ryhmien toiminta oli Watsonin (2014) tutkimuksessa hyvin paikkasidonnaista; toiminnassa sekoittuivat monenlaiset taktiikat ja strategiat, joiden symboliset merkitykset olivat ymmärrettävissä vain paikallisen kontekstin kautta. Horisontaalisen vastavuoroisuuden ja vaihdannan kautta taktiikat ja strategiat yhdistivät samanmielisiä ryhmiä. Watson (2014, 7) tunnisti yhteisöjen toiminnassa niin kielellisiä, materiaalisia kuin järjestäytymisen taktiikoita. Hänen mukaansa taktiikoiden jakaminen toisille yhteisöille oli tärkeää toimivien käytäntöjen levittämiseksi, mutta myös oman toimijuuden ja toimijayhteisön vahvistamiseksi.

Yhdessä tekeminen kaupunkikehittämisen välineenä oli Watsonin (2014) mukaan paikallisten yhteisöjen ja ryhmien strategia voimistaa toimijuuttaan ja suhteitaan paikallishallintoon. Erityisesti tilanteissa, joissa haluttiin luoda painetta poliitikoille ja virkamiehille, yhteistyö korostui strategisena elementtinä. Toimijoiden yhdistymisellä tavoiteltiin muun muassa parempaa asemaa poliittisissa etuneuvotteluissa. Strategia toimi näin ollen ylempitasoisena, koko toimintaa suuntaavana kehyksenä. Yhteistoiminnalliselle kaupunkisuunnittelulle alastrategioina Watson (2014, 8-9) tunnisti muun muassa kärsivällisyyden strategian sekä hitaat saavutukset. Paikallisen tiedon ja resurssien jakaminen oli myös oleellinen osa yhteisön ja strategioiden rakentumisessa. Paikallisryhmät ja yhteisöt sekoittivat protestinomaisia taktiikoita osaksi strategioitaan esittäessään vastalauseita kaupungille. Toisaalta tilanteen mukaan strategioissa yhdistyi myös yhteistyö kaupungin toimijoiden kanssa (ibid.).

5. HIEDANRANNAN KEHITYS URBAANIKSI KAUPUNGINOSAKSI

Hiedanranta sijaitsee Tampereella, noin neljä kilometriä keskustasta länteen. Alue rajautuu vilkkaasti liikennöityyn Paasikiventiehen, Näsijärveen, Niemenrannan alueeseen sekä Lielahden kaupalliseen keskittymään. Hiedanrannan alue on kooltaan noin 246 hehtaaria ja se koostuu entisen Metsä Boardin sellutehtaan alueesta, osasta Lielahden kaupallista aluetta sekä osasta Näsijärven eteläistä ranta-alueutta (Rakennesuunnitelma 2017). Alue on tällä hetkellä voimakkaassa muutoksessa Tampereen kaupungin kehittäessä entistä teollisuuden keskittymää uudeksi, kestäväksi ja älykkääksi kaupunginosaksi.



Kuvio 2: Hiedanranta kartalla. Alue on merkitty karttaan punaisella ympyrällä.

Hiedanrannan alueen historia ulottuu 1600-luvulle. Yksi alueen tunnetuimmista omistajista on ollut Suomen suurimman teollisuuslaitoksen Finlaysonin omistaja Wilhelm von Nottbeck, joka osti Lielahden tilan kesähuvilakseen 1800-luvun lopulla. Nottbeckien aikana tilan rakennuskanta uudistettiin ja se sai kartanomaisen päärakennuksen sitä ympäröivine puisto- ja puutarhaosineen (Hiedanrannan historia 2019). Hiedanrannan alue muuttui tehdasyhdyskunnaksi, kun J.W Enqvist Oy osti kartanotilan vuonna 1913 ja perusti alueelle sulfiittiselluloosatehtaan (ibid.). Selluloosan valmistus tehtaalla lakkautettiin vuonna 1985,

mutta vanhoissa tehdasrakennuksissa jatkettiin tämän jälkeen ligniinin ja kemihierteen tuottamista. Teollinen tuotanto alueella päättyi vuonna 2008, jolloin tehdasalue oli jo siirtynyt M-Realin omistukseen (ibid.).

Hiedanrannan vaiheikas historia näkyy alueella edelleen monella tavalla. Nottbeckien ajasta kertoo nykyisin Lielahden kartanona tunnettu huvila ja sitä ympäröivät talousrakennukset ja puistoalueet. Tehdashistoria puolestaan välittyy alueella eri aikoihin rakennettujen tehdashallien lisäksi myös pilaantuneena maa-aineksena sekä Näsijärven poukaman nollakuitulauttana. Nollakuitu on selluteollisuudesta ylijäänyttä puuainesta, joka on tiukempien ympäristösäännösten puuttumisen aikaan laskettu Näsijärven pohjaan (Nollakuitu 2019). Nyt tämä 1,5 miljoonan kuutiometrin suuruinen nollakuitukerrostuma muhii järven pohjassa, ja hajuhaittojen ohella estää järven poukaman virkistyskäyttöä (ibid.). Tällä hetkellä Hiedanrannassa tutkitaan, miten ja mihin nollakuitua voitaisiin hyödyntää, sillä järven poukama tullaan puhdistamaan alueen rakentuessa. Paikan historia tulee kuitenkin säilymään osana aluetta myös tulevaisuudessa: Hiedanrannassa on tällä hetkellä noin 50 erikuntoista rakennusta ja näistä ainakin historiallisesti arvokkain osa tullaan säilyttämään alueen kehittyessä (Rakennesuunnitelma 2017).

Tampereen kaupunki osti Lielahden vanhan tehdasalueen vuonna 2014, jolloin alue nimettiin Hiedanrannaksi (Ohjelmasuunnitelma 2019). Nimi juontuu alueen sijainnista Näsijärven lahdenpoukamassa. Jo seuraavana vuonna alueen ostamisesta päätettiin alue avata kaupunkilaisten käyttöön. Aluksi tehdasalueen portit avattiin tapahtumien yhteydessä, mutta hyvien kokemusten rohkaisemana alue tuli kaupunkilaisten vapaampaan käyttöön vuonna 2016 (Kervinen & Lampinen 2018). Hiedanrannan ensimmäinen vuosi käynnistyi vauhdikkaasti, jolloin alueella järjestettiin 47 tapahtumaa ja Hiedanrannan tiloissa toimi vuoden loppuun mennessä 24 yritystä ja yhteisöä (Jussila 2019).

Vuonna 2016 käynnistettiin kansainvälinen arkkitehtikilpailu Hiedanrannan alueen suunnitteluun. Tuomaristo valitsi kilpailun voittajiksi kaksi ehdotusta, joiden pohjalta jatkettiin alueen yleissuunnittelua keväällä 2017 (Rakennesuunnitelma 2017). Voittajatöiden vahvuudet yhdistettiin suunnitelmassa uudeksi kaupunkirakenteeksi, joka toimii yhtenä kokonaisuutena. Tuleva kaupunginosa jaoteltiin kuitenkin kolmeen eri osa-alueeseen, joita kaikkia kehitetään teemallisina kokonaisuuksina (ibid.). Nämä kolme aluetta ovat Tehdaskaupunkiin sijoittuva alueen toiminnallinen ydin, Rantatien varteen, järven täyttömaalle rakentuva Järvi-kaupunki ja nykyiseen kaupalliseen keskittymään kiinnittyvä uusi Lielahti. Vuoden 2019 lopulla alueen

kehittämistä varten perustettiin Hiedanrannan kehitysohjelma, jonka tehtävänä on johtaa ja koordinoita Hiedanrannan alueen muutosta (Ohjelmasuunnitelma 2019). Ohjelman keskeiset toimintaperiaatteet ovat avoimuus, älykkyys ja kestävyys.

Hiedanranta on voimakkaassa muutoksessa, sillä entiselle teollisuusalueelle tavoitellaan jopa 25 000 uutta asukasta sekä 10 000 työpaikkaa (Ohjelmasuunnitelma 2019). Samalla Hiedanranta toimii kehitysalustana älykkäälle kaupunkikehitykselle, kokeiluille, resurssitehokkuudelle ja kiertotaloudelle (ibid.). Tulevaisuudessa kaupunginosan joukkoliikenne perustuu alueen läpi linjattavaan raitiotiehen, jonka arvioitu valmistumisajankohta on vuonna 2024 (Rakennesuunnitelma 2017). Alueen suunnittelussa ollaan tällä hetkellä kaavoitusvaiheessa, ja ensimmäisten asemakaavojen odotetaan valmistuvan näinä hetkinä. Hiedanrannan asuinalueen rakentamisen on suunniteltu alkavan 2020-luvun alkupuolella ja ensimmäisten asukkaiden odotetaan asettuvan alueelle jo vuonna 2023 (Kervinen & Lampinen 2018). Alueen suunnittelu ja rakentaminen jatkuvat kymmenien vuosien ajan, arviolta 2050-luvulle asti (Ohjelmasuunnitelma 2019). Hiedanranta on suunnittelu- ja rakennuskohteena kuitenkin niin valtava, että asetetut aikataulut voivat vielä muuttua.

Hiedanrannan alue muodostaa kiinnostavan kehittämiskohteen muun muassa siksi, ettei alueella ei ole tällä hetkellä yhtään asukasta. Kaupunkilaiset ovat kuitenkin päässeet osallistumaan alueen suunnittelun lukuisissa eri vaiheissa. Jo vuonna 2015 kaupunkilaisten ja yritystoimijoiden kanssa keskusteltiin niin alueen tapahtumissa kuin kävelykierroksilla, ja selvitettiin heidän ajatuksiaan Hiedanrannan tulevaisuudesta (Hiedanrannan ihmiset 2016). Keväällä 2017 *Dwellers in Agile Cities* -tutkimushankkeen järjestämässä neljän työpajan sarjassa selvitettiin, millainen on tulevaisuuden Hiedanranta kaupunkilaisten silmin (Alatalo et al. 2017). Kesällä 2018 alueen suunnittelutilannetta esiteltiin *Hiedanranta NYT!* -tilaisuudessa, jossa kaupunkilaisilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä suunnittelijoille ja jättää kommentteja suunnittelun kulmakivistä (Yleisöpalautte 2018). Alueen suunnitelmiin ja suunnittelijoihin on myös päässyt tutustumaan jo kolmatta vuotta järjestetyissä Hiedanrannan puutarhajuhlissa. Puutarhajuhlissa oli kesällä 2019 useampi tuhat osallistujaa, joilla oli alueen suunnittelutilanteen ohella mahdollisuus tutustua myös alueen toimijoihin (Puutarhajuhlat 2019).

Hiedanrannan kehittämisen lähtökohtana on kestävyys, jolla viitataan esimerkiksi kestävään liikkumiseen, älykkäisiin energiaratkaisuihin ja resurssitehokkuuteen (Ohjelmasuunnitelma

2019). Vuorovaikutteisissa työpajoissa kaupunkilaisten ja alueen suunnittelijoiden välillä Hiedanrannan vahvuudeksi on tunnustettu lisäksi alueen yhteisöt ja rohkeat ideat, jotka luovat Hiedanrannan ainutlaatuisen identiteetin (ibid.). Yhteensä Hiedanrannassa on tällä hetkellä kolmisenkymmentä toimijaa tai toimijoiden ryhmää, joilla on alueella toimitilat tai muutoin vakinaista toimintaa. Suurin osa näistä toimijoista on ruohonjuuritason luovia toimijoita, kuten käsityöläisiä ja kulttuuritoimijoita. Mikäli alueen tapahtumajärjestäjät sekä erilaisissa asiantuntija- ja konsulttitehtävissä alueella projektiluonteisesti työskentelevät toimijat lasketaan mukaan, on luku ainakin kolminkertainen. Suuri osa alueen tämänhetkisistä toimijoista on tullut Hiedanrantaan vuosina 2015–2016, tilojen vuokrauksen tullessa mahdolliseksi. Toimijakentässä on ollut vähän vaihtuvuutta ja samalla uusia toimijoita on tullut lisää hyvin maltillisesti. Hiedanrannassa vietetyn ajan kuluessa toimijoista on tullut osa paikkaa ja sen kehitystä.

Vaikka rakentaminen ei ole vielä käynnistynyt, ovat alueelle viimeisen neljän vuoden aikana löytäneet monenlaiset tekijät, kuten yritykset, harrastetoimijat, käsityöläiset, tapahtumajärjestäjät sekä taiteilijat. Selkeintä ja pitkäaikaisinta yritystoimintaa alueella edustavat biohiilijalostamo Carbofex Oy sekä vertikaaliviljelyä harjoittava Evergreen Oy. Lielahden historiallisella kartanolla toimii tällä hetkellä esimerkiksi valokuvausseura, kaksi kuntouttavan työtoiminnan ryhmää sekä taidegalleria. Alueen kävijöitä palvelee kuntoutujien pyörittämä Kartanokahvila. Käsityöläisten ja taiteilijoiden yhteisö Paja-talo tarjoaa tilan muun muassa kuvataiteilijoille, verhoilijalle, ompelijalle, sepälle, lasinpuhaltajalle, aurinkolasien valmistajalle, elektronisen musiikin ryhmälle sekä muusikoille. Pirkanmaan Kaarikoirat ry on rakentanut alueelle skeittihallin, joka mahdollistaa harrastamisen lisäksi esimerkiksi skeittikisojen järjestämistä. Skeittihallin viereistä, yli 2000 m² kulttuuritila Kuivaamo hallinnoi elektronisen musiikin yhdistys SWÄG ry, joka järjestää tilassa tapahtumia. Kuivaamolla toimii lisäksi sirkusharrastajia yhdistävä Sirkus Faktori.

Hiedanrannan alueella tehdään myös paljon tutkimusta, selvitetään nollakuidun käyttöpotentiaaleja sekä toteutetaan kiertotalouden kokeiluja esimerkiksi ravinnekiertoon ja erotteleviin käymäläratkaisuihin liittyen. Tredun ammattiopiston kiinteistönhoidon opiskelijat oppivat ammattiinsa käytännön tekemisen kautta Hiedanrannan toimiessa yhtä lailla kurssialustana Tampereen yliopiston opetukselle. Hiedanranta toimii tapahtumapaikkana myös useille tapahtumille ja festivaaleille. Näistä esimerkkejä ovat poikkitaiteellinen Tampere Underground juhannus, katutaide tapahtuma Spraycankontrol, elektronisen musiikin festivaali SWÄG fest sekä skeittitapahtuma Manserama, jotka kaikki on järjestetty alueella jo vähintään

kolmen vuoden ajan. Tapahtumat ovat tärkeä keino alueen tunnetuksi tekemisessä, houkutellen kaupunkilaisia tutustumaan alueeseen.

Hiedanrannan luovien toimijoiden rooli alueen imagon luonnille on merkittävä (ks. Ohjelmasuunnitelma 2019). Nykyinen toiminta ja tapahtumat ovat tuoneet alueelle kävijöitä ja herättäneet huomiota niin kotimaisessa kuin kansainvälisessä mediassakin. Tampereen kaupunki on kuitenkin viitannut väliaikaisuudella Hiedanrannan luoviin toimijoihin ja toimintoihin, ja nimellä on kuvattu kehitysvaihetta ennen rakentamisen aloittamista (Kervinen & Lampinen 2018). Nyt tilanne on muutoksessa, sillä nykyisiä toimintoja pyritään saamaan pysyvämmäksi osaksi alueen tulevaisuutta (Ohjelmasuunnitelma 2019). Keväällä 2018 järjestettyjen Hiedanrannan Käsikirjatalokoiden tuloksena nimestä Väliaikainen Hiedanranta päätettiin luopua. Talkoissa kuultiin Hiedanrannan toimijoita ja kaupungin edustajia ja Väliaikaiselle Hiedanrannalle kehiteltiin uusi nimi: Muuntautuva Hiedanranta. Keväällä 2019 julkaistun uuden nimen katsottiin kuvastavan paremmin alueelle kehkeytynyttä toimintaa, joka halutaan osaksi tulevaa kaupunginosaa (Kervinen & Lampinen 2018). Hiedanranta on kuitenkin jatkuvassa muutoksessa ja rakentaminen tulee käynnistyessään aiheuttamaan alueella jo olevalle toiminnalle uudenlaisia haasteita.

6. TUTKIMUSASETELMA

Tutkimuksessani tarkastelen ja jäsenän Hiedanrannan muutoksia pienten luovien toimijoiden näkökulmasta. Syvennän ymmärrystä Hiedanrannasta toimintaympäristönä alueen käsityö- ja kulttuuritoimijoiden representaatioiden kautta sekä tuon esiin toimijoiden moninaisen suhteen väliaikaisuuteen. Kyseessä on tapaustutkimus, jonka kohteena on Hiedanranta toimijaympäristöineen. Tapaustutkimus ei itsessään ole menetelmä, vaan pikemminkin tutkimuksellinen näkökulma jäsentää todellisuutta tarkastellen sitä rajatun kokonaisuuden kautta. Tapaustutkimuksella en tavoittele laajasti yleistettäviä tuloksia, vaan pyrin syventämään ymmärrystä tutkittavasta kokonaisuudesta (ks. Laine, Bamberg & Jokinen 2007). Vaikka jokaisella tapauksella on omat erityispiirteensä, voidaan niiden kautta tunnistaa laajempia rakenteellisia ilmiöitä ja merkitysrakenteita. Yleistettävyyden sijaan tapauksista voidaan oppia (Stake 2000, 236-238). Toivon, että tutkimukseni voi toimia vertailukohtana tai

esimerkkinä muille vastaaville tapauksille sekä auttaa tunnistamaan ja vastaamaan väliaikaisuudella kehittämisen haasteisiin.

Pyrin tarjoamaan tutkimuksellani tietoa kaupunkisuunnittelijoiden ja päättäjien tueksi, jotta he voivat paremmin tukea luovaa toimintaa kehittyvällä alueella. Teen näkyväksi niin kutsuttujen väliaikaistoimijoiden rooleja ja merkitystä alueen kehittämisessä ja avaan potentiaalisia kehittämisen paikkoja sekä yhteistyön mahdollisuuksia. Samalla syvennän ymmärrystä väliaikaisuuden moninaisuudesta. Väliaikaisuus ja luovien kulttuuritoimijoiden tulevaisuus Hiedanrannassa on puhuttanut tamperelaisia koko alueen kehityskaaren ajan. Tuomalla esiin ja jäsentämällä alueen luovien toimijoiden intressejä ja keinoja jatkuvuuden turvaamiseksi, pyrin samalla tukemaan näitä toimijoita ja heidän yhteistyötään.

Tutkielmani on laadullinen tapaustutkimus, jossa on autoetnografisia piirteitä. Laadullista tutkimusta luonnehtii aineistolähtöisyys (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006), joka kuvaa osin myös tämän tutkimuksen toteutusta. Keräämäni tutkimusaineisto ohjasi teoreettisen viitekehyksen rakentumista ja lopullinen teoriaosuus tarkentui vasta tekemistäni haastatteluista ja niiden havainnoista käsin. Esimerkiksi taktiikan ja strategian teoria valikoitui mukaan tutkimukseeni vasta kun olin kerännyt tutkimusaineistoni. Teorian valikoituminen induktiivisesti, eli yksittäisiä havaintoja yleistämällä, pyrkii antamaan tutkimuksen aineiston puhua puolestaan (Alasuutari 2011). Tutkimuskohteen tuttuus vaikutti kuitenkin tutkimukseeni jo suunnitteluvaiheessa. En ole pyrkinyt häivyttämään ennakkotietojani tutkimastani tapauksesta, vaan pikemminkin olen niiden kautta vahvistanut positiotani tutkijana. Tämä on toteutunut esimerkiksi haastateltavien valinnassa ja tutkimuskysymysten asettamisessa.

Tapaustutkimus on aina tapaus *jostakin* ja sitä kuvaa tutkimusaineiston muodostama kokonaisuus rajatusta ilmiöstä tai ilmiöistä (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 180-189). Tässä työssä tapauksena on yksittäinen ilmiö (Hiedanranta) ja sen tapahtumakulku (kehitys) (ks. Laine et al. 2007, 9). Olen rajannut tutkimukseni ajallisesti vuoden 2015 alusta loppuvuoteen 2019. Rajausta perustelee pienten luovien toimijoiden saapuminen Hiedanrannan alueelle sekä tutkimuksen aineistonkeruun ajoitus. Vuonna 2015 Tampereen kaupunki kirjoitti ensimmäisiä vuokrasopimuksia ostamalleen teollisuusalueelle, jolloin muutamien yritystoimijoiden ohella Hiedanrannan alueelle asettui käsityöläisiä, taiteilijoita ja harrastetoimijoita. Olen kerännyt tutkimusaineistoni syksyllä 2019, jolloin aloitin työstämään tätä tutkimusta.

Hiedanrannan tapauksessa on hyvin oleellista asettaa aikarajaus tutkimukselle, sillä alue kehittyy jatkuvasti. Jo tämän tutkielman valmistumisen ja aineistonkeruun välisenä aikana

alueella on tapahtunut lukuisia muutoksia: suunnittelu etenee, uusia toimitiloja kunnostetaan ja rakennetaan sekä kokeiluja päättyy ja uusia alkaa. Ongelmia ratkotaan mutta myös uusia haasteita ilmaantuu. Samaan aikaan muutaman haastattelemani toimijan vuokrasopimusten jatko on pöydällä. Jouduin vetämään tiukan ajallisen takarajan tutkimukselleni ja aineiston kertymiselle, sillä Hiedanrannan muuttuessa jatkuvasti muuttuisi tutkimuksenikin, ja aineisto jatkaisi kasvuaan aina uusien kiinnostavien seikkojen ilmetessä. Tutkimukseni kuvaa näin ollen koettua ja elettyä Hiedanrantaa syksyllä 2019, jolloin väliaikaisesta on tullut muuntautuvaa, luovien toimijoiden jatkon ollessa kuitenkin yhä auki. Vuosi myöhemmin tehtävä tutkimus antaisi varmasti jo osin erilaisen kuvan Hiedanrannasta.

Valitsin Hiedanrannan tutkimuskohteekseni, sillä alue on kaupunkikehittämisen urbaanina koelaboratoriona tuonut esiin kehittämismalleja, joita harvoin pääsemme tarkastelemaan näin suuressa mittakaavassa Suomessa (ks. Rakennesuunnitelma 2017). Alueen kehitysprosessi on ollut poikkeuksellisen avoin ja läpinäkyvä, ja kaupunki on kutsunut alusta asti mukaan suunnitteluun ja toteutukseen kaupunkilaisia, yrityksiä, tutkimuslaitoksia sekä kolmannen sektorin toimijoita (Ohjelmasuunnitelma 2019). Hiedanranta toimintoineen on paikkana erityislaatuinen, mutta samalla se edustaa aikamme kaupunkikehittämisen trendejä siitä, kuinka kaupunkien kasvutarpeisiin vastataan tiivistämällä jo olemassa olevaa kaupunkirakennetta kehittämällä entisiä teollisuusalueita (Laprise, Lufkin & Rey 2018). Myös väliaikaiskäyttö itsessään on trendi, ja väliaikaisuudella kehittämisellä tavoitellaan tietynlaisia urbaaneja toimintoja ja palveluita (ks. esim. Atkinson & Bridge 2005). Hiedanrannan ainutlaatuisuus ja toisaalta esimerkinomaisuus luovat houkuttelevan tutkimusasetelman. Vaikka tutkimuksessani on kyse yksittäisestä kaupunkikehittämisen tapauksesta, sen syvällinen ymmärtäminen auttaa toivoakseni hahmottamaan väliaikaisuuden prosesseja myös muissa konteksteissa.

6.1. Tutkijan positiosta ja tutkimuksen autoetnografisista piirteistä

Hiedanranta oli minulle tuttu paikka jo ennen kuin aloitin tämän tutkimuksen tekemisen. Hiedanranta on tullut minulle tutuksi niin työn kuin harrastamisen kautta, ja olen seurannut alueen kehitystä lähietäisyydeltä viime vuodet. Olen myös itse osallistunut alueen kehittämiseen erilaisissa rooleissa aina vuodesta 2016, jolloin alueen portit avattiin. Olen muun muassa osallistunut Hiedanrannassa järjestettäviin kehittämistyöpajoihin niin aktiivisen

kaupunkilaisen roolissa kuin Tampereen yliopiston ympäristöpolitiikan ja aluetieteen kurssienkin kautta (ks. Alatalo et al. 2017). Työskennellessäni *Dwellers in Agile Cities* - tutkimushankkeessa (DAC 2020) pääsin mukaan järjestämään *Hiedanranta. Nyt!* - suunnittelutapahtumaa, jossa alueen kehittäjät esittelivät Hiedanrannan keskeisimpiä suunnitteluvaiheita (ks. Yleisöpalautte 2018). Suunnittelutapahtuman yhteydessä olin mukana toteuttamassa verkkokyselyä, jolla kerättiin kaupunkilaisten ideoita ja toiveita Hiedanrannan tulevaisuudesta.

Kaupunkikehityksen lisäksi olen osallistunut Hiedanrannan kulttuuritoimintaan, sillä harrastan sirkusta Hiedanrannassa toimivan Sirkus Faktorin avoimissa treeneissä. Lisäksi olen ollut mukana järjestämässä Tampere Underground juhannusfestivaaleja ja olen osallistunut kävijänä lukuisiin muihin alueella järjestettyihin tapahtumiin (ks. Turku 2018). Viimeisimpänä otin osaa projektiin, jossa rakensimme Hiedanrantaan yhteisöllisen saunan. Saunaprojekti toteutettiin Tampereen ja Delftin yliopistojen, Tampereen kaupungin, kaupunkiaktiivien sekä Hiedanrannan toimijoiden yhteistyönä (Turku & Alatalo 2019). CICAT2025-tutkimushankkeen kautta olen perehtynyt Hiedanrannan kiertotalouspilotteihin, kuten alueella parhaillaan käynnissä oleviin käymäläkokeiluihin.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan rooli ja positio ovat vahvasti läsnä. Vahva positioni Hiedanrannassa on toiminut tutkimukseni mahdollistajana, mutta samalla asettanut omat rajoitteensa, joita pohdin syvemmin johtopäätöksissä. Oma toimijuuteni Hiedanrannassa on ollut pitkäjaksoista ja moninaista, mikä auttoi minua muotoilemaan tutkimusasetelmani ja minkä ansiosta sain tutkimuksen nopeasti käynnistettyä. Useat eri roolit, joissa olen toiminut alueella, ovat antaneet minulle perspektiiviä alueen ja sen kehityksen tarkasteluun monista eri näkökulmista. Samalla toimijuuteni jatkuvuus antaa minulle avainaseman alueella tapahtuneiden muutosten tarkasteluun. Tutkimuskohteen tuttuuden ansiosta kykenin tunnistamaan alueella tiedollisia tarpeita sekä poikkeuksellisen kiinnostavia ilmiöitä ja narratiiveja, joihin syventyminen palvelee toivoakseni tutkimusyhteisön intressien lisäksi myös Hiedanrannan paikallisia toimijoita sekä alueen suunnittelijoita ja päättäjiä. Tutkimuksessani olen hyödyntänyt aluetuntemustani muun muassa haastateltavien valinnassa.

Tutkimuksessani on vahvoja autoetnografisia piirteitä, jotka kumpuavat läheisestä suhteestani Hiedanrantaan; niin alueeseen ja sen kehitykseen kuin toimijoihinkin. Autoetnografiaa on kuvattu osallistuvan havainnoinnin vahvemmakeksi muodoksi (Fingerroos & Jouhki 2014). Haastatteluhavaintoni nostavat esiin esimerkiksi sellaisia asioita, joista haastateltava ei minulle

puhunut. Toisaalta ne ilmentävät myös ristiriitaisuuksia puheen ja toiminnan välillä (ks. Junnilainen 2019, 45-46). Erona osallistuvan havainnoinnin ja autoetnografian välillä on pidetty tutkijan positiota: autoetnografiassa tutkija on itse kokemuksineen huomion keskipisteessä, kun osallistuvassa havainnoinnissa tutkija tekee havaintoja toimijoista ottaen osaa tutkimansa kulttuurin osa-alueisiin. Tiukkaa rajanvetoa näiden kahden menetelmän välille ei ole mahdollista tai edes tarpeellista vetää. Oleellinen huomio autoetnografisessa tutkimuksessa kuitenkin on, että tutkija on osa kenttää kentälle menemisen sijaan (Fingerroos & Jouhki 2014, 79). Autoetnografiassa tutkija pyrkii samaistumaan tutkimuskenttäänsä ja olemaan aktiivinen osa sen kulttuuria. Tämän määrittelyn mukaan tutkimustani voidaan luonnehtia autoetnografisena.

Autoetnografiaa on kritisoitu sen kapea-alaisuudesta, henkilökohtaisuudesta ja elämäkerrallisen tiedon korostuneesta merkityksestä (Ellis et al. 2011). Kritiikki kohdistuu tyypillisesti kyseenalaistamaan tarinankerronnan ja tiedon välisen suhteen katsoen akateemisen ja persoonallisen minän sekoittuvan kirjoittamisessa. Oleellista autoetnografisessa tutkimuksessa onkin tutkijan reflektiivisyys sekä aineiston henkilökohtaisen luonteen takia kriittisyys ja analyttisyys (Ellis et al. 2011). Persoonani ja oma suhteeni Hiedanrantaan näkyvät vahvasti tutkielmassani, ja kirjoittaessa olen häivyttämisen sijaan tuonut esiin omaa toimijuuttani alueella. Autoetnografisuus korostaa vastuullisuutta tutkimusaineiston analysoinnissa ja esittämisessä, joten yhdistän toimijuuteni Hiedanrannassa tieteellisen tutkimuksen tekemiseen järjestelmällisellä tutkimusotteella sekä avaamalla mahdollisimman hyvin aineistonkeruun ja sen analyysimenetelmät. Näin mahdollistan samalla tutkimustulosten arvioitavuuden.

Alun perin tätä tutkimusta suunnitellessani ajattelin, etten halua tuoda omaa toimijuuttani vahvasti mukaan. Halusin tutkijana asettua tutkimuskohteeni ulkopuolelle ja etäännytin itseäni tietoisesti Hiedanrannan toiminnasta. Aloitettuani tämän tutkimuksen aktiivisen työstämisen syyskuussa 2019 jätin muun muassa osallistumatta alueen toimijoille suunnattuihin tapaamisiin, joissa suunniteltiin kulttuuritoimintojen tulevaisuutta Hiedanrannassa. Tutkimuksen teon aikana en myöskään osallistunut alueen tapahtumien järjestämiseen tai ottanut muitakaan aktiivisia rooleja. Vaikka autoetnografisen tutkimuksen tavoin olin osa tutkimuskenttääni henkilökohtaisella tasolla, tutkimuskohteesta etääntymien oli välttämätöntä, jotta pystyin ymmärtämään tutkimuskenttääni tieteellisesti, systemaattisesti ja tutkimusprosessia reflektoiden (ks. Fingerroos & Jouhki 2014; Ellis et al. 2011).

Tutkimusta suunniteltaessa minulla oli ajatus aluetuntemukseni hyödyntämisestä tutkimusasetelman suunnittelussa sekä haastateltavien valinnassa, mutta autoetnografinen ote tuli mukaan tutkimusprosessin kuluessa. Autoetnografinen tutkimusotteeni kasvoi tämän työn edetessä, aineiston alkaessa kertyä monimenetelmällisesti. Haastatellessani Hiedanrannan luovia toimijoita oma historiani ja roolini Hiedanrannassa sekä niiden kautta kertynyt aluetuntemus alkoivat puskea esiin: osallistuva havainnointi haastattelutilanteissa toi esiin asioita, joita haastateltavat eivät syystä tai toisesta osanneet nimetä tai tunnistaa, tai joista he eivät kertoneet minulle. Osa haastateltavistani ei esimerkiksi osannut nimetä yhteistyömuotoja alueella, kun taas itse tunnistin niitä runsaasti. Haastattelutilanteissa ilmeni toisinaan myös ristiriitaisuuksia, kun haastateltavan puhe ei vastannut toimintaa, jota todistin haastattelujen yhteydessä. Oman aluetuntemukseni kautta kiinnitin huomioita näihin niin sanottuihin ”aukkoihin” tai ristiriitaisuuksiin, joita haastateltavan puheen ja toiminnan välillä ilmeni. Kenttätyötä tehdessä haastattelupaikat, mikä lähes kaikissa tapauksissa tarkoitti haastateltavan työtilaa, saivat myös korostuneen merkityksen ilmentäessään toimijoiden välistä yhteistyötä. Tutkijan ja tutkittavan vuorovaikutusta tarkastellessa paikka on yleisesti tunnistettu merkittäväksi tekijäksi haastattelun tuloksille (Fingerroos & Jouhki 2014). Näin aineistoni alkoi kertyä pelkkien haastattelujen sijaan monimenetelmällisesti, ja haastatteluhavaintojen avulla pystyin vertailemaan haastateltavan puhetta ja toimintaa. Havaitsemani niin sanotut ”aukot” ilmentävät samalla tulkinnan ja todellisuuden moninaisuutta. Moninaiset merkityksenannot sekä oma toimijuuteni ja aluetuntemukseni johtivat kaksoishermeneuttiseen analyysiin, jolla tarkoitan tutkijan omaa tulkintaa haastateltavan tulkinnasta (ks. Giddens 1984).

Suuri osa haastateltavista oli minulle entuudestaan tuttuja ja usean kanssa olen tehnyt jonkinlaista yhteistyötä viime vuosina. Haastateltavien tuttuus teki haastattelutilanteista rentoja ja keskustelunomaisia, sekä sai haastateltavat puhumaan avoimesti. Jaettujen kokemusten ja ymmärryksen kautta pystyimme myös käsittelemään yksityiskohtaisia teemoja ja viime vuosien tapahtumia alueella ja sen toimijaympäristössä. Toisaalta koin, että minun ja haastateltavan välinen tuttuus sai haastateltavat toisinaan jättämään kertomatta asioita, joita he ehkä ajattelivat minun jo tietävän entuudestaan. Joitain asioita saattoi myös jäädä kertomatta sen vuoksi, etteivät haastateltavat halunneet antaa huonoa kuvaa itsestään, toisistaan tai alueen toimijaympäristöstä. Osassa haastatteluista taas koin, että haastateltavani pyrkivät tietoisesti hyödyntämään haastattelutilannetta tuoden esiin epäkohtia ja näkemyksiään alueen kehityksestä. Haastattelutilanteen hyödyntäminen oman kehitysnarratiivin jakamiseen johti

siihen, että poikkesimme välillä haastattelun varsinaisista teemoista. Haastateltavien tuttuus sekä aluetietouteni asettivat toisinaan myös haasteita, kun keräämäni aineisto ei vastannutkaan omaa kokemustani tai tietojani alueen tapahtumista ja niiden syistä ja seurauksista. Toisaalta tiedostettuani tämän, pystyin haastatteluaineistoa ja havaintojani yhdistelemällä tekemään löydöksiä, jotka olisivat jääneet muuten huomaamatta.

Autoetnografiselta tutkimukselta vaaditaan aina avointa yhteistyötä tutkimuksen osapuolten kanssa. Tutkimukseni henkilökohtaisuudesta ja ajankohtaisuudesta johtuen en ole halunnut esitellä haastateltaviani nimeltä. Esittelen heidän toimintaansa kuitenkin yleisesti seuraavan luvun yhteydessä, jonka jälkeen viitataan haastateltaviin lyhenteillä H1 - H12, jokaisen haastateltavan edustaen yhtä numeroa. Autoetnografisessa tutkimuksessa vastuullisuuden lähestymistapa tarkoittaa, että tutkijana suhteutan itseni ja samoin tutkimukseni laajempaan kontekstiin (Ellis et al. 2011). Olen halunnut suojata tutkimukseeni osallistuneiden yksityisyyttä, sillä Hiedanrannan alueen kehitys on edelleen aktiivisesti käynnissä ja alueen toimijoiden tulevaisuus ja jatko alueella on yhä epäselvää. Kaikki haastattelemani luovat toimijat suhtautuivat kuitenkin avoimesti haastatteluaineiston käyttöön tutkimustyössä: ketään haitannut mahdollisuus, että heidät pystytään tunnistamaan aineistosta, tai että suorat sitaatit on mahdollista yhdistää heihin. Johtuen toimialojen eroista ja erityispiirteistä, osa haastateltavistani onkin paikoittain tunnistettavissa aineistosta. Osalla haastateltavistani on Hiedanrannassa monenlaista toimijuutta ja he ovat mukana esimerkiksi kahdessa eri yhdistyksessä. Nämä haastateltavat vastasivat joihinkin kysymyksiini kahteen kertaan, molempien edustamiensa tahojen näkökulmasta. En halunnut määrittää liikaa haastateltavan roolia, jolloin kahden eri roolin ja näiden näkökulmien vuorottelu johti hedelmällisiin pohdintoihin. Haastateltavat sitaatteineen edustavat siis paikoittain useamman Hiedanrannassa toimivan tahon näkökulmaa.

6.2. Tutkimusaineisto

Pääasiallinen tutkimusaineistoni koostuu teemahaastatteluista. Tutkimusta varten haastattelin kymmentä Hiedanrannan luovaa toimijaa ja kahta heille läheistä Tampereen kaupungin toimijaa. Tampereen kaupungin haastateltavista toinen työskentelee parhaillaan Hiedanrannassa, toinen taas on ollut työsuhteessa kaupungilla Hiedanrannan alkuvuosina. Molempien työtehtäviin on kuulunut muun muassa yhteydenpitoa Hiedanrannan luovien

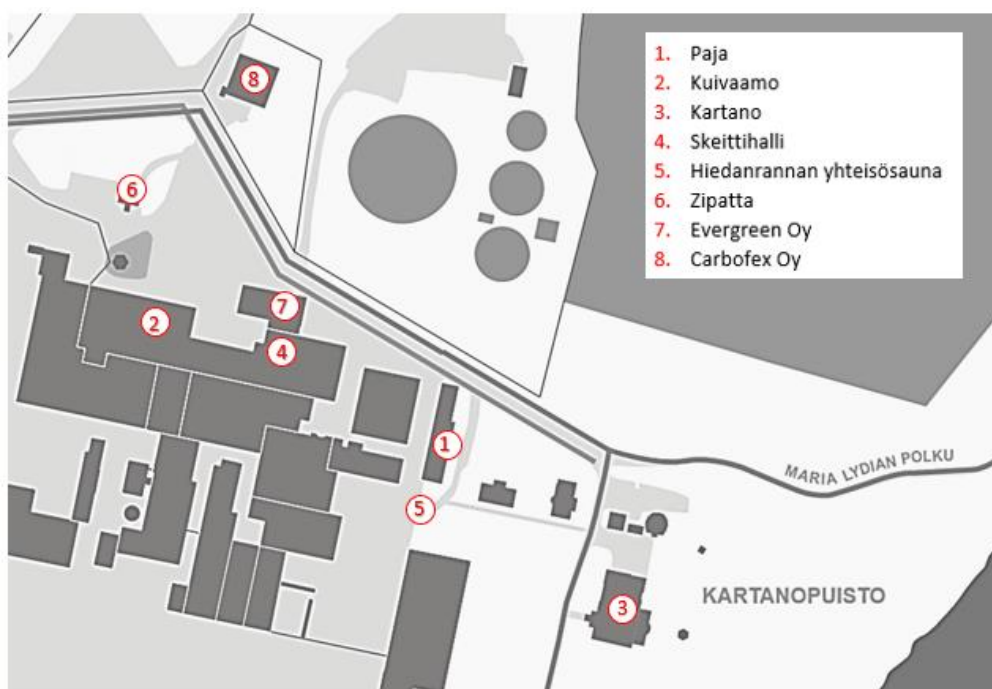
kulttuuritoimijoiden ja kaupungin välillä sekä yhteistyön edistämistä. Nämä kaksi haastattelua auttoivat syventämään ymmärrystäni Hiedanrannasta ja sen kehitysvaiheista, sekä auttoivat hahmottamaan yhteistoimintaa alueella. Yhteensä haastatteluja kertyi 10 kappaletta, sillä kaksi Hiedanrannan alueen toimijoiden haastatteluista toteutettiin parihaastatteluina niin, että haastattelin samaan aikaan kahta toimijaa. Parihaastattelujen taustalla oli näiden toimijoiden työskentely jaetussa tilassa.

Valitsin aineistonkeruutavaksi teemahaastattelun, joka sijoittuu tutkimukseni kontekstissa lähemmäksi avointa haastattelua kuin formaalia haastattelua. Teemahaastattelu on asteen strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, ja etukäteen valmistellut aihepiirit ovat tyypillisesti kaikille haastateltaville samoja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006; Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48). Teemahaastattelu sopi hyvin tutkimukseni tarpeisiin, sillä haastattelujen ei ollut tarpeellista edetä tarkkojen kysymysten kautta. Haastattelut olivat luonteeltaan keskustelunomaisia ja kaikille haastateltaville yhteisten teemojen välillä liikuttiin joustavasti, ilman tiukkaa etenemisjärjestystä. Näin ollen joissain haastatteluissa painottuivat eri teemat kuin toisissa. Annoin haastateltavien johdatella keskustelua melko vapaasti, jolloin haastattelut poikkesivat välillä sivuraiteille. Halusin kuitenkin antaa tilaa haastateltavien vapaalle puheelle sekä heidän tulkinnoilleen ja näkemyksilleen. Joskus juuri nämä sivuraiteille ajautuneet keskustelunhaarat paljastivat kiinnostavimpia seikkoja. Kuten Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) ovat todenneet, avoin haastattelutyö sopii hyvin erityisesti narratiivien jäljittämiseen ja auttaa haastateltavaa oman tarinansa kutomisessa. Avoin haastattelutyö auttoikin minua tunnistamaan erilaisia narratiiveja Hiedanrannan kehityksestä sekä löytämään muutosten ajureita ja syy-seuraussuhteita.

Hiedanrannassa on tällä hetkellä yli 20 pientä luovaa toimijaa, joihin luen kuuluvan alueen eri kulttuuri- ja harrastusyhdistykset, toiminimellä työtä tekevät käsityöläiset sekä taiteilijat. Tähän lukuun en ole laskenut mukaan alueella toimivien yhdistysten jäseniä ja harrastajia tai alueen tapahtumajärjestäjiä. Jos nämä kaikki otettaisiin mukaan laskuun, olisi luovien kulttuurialojen toimijoiden lukumäärä noin parin sadan tienoilla. Haastateltavien valinnassa hyödynsin Hiedanrannan aluetuntemustani ja suhteitani alueella. Valitsin haastateltavaksi henkilöitä eri sosiaalisista piireistä ja jotka mielestäni antavat tarpeeksi kattavan kuvan alueen tämänhetkisistä luovista toimijoista. Kaikki haastateltavani olivat tulleet Hiedanrantaan yli kaksi vuotta sitten, osa heti Hiedanrannan avauduttua kaupunkilaisille vuonna 2015. Alueen luovien toimijoiden kentällä on ollut vuosien aikana suhteellisen vähän vaihtuvuutta ja vain käsityöläisten yhteisö Pajalta on lähtenyt muutamia toimijoita uusien tullessa tilalle.

Kymmenestä haastatellusta luovasta toimijasta yhdeksällä on alueella oma toimitila tai työhuone. Haastateltavat työskentelivät joko Pajalla, kartanolla, Kuivaamolla tai skeittihallilla. Haastattelin yhtä toimijaa Hiedanrannan skeittihallia pyörittävästä Pirkanmaan Kaarikoirat ry:stä. Kaarikoirien hallinnoima Kenneli D.I.Y. on Suomen suurin betoninen sisäskeittihalli, joka tarjoaa tilat kaikenikäisille harrastajille (Alueen toimijat 2020). Kaarikoirat ry:ssä on haastateltavani mukaan noin 80 jäsentä, joista vaihtelevasti noin 20 ottaa aktiivisesti osaa yhdistyksen toimintaan. Skeittihallin kanssa osittain jaetussa tilassa toimii kulttuuritila Kuivaamo. Kuivaamo mahdollistaa erilaisten tapahtumien ja festivaalien järjestämisen ohella muun muassa viikoittaista sirkusharrastamista. Tutkimustani varten haastattelin yhtä toimijaa Kuivaamoa ylläpitävästä kulttuuriyhdistys SWÄG ry:stä, jossa on haastateltavani arvion mukaan 15–20 jäsentä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää uuden musiikin ja visuaalisen taiteen kulttuuria. Hiedanrannassa sijaitseva Lielahden kartano tarjoaa ateljeen yhdelle haastateltavalleni. Hänen työtilansa ohella kartanolla on muitakin työ- ja harrasteseurojen tiloja sekä kuntouttavaa työtoimintaa.

Loput haastattelemistani luovista toimijoista työskentelevät Pajan käsityöläisyhteisössä ja tekevät töitä pääosin yksin. Kaksikerroksinen Paja-rakennus sijaitsee Hiedanrannan alueen keskivaiheilla, ja se on jaettu useaan erilliseen työskentelytilaan. Pajan ideana on edistää avointa käsityöläiskulttuuria ja tarjota kokemuksia ja palveluita lähiseudun asukkaille sekä turisteille (Alueen toimijat 2020). Pajalla työskentelee muun muassa lasinpuhaltaja, seppä, muusikoita, kuvataiteilijoita, suutari ja verhoilija. Haastateltava, kenellä ei haastatteluhetkellä ollut vakituista toimitilaa Hiedanrannassa, on mukana alueella katutaidetapahtumia järjestävässä yhdistyksessä nimeltä Spraycankontrol ry. Yhdistys suunnitteli kuitenkin toimitilan vuokraamista Hiedanrannasta ja he neuvottelivat parhaillaan Tampereen kaupungin kanssa Paja-rakennuksessa sijaitsevan tilan käyttöönotosta. Spraycankontrolissa on haastateltavani mukaan noin 10 aktiivijäsentä.



Kuvio 3: Hiedanrannan toimijaympäristö.

Toteutin haastattelut syksyllä 2019 loka- ja marraskuun aikana. Aloitin kaikki haastattelut kertomalla omasta toimijuudestani Hiedanrannassa. Avasin samalla tutkimusintressini sekä -tehtäväni. Halusin varmistaa, että haastateltavat tietävät kenelle puhuvat ja mihin aineistoani käytän, sillä keskustelimme toisinaan melko henkilökohtaisistakin asioista. Avaamalla hieman tutkimustani pyrin myös kääntämään haastateltavien ajatukset jo valmiiksi tutkimukseni teemoihin ja virittämään heidät oikeaan tunnelmaan. Haastattelut kestivät 50 minuutista kahteen tuntiin. Kaikki haastattelut äänitettiin, jonka jälkeen litteroin ne. Noudatin litteroinnissa sanatarkkuutta ja kirjasin ylös myös merkityksellisiksi katsomani tauot tai tunnepurkaukset. Kymmenestä haastattelusta kertyi haastattelunauhoitetta yhteensä 12 tuntia ja 10 minuuttia.

Litteroin ja analysoin haastattelut kokonaisuudessaan, vaikka kaikki kerätty aineisto ei ollutkaan suoraan merkityksellistä tutkimukselleni. Koska haastattelumetodini oli hyvin keskusteleva, ajautuivat haastateltavat välillä puhumaan ohi haastattelun teemojen. Käytin keräämäni tutkimusaineistoa myös CICAT2025-tutkimushankkeelle tekemässäni erillisessä raportissa, joten joka haastattelussa kysyin myös joitain kysymyksiä, mitkä pohjustivat enemmän raporttia kuin tätä tutkimusta. Teemat olivat kuitenkin limittäisiä, joten en ole sen tarkemmin erotellut tutkielmani ja raportin aineistoja. Tutkimuksen liitteenä olevat

haastattelurungot kuvaavat haastatteluteemojani ja haastattelujen rakentumista (Liite 1 & Liite 2).

Olin etukäteen valmistellut haastattelurungon, josta minulla oli kaksi erillistä versiota: yksi Hiedanrannan luovien toimijoiden sekä toinen kaupungin toimijoiden haastatteluun. Molemmat haastattelurungot rakentuivat valitsemieni teemojen ympärille, jotka olivat seuraavat: haastateltavan saapuminen ja suhde Hiedanrantaan, odotukset ja mielikuvat alueesta, toimintaympäristön sekä oman toiminnan muutokset Hiedanrannassa, arki ja yhteistyö alueella sekä väliaikaisuuden loppu ja tulevaisuus. Tarkoituksena ei ollut käydä kaikkia kysymyksiä läpi yhdessä jokaisen haastateltavan kanssa, vaan pikemminkin luotsata keskustelua niin, että nämä valitsemani teemat tulevat käsitellyiksi kaikissa haastattelutilanteissa. Osa haastatteluista rakentui enemmän kysymysteni varaan kuin toiset, sillä toiset haastateltavistani olivat hyvin puheliaita, kun taas osa tarvitsi tuekseen enemmän kysymyksiä. Muutamien haastateltavien kanssa toimi vielä avoimempi haastattelutyylä, jolloin valmiiden kysymysteni sijaan annoin haastateltavan viedä keskustelua hyvin vapaasti ja tarvittaessa vain ohjailin keskustelua takaisin teemoihin.

Haastattelut toteutettiin mahdollisuuksien mukaan haastateltavien työtiloissa Hiedanrannassa. Tällä pyrin luomaan tilanteesta mahdollisimman luontevan ja avoimen, ja ajattelin että näin saan samalla paremman kuvan haastateltavien arjesta. Halusin toteuttaa haastattelut Hiedanrannassa, sillä ajattelin sen myös virittävän haastateltavat oikeaan tunnelmaan. Näin pystyimme helposti tarkastelemaan alueella ja haastateltavien työtiloissa tapahtuneita muutoksia. Haastattelupaikoilla oli kuitenkin vielä korostuneempi merkitys, kuin mitä olin etukäteen arvioinut: haastattelujen toteutus haastateltavien työtiloissa toi alueen arjen lisäksi esiin toimijoiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja antoi hyvin konkreettisia esimerkkejä yhteistyöstä.

Toisinaan haastateltavani kertoivat toista kuin mitä haastattellessa todistin, tai he eivät osanneet sanallistaa minulle aivan ilmeisen näkyviä asioita. Kun haastattelutilanteissa tekemäni havainnot alkoivat tuntua tutkimukseni kannalta merkityksellisiltä, aloin kirjata niitä ylös. Kirjoitin ylös yllättäviä tai ristiriitaisia havaintoja haastateltavan puheen ja toiminnan suhteesta sekä esimerkkejä haastattelun yhteydessä todistetuista vuorovaikutustilanteista. Pyrin tallentamaan havaintoni tutkimuspäiväkirjaani heti haastattelutilanteen jälkeen. Nämä haastattelutilanteissa tai niiden välittömässä yhteydessä, kuten ennen tai jälkeen haastattelun, tehdyt havainnot täydentävät tutkimusaineistona olevia haastatteluja.

En alun perin suunnitellut ottavani haastatteluhavaintoja osaksi tutkimusaineistoa, vaan aineiston kertyminen monimenetelmällisesti nousi tutkimusta tehdessäni. Aineiston monipuolistuminen alkoi tuntua tärkeältä tutkimuksen edetessä, joten päätin muuttaa menetelmäni tutkimuksen tarpeita paremmin palvelevaksi. Alun perin olin suunnitellut kerääväni vain haastatteluaineistoa, sillä havainnoinnin sijaan halusin antaa äänen alueen toimijoille ja aktiiveille. Tämä tarkoitukseni toteutuu tutkielmassani kuitenkin edelleen, ja havaintoni kuvaavat haastateltujen arkea Hiedanrannassa heidän omien representaatioidensa rinnalla. Tunnistaessani ristiriidan haastateltavien puheen ja toiminnan välillä näin havaintojen keräämisen ja analysoinnin merkittävänä tutkimustulosteni kannalta. Ristiriitaa havaintojeni ja haastattelujen välillä selittää representaatioiden ja näkemyserojen ohella asioiden normalisoituminen, joka saa haastateltavat sokeiksi liian arkisille asioille. Osa haastateltavista myös jännitti nauhuria siinä määrin, että he kertoivat nauhurin sulkeutumisen jälkeen vielä syvemmin näkemyksiään haastattelun teemoihin. Joiltain haastateltavilta pyysin erikseen luvan tällaisen keskustelun kirjaamiseen osaksi haastatteluhavaintojani.

6.3. Analyysimenetelmä

Hiedanranta paikkana syntyy haastateltavien tulkintojen ja representaatioiden kautta, joiden taustalla vaikuttavat henkilökohtaiset oletukset ja kokemukset. Tutkimuskohteenani on Hiedanranta ja sen ihmiset ja yhteisöt, jotka tulkitsevat paikkaa sekä toimijuuttaan omista lähtökohdistaan käsin. Yksittäisen haastateltavan kokemuksia ja näkemyksiä Hiedanrannasta voidaan verrata muiden haastateltavien kokemuksiin, mutta kaikki kokemukset ovat yhtä todellisia riippumatta siitä, kuinka paljon paikan tietyllä tavoin kokevia on (ks. Faehnle 2009, 87). Haastateltavan minulle kertoma edustaa samalla tulkintaa, jonka haastateltavat ovat halunneet jakaa kanssani. Osa haastateltavistani otti selkeästi hyödyn irti haastattelutilanteista jakaakseen omia näkemyksiään, joille toivoivat lisää huomiota ja kannatusta. Tutkimuksessa on läsnä myös oma tulkintani: pyrin ymmärtämään haastateltavieni tulkintaa Hiedanrannasta tietopohjani avulla. Giddens (1984) on kuvannut tätä ”tulkinnan tulkintaa” kaksois hermeneutiikan käsitteellä.

Aineistoni analyysia voi luonnehtia käsitelähtöiseksi sisällönanalyysiksi. Litteroituani haastattelut sekä koottuani yhteen kirjoittamani haastatteluhavainnot olen teemoitellut aineistoni. Teemoittelu on tavallinen ja looginen jatkumo teemahaastatteluille ja sen

ensisijainen tarkoitus on pilkkoa aineisto ja jäsentää se eri aihepiirien mukaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Aineiston teemoittelun apuvälineenä olen käyttänyt Taguette-ohjelmaa, joka mahdollistaa tekstimuotoisen aineiston koodaamisen ja erilaisten kategorioiden luonnin (ks. Taguette 2019). Teemoittelun avulla olen pilkkonut ja järjestänyt aineistoni erilaisten aihepiirien mukaan. Teemat jäsentyivät yhdistelmänä haastattelun teemoja sekä tutkimuskirjallisuuttani (ks. Liitteet 1 & 2). Teemoittelun kautta syntyneet sitaattikokoelmat auttoivat samalla pelkistämään aineistoani ja keskittämään huomion tutkimukseni kannalta oleellisiin asioihin.

Laadullinen analyysi toimii tutkimuksessani ymmärtämiseen pyrkivänä lähestymistapana, ja sen avulla teen päätelmiä aineistostani peilaten sitä tutkimuskirjallisuuteen. Aineiston teemoittelun jälkeen syvennyin sen tyypittelyyn tutkimuskirjallisuuteni avulla. Tyypittelyn avulla kuvaan Hiedanrannan luovien toimijoiden taktiikoita ja strategioita, ja niihin tiivistyvät mielestäni merkittävimmät keinot jatkuvuuden edistämiseksi. Olen soveltanut yhdistävää tyypittelyä: siinä on mukana tyyppejä sellaisista asioista, jotka esiintyvät suuressa osassa tai jopa kaikissa haastatteluissa mutta myös poikkeavia tyyppejä. Yhdistävällä tyypittelyllä olen pyrkinyt tuomaan esiin keinojen moninaisuuden. Kuvatessani Hiedanrantaan kiinnittymistä olen käyttänyt apunani paikan käsitettä. Paikkaan kiinnittymisen neljä ulottuvuutta toimivat työvälineenä, jonka avulla niputan yhteen, miten eri tavoin ja eri asioihin luovat toimijat ovat kiinnittyneet Hiedanrannassa.

7. AINEISTON ANALYYSI

Suurin osa Hiedanrannan nykyisistä toimijoista on tullut alueelle heti kaupungin avattua portit kaupunkilaisille, ja ensimmäiset vuokrasopimukset on kirjoitettu haastattelevien kanssa vuonna 2015. Kuluneen neljän vuoden aikana on tapahtunut paljon alueen ollessa jatkuvan kehityksen kohteena ja *living labina* kokeiluille ja uusille innovaatioille. Kehityksen edetessä Väliaikaisuudesta on luovuttu ja siirrytty Muuntautuvaan Hiedanrantaan keväällä 2019. Seuraavaksi analysoin luovien toimijoiden kiinnittymistä Hiedanrantaan sekä toimijoiden keinoja vahvistaa toimintansa jatkuvuutta. Aloitan kuitenkin analysoimalla luovien toimijoiden representaatioita ja näkemyksiä Hiedanrannasta paikkana. Tämän jälkeen analyysi etenee tunnistamieni strategioiden mukaan niin, että jokainen alaluku esittelee tarkemmin yhden

strategian sekä siihen linkittyviä taktiikoita. Kuvaan samalla luovien toimijoiden kiinnittymistä Hiedanrantaan, niissä kohdissa, kun kiinnittymistä ilmenee. Analysoin myös, kuinka luovat toimijat representoivat paikassa tapahtuneita muutoksia.

7.1. Kehittyvä Hiedanranta paikkana ja toimintaympäristönä

Kuvaukset ja määritelmät Hiedanrannasta ovat muuttuvia paikan syntyessä prosessinomaisesti eletyn elämän ja haastateltavien kokemusten kautta (ks. Massey 2008, 28-31). Hiedanrannassa merkitysten kanssa samaan aikaan elää kuitenkin myös itse määrittelyn kohde. Haastateltavat määrittivät alueella kuluneen neljän vuoden aikana tapahtuneita muutoksia ensi sijassa toimijakentässä ja sosiaalisuudessa tapahtuneiden muutosten kautta. Kysyessäni haastateltavilta millainen paikka Hiedanranta oli heidän aloittaessa alueella, vastauksissa toistui lähes poikkeuksetta pohdinta muista toimijoista ja heidän kehityspoluistansa. Sosiaalisen ympäristön korostuminen vastaa paikan käsitteen ydintä, jonka mukaan paikat syntyvät toisten ihmisten ja sosiaalisen elämän kautta (Tuan 1977). Alueen toimijakentässä tapahtuneiden muutosten pohdinta keskittyi haastateltavan omassa välittömässä toimintaympäristössä, kuten samassa tai naapurirakennuksissa tapahtuneisiin muutoksiin. Vaikka pääpaino paikan määrittelyissä keskittyi luovien toimijoiden kuvaamiseen, kaikki haastateltavat olivat vähintäänkin tietoisia Hiedanrannan yritystoimijoista, jotka aloittivat alueella samoihin aikoihin alueen ensimmäisten luovien toimijoiden kanssa.

Suurten tunteiden Hiedanranta

”H5: Tääl on tullut vietettyä niin paljon aikaa et tää on semmonen, niin kun noi jotkut aina sanoo että 'Aijai tää on tämmönen paratiisi!'. Et tääl on oma henkensä. Just näillä tekijöillä kekkä on niitä hiedanrantalaisia. Kekkä jotenkin on kädet siinä mullassa. Tiekkö ne tekee tän jutun. Tän tekee Kaarikoirat, SWÄGi Kuivaamon kanssa ja sitten pajalaiset.”

”Ihan kun olis kotiin tullut”, huokaa eräs haastateltavani. Kodin lisäksi Hiedanranta on myös työpaikka, harrastuspaikka, vapaa-ajanviettopaikka, elämäntyö ja oma lapsi, jonka kehityksessä halutaan olla mukana ja sitä halutaan seurata lähietäisyydeltä. Alueen toimijat puhuvat aika ajoin itsestään ja toisistaan hiedanrantalaisina ja heidän välilleen on syntynyt yhteisöllisyyttä. *Hiedanrantalaisuus* kuvaa alueen toimijoiden identifioitumista alueen kautta sekä suhteessa toisiinsa, yhteisönä (ks. Massey 2008). Samalla hiedanrantalaisuuden kehittyminen havainnollistaa toimijoiden kiinnittymistä alueeseen. Hiedanranta on paikka, johon kuulutaan ja jonka osa halutaan olla (vrt. Hidalgo & Hernandez 2001). Hiedanranta

herättää alueen pienissä luovissa toimijoissa paljon positiivisia tunteita, joita haastatteluissa kuvattiin rönsyilevin kielikuvin. Hiedanrannassa koetut, joskus mystisetkin tunteet ja kokemukset, sekä alueen kuvaaminen lintukodoksi tai paratiisiksi viestivät toimijoiden vahvasta emotionaalisesta kiinnittymisestä paikkaan (ks. Shao & Liu 2017). Paikka tulee tehdyksi ja saa merkityksensä tunteiden, tukintojen, muistojen ja kuvitelmien kautta (ks. Junnilainen 2019). Hiedanrantaan liitetyt tunne- ja aistinvaraiset kokemukset korostuivat aineistossani, ja niitä ilmeni kaikkien haastateltavien kohdalla.

Hiedanrantaan saapuminen on ollut monelle toimijalle rakkautta ensisilmäyksellä. Kiinnostus alueen kehittämiseen ja halu jakaa omia ideoita on tuonut usean toimijan alueelle ja saanut heidät alun perin kiinnostumaan Hiedanrannasta. Ensimmäisiä Hiedanrannassa kuvattiin haastatteluissa kuin ”sen oikean” löytämisenä, johon liittyi maagisiakin tunteita. Alkuvuosina luovat toimijat olivat hyvin itsekseen Hiedanrannassa, ja alueella liikkui ihmisiä enimmäkseen suurten tapahtumien aikaan. Alueen hiljaisuus ja rauha koettiin taianomaisina, ja toimitilojen rosoisuudesta huolimatta ne koettiin täydellisiksi. Keskeneräisyys oli pikemminkin positiivista ja rakastuneiden tavoin pikkuvioille ja puutteille oltiin valmiita ummistamaan silmät.

”H9: ...kartano oli lämmin ja täällä on tarpeeksi korkeutta ja silleen se oli täydellinen. Plus että täällä on hyvä energia. Silloin varsinkin, kun oltiin yksin täällä niin ei ollut semmoinen olo, että olis yksin, mut et ei kuitenkaan et täällä olis mitään pelottavaa.”

Usea luova toimija oli kuitenkin käynyt alueella jo ennen Hiedanrannan porttien avautumista ja alueeseen liittyi muistoja kielletyistä seikkailuista alueella. Suljetut portit herättivät pikemminkin kiinnostusta, ja alueelle oli hiippailtu aitojen ali vartijoita pakoillen. Moni toimija tiesi Hiedanrannan alueen ja sen tilojen tarjoamat mahdollisuudet jo entuudestaan ja porttien avautumista oli odotettu: alueen tiedettiin olevan potentiaalinen paikka toiminnalle ja auenneeseen mahdollisuuteen haluttiin iskeä heti kiinni. Vanhat tehtaot mahdollistaisivat tarpeeksi korkean treenitilan, bileiden järjestämisen ja skeittipuiston rakentamisen. Mystinen paikka, jonka läpi ei aiemmin ollut kulkua oli leikannut myös yhteyden Lielahdesta ja Lentäväniemestä Pispalaan ja keskustaan. Hiedanrannan porttien avautuminen oli siis ilouutinen myös näiden alueiden entisille ja nykyisille asukkaille, joita alueen luovien toimijoiden keskuudessa on. Suurella osalla luovista toimijoista paikkasuhte Hiedanrantaan oli alkanut kehittyä jo ennen kuin he aloittivat työskentelyn alueella. Toimijoiden aiemmat kokemukset alueella ja paikkasuhteen ajallinen jatkumo ovat vahvistaneet paikkaan kiinnittymistä (ks. Shao & Liu 2017, 154).

”H5: Me ollaan ihan killeistä asti saatu kiertää tää koko alueen, kun tää on ollut suljettua, koko pläntti. Tännehän ei ollut mitään tuloa, ja tietysti tänne piti sit pomppia aidan yli. Me aina seikkailtiin täällä ja saatiin jotain vartijoita pelätä. Tää on sulkenut meidät lentsulaiset kaikesta tosta keskustasta ja Pispalasta aika täysin, et tästä ei oo mitään kulkua ollut. Se oli aika legendaarista tulla tänne. Se oli heti kun tää, kun saatiin tietää et tänne olis mahkut päästä niin oltiin silleen että totta hitossa!”

Hiedanrannan luovat toimijat viettävät paljon aikaa alueella, ja toisinaan työ ja vapaa-aika on haastavaa erottaa toisistaan. Haastateltavien puheissa sekoittuivat lähes poikkeuksetta sanat ”työpaikka” ja ”koti”, jotka ilmentävät työpaikan yhteisöllistä luonnetta. Hiedanrantaa kuvataan lämminhenkiseksi työpaikaksi, jonne on mukava tulla töihin. Lämpimän ilmapiirin luovat alueen toiset toimijat, jakaminen ja yhteisöllisyys. Näin sosiaalinen ja emotionaalinen ulottuvuus sekoittuvat ja paikkasuhde rakentuu (ks. Proshansky et al. 1983; Schreyer et al. 1981). Ensisijainen syy viettää aikaa alueella on kuitenkin työnteko. Toisinaan alueelle jäädään viettämään aikaa työpäivän päätteeksi, esimerkiksi piknikille Kartanon puistoon tai lämmittämään yhteistä saunaa. Suuri osa toimijoista on käynyt myös alueen tapahtumissa tai hyödyntänyt alueen harrastusmahdollisuuksia. Hiedanrannassa toteutettavien aktiviteettien kirjo on paikan toiminnallisuutta, ja lukuisat toiminnan mahdollisuudet syventävät paikkasuhdetta niiden kautta syntyvien kokemusten kautta (ks. Stokols & Shumaker 1981).

”H3: Se on kuin iso toimisto tai toinen koti. Se et tuntee siel ne samat toimijat, niin se on merkityksellinen sen kautta. (...) Tää on ennen kaikkea työpaikka, mutta lämminhenkinen työpaikka. Koska täällä on tullut ystäviä. Ja tähän on kiintynyt. Et ei oo vaan pelkät työtilan seinät jotka vois saada mistä tahansa muualtakin.”

Luovan toiminnan ilmapiiri

Näen, että sosiaaliset muutokset pitävät sisällään myös muutokset alueen aktiivisuudessa ja rytmissä. Paikan fyysiset ja rakenteelliset ominaisuudet mahdollistavat tietynlaista toiminnallisuutta, joka ilmenee sosiaalisten suhteiden ohella paikan eletyn elämän kautta (Gieryn 2000). Useat haastateltavat kuvasivat väliaikaista Hiedanrantaa luonnon kautta, jota määrittivät hyvin rajalliset sosiaaliset suhteet. Luonnon läheisyys ilmeni pihassa vierailevina eläiminä ja hiljaisuutena. Alueen hiljaisuus ja rauha olivat tehneet vaikutuksen moneen, ja osa haastateltavista haikaili entisen seesteisyyden perään. Nyt alueella ovat alkaneet rakentaminen ja korjaustyöt, joiden melu tulee olemaan osa kehittyvää Hiedanrantaa vuosien ajan. Luonnon läheisyys ja tietynlainen pako urbaanista kiireestä ilmeni ikkunasta tehtaaseen sisään tuijottavien peurojen ohella myös alueen äänimaisemana. Hiedanrannan alkuvuosiin yhdistettyjä äänihavaintoja kuvaa osaltaan niiden puute, eli hiljaisuus (vrt. Montgomery 1998, 97, 100-102). Toisaalta moni koki Hiedanrannan olevan edelleen rauhan tyyssija,

Muumilaakso tai keto, jossa hiedanrantalaisten oli hyvä olla keskenään ja keskittyä luovaan työhön. Hiljaisuus ja sen ihannoiti kuvaavat aistien ja tunteiden kautta tapahtuvaa emotionaalista kiinnittymistä paikkaan (Shao & Liu 2017).

”H9: ...täällä oli ihana rauha ja sitten täällä oli kauriita ja kettuja. Oli se semmoinen...se hiljaisuus...nyt välillä kun on remonttia ja sitten joskus kun tulee hirvee meteli niin mulla menee melkein päivä pilalle, et alkaa oikeen ärsyttään se meteli. Niin kun arrgh...”

Väliaikaisen Hiedanrannan alkuaikoina alueella ei liikkunut juurikaan ihmisiä, muuta kuin suurten tapahtumien aikaan. Nyt lenkkeilijät ja lähialueiden asukkaat ovat tuttu näky Hiedanrannassa ja ohikulkijat saattavat poiketa avoimista ovista sisään ihmettelemään mitä alueella tapahtuu. Sattumanvaraisia kohtaamisia syntyy enemmän kuin ennen. Hiedanrannan erityislaatuisuuden rakentuminen paikan rauhan ja luontoyhteyden kautta syntyy vuorovaikutuksessa paikan ja sen ulkopuolisen ”toisen” välillä. Väliaikaisessa Hiedanrannassa koettu hiljaisuus on harvinaista kaupunkien keskusta-alueilla, samoin kohtaamiset peurojen ja muiden eläinten kanssa. Tämä esimerkki ilmentää hyvin paikan muodostumista sisäpuolen ja ulkopuolen rajapinnalla (Massey 2008). Paikan autenttisuus syntyy tosiasiaissa kytköksissä paikkaa ympäröivään, eikä sitä rakenneta vain paikan sisältä käsin (Junnilainen 2019). Vaikka hiljaisuutta ja rauhaa arvostettiin, kaikki haastateltavat pitivät Hiedanrannan aktivoitumista ja kaupunkilaisten löytämistä alueelle etupäässä hyvinä kehityssuuntina. Osaa haastateltavista kuitenkin huoletti, miten Hiedanrannan rauha ja luontosuhde tulevat säilymään kehityksen edetessä.

”H8: Täällä oli tosi rauhallista. Eihän täällä liikkunut juuri ketään. Puluja ja peuroja. Ihan ensimmäisenä tuli just Kaarikoirat, SWÄG ry ja oliskohan siinä sit vielä paljoo mutta siinä kohtaa...mut aika pian noi verhoilijat ja käsityöläiset tuli sinne Pajalle. Mutta olihan täällä kyllä paljon hiljaisempaa mitä tää on nykyään, kun tästä painaa noita lenkkeilijöitä ja alueen asukkaita aika paljon läpi...”

Väliaikaisen Hiedanrannan alkuvuosia kiiteltiin mutkattomasta ja avoimesta tekemisen ilmapiiristä. Hiedanrantalaiset kokivat, että alueella oli helppo toteuttaa uusia ideoita: niihin suhtauduttiin kaupungin toimesta kiinnostuneesti ja sallien, eikä turhaa vastustelua ilmennyt. Asioista saatiin myös sovittua henkilötasolla ilman turhaa byrokratiaa. Sallivuus ja joustavuus ovat tyypillisiä väliaikaisille alueille, ja ne ovat edullisten vuokrien ja toimitilojen muokattavuuden ohella usein elinehtona toiminnan kehittymiselle (SUC 2003). Väliaikaisen Hiedanrannan alkuvaiheen sujuvuus oli sitouttanut toimijoita alueeseen ja moni haastateltavista näki mutkattoman ilmapiirin olevan edellytys luovien ja kiinnostavien paikkojen synnylle. Varsinkin nuoria kulttuuritoimijoita voi olla vaikea saada mukaan projekteihin, mikäli asioiden käynnistyminen ja byrokratian kanssa selviytymien vie paljon

aikaa ja voimavaroja. Hiedanrannassa tätä on onnistuttu välttämään, kun tekemiseen on päästy melko suoraan kiinni. Alueen rantavahdiksikin itsensä nimittänyt Hiedanrannan hankekehitysjohtaja Reijo Väliharju sai paljon kiitosta toiminnastaan. Moni haastateltavista koki, että Reijon ansiosta alueella saatiin alkuvuosina käyntiin monta edelleen aktiivista hanketta ja aloitetta. Sallivuuden ja joustavuuden henkilöityminen kuvaavat myös paikan sosiaalista luonnetta, jossa toisiinsa kietoutuvat vuorovaikutussuhteet ja toiminnallisuus.

”H7: Silloin alkuun noista päättävistä ihmisistä Reijo oli siellä paljon enemmän läsnä. Se vaikutti tosi innostuneelta kaikesta siitä hommasta...mä luulen että ei toi koko paikka olis tollainen jos Reijo ei olis ollut niin innostunut siitä... tuntuu että se tykkää kulttuurista paljon ja sit se tietää miten kaupunki toimii ja tietää miten kaupungin byrokratia toimii mut sit se myös tietää et jos haluaa tehdä tollaisen paikan niin sit se osaa tietyssä kohtaa suhtautua joustavasti säännöksiin niin että asioita tapahtuu. (...) Tuntuu että kaupunki tuli ihan henkilötasolla vastaan niin että oli helppo toimia, ehkä jopa helpompi toimia kuin nyt.”

Vaikka haastateltavat kokivat Hiedanrannassa toimimisen ja esimerkiksi tapahtumien järjestämisen alueella edelleen mutkattomaksi, nähtiin byrokratian myös lisääntyneen ja asioiden kangistuneen viime vuosina. Esimerkkinä kangistumisesta useat haastateltavat mainitsivat tilojen hallinnasta ja kunnossapitotöistä vastaavan uuden tahon, jonka kanssa toimiminen koettiin erityisen kuormittavaksi ja aikaa vieväksi. Joustavuuden ja itseohjautuvuuden vähentyminen ovat tyypillisiä kehityssuuntia väliaikaisuudesta luovuttaessa, sillä ruohonjuuritason kokeilut ja omaehtoinen kehittämistoiminta toteutuvat harvemmin muodollisen suunnittelun tiloissa (Vallance et al. 2017). Nämä ovat kuitenkin eilinehtoja väliaikaistoimijoille, joten alueelle jäävät kulttuuritoimijat joutuvat näin ollen mukauttamaan omia toimintamallejaan vastaamaan uutta suunnitteluvaihetta (ks. Andres 2013). Hiedanrannan kulttuurikoordinaattorin nimeäminen alueelle keväällä 2019 oli kuitenkin positiivinen käänne alueen toimijoille, ja haastateltavat kuvasivat sitä kulttuurin tilaa ja olemassaoloa turvaavaksi ja vakauttavaksi tekijäksi. Toisaalta henkilövaihdos tarkoitti alueen toimijoille jälleen yhtä uutta tahoja kenen kanssa opetella yhteiset toimintatavat. Henkilövaihdokset ylipäätään lisäsivät haastateltavien mukaan asioiden kasvottomuutta ja toivat epävarmuutta sovittujen asioiden ja entisten toimintatapojen säilymisestä.

Paikan fyysiset muutokset

Haastateltavani määrittivät Hiedanrantaa siellä toimivien ihmisten ja sosiaalisten suhteiden kautta. Vaikka Hiedanrannan toimintaympäristö määrittäytyi pääasiassa sosiaalisen ilmapiirin kautta, on kuluneen neljän vuoden aikana Hiedanrannassa tapahtunut myös paljon fyysisiä sekä rakenteellisia muutoksia. Alueella toistuvasti kantautuvat rakentamisen äänet kertovat muun

muassa vanhojen kiinteistöjen korjaamisesta, kokeilujen käynnistymisestä, teiden parantamisesta sekä viheralueiden kunnostamisesta. Hiedanrannan liikenne- sekä parkkeerausjärjestelyt ovat selkiytyneet. Samalla alueelle löydetään entistä helpommin Hiedanrannan saatua kadunnimet. Näin asiakkaat, yhteistyökumppanit, ystävät ja satunnaiset piipahtajat pystyvät helpommin vierailemaan luovien toimijoiden luona.

Viime vuosina uusia kiinteistöjä on otettu käyttöön niiden korjaamisen myötä ja jo käytössä olevien käyttömahdollisuuksia on laajennettu. Vasta kunnostetun Jukola-talon viereen sorakentälle on rakennettu yhteisösauna. Tyhjien rakennusten lisäksi myös vailla käyttöä olevat paikat saavat kehittyvässä Hiedanrannassa uuden elämän. Suuren muutoksen ovat kokeneet myös luovien toimijoiden omat toimitilat. Vuokrasuhteen alussa toimitilat olivat monelta osin keskeneräisiä ja niitä on kunnostettu ja muunneltu vuosien varrella. Entisissä teollisuustiloissa ei ollut esimerkiksi lämmitystä, sillä tehtaan toiminnot ovat aikoinaan tuottaneet niin runsaasti lämpöä ympärilleen, ettei erilliselle lämmitysjärjestelmälle ollut käyttöä talvisinkaan. Tiloista puuttuivat myös käymälät sekä juokseva vesi. Osa tiloista oli kirjaimellisesti hajalla pitkän tyhjillään olon jälkeen, mikä vaati luovilta toimijoilta huomattavaa työpanosta. Tampereen kaupunki vastasi tilojen perusvarustelun kuntoon laittamisesta, mutta paljon työtä ja rahallisia kustannuksia kasaantui silti uusille vuokralaisille.

”H10: Ei siinä ollut vettä eikä sähköä eikä lämmitystä ja se oli aika rajussa kunnossa se tila. Et jengi meinaa aina välillä unohtaa tuolla Tilapalveluilla, että millaisessa kunnossa se oli...se on ihan valtava se duuni mitä siellä on tehty talkoilla.”

”H1: Ite piti maksaa kaikki asbestiseinän purut ja kaikki. SWÄGin tyypit oli maalanneet täällä näitä seiniä jonkun verran koska täällä oli käynyt joku punasella spraymaalilla tekemässä kaikkia kivoja kuvioita tänne ja toi ovi oli rikki ja toi seinä oli potkaistu ja rikki, siitä oli tultu sisään. Sitten toi missä Nooralla on huone niin siellä oli mustesuihkukone hajotettu ja musteet oli pitkin lattiaa. Tässä oli hirveesti hommaa.”

Vaikka Hiedanrannan vanhat tehdasrakennukset olivat silminnähden huonossa kunnossa ja vaativat paljon kunnostusta, ei tämä estänyt luovia toimijoita kiinnostumasta paikasta. Tampereella oli Hiedanrannan alkuvuosina, kuten on edelleenkin, heikko tarjonta luovaan työskentelyyn sopivasta vuokrattavasta työtilasta. Moni Hiedanrannan luovista toimijoista päätyi alueelle, sillä he tarvitsivat kipeästi uutta toimitilaa, ja kokivat olevansa eräänlaisessa altavastaajan asemassa vuokramarkkinoilla. Strategian käsite kuvaa oman paikan merkitystä toiminnan vahvistamisessa ja kehittämisessä ja auttaa osaltaan ymmärtämään toimijoiden tuloa Hiedanrantaan (ks. Andres 2013). Entisten tehdaskiinteistöjen tullessa vuokralle luovat toimijat tarttuvat hanakasti mahdollisuuteen asettua aloilleen. Usea luova toimija korosti haastattelussa, kuinka he etsivät yksinkertaisesti tyhjää tilaa: hallia, jota muokata erilaisiin

tapahtumiin sopivaksi tai varastotilaa, johon tuoda harrastus- tai tuotantovälineet. Vaikka Hiedanranta alueena viehätti, toimitilojen suhteen monella oli ”otetaan mitä vaan saadaan” - asenne ja vuokrasopimuksia kirjoitettiin jo ennen tilaan tutustumista.

”H6: Siis täähän oli silloin vielä aikalailla työmaan näköinen...että kun määkin tätä tilaa vuokrasin niin meillä ei ollut avaimia sisälle. Että mä näin ikkunasta vaan että okei se on ton kokoinen tila että sen pitäis riittää. Että niin niin olen kiinnostunut.”

”H1: ...sit se sano että siellä ei oo mitään lämmityksiä eikä mitään. Että käy nyt ensin kattomassa että minkälainen se on. Ja no sitten me käytiin täällä kattomassa ja me oltiin heti ihan myytyjä tähän. Paitsi mun mies sano että ootte te vähän hulluja. Kun ei oo mitään fasiliteetteja.”

Toimitilojen vaatima työmäärä ei kuitenkaan pelottanut luovia toimijoita tai estänyt heitä ihastumasta Hiedanrantaan ja sen vanhoihin kiinteistöihin. Kun toimitilat ovat olleet kunnoltaan hyvin rosoiset, on se tuonut mukanaan sen, ettei tilaa tarvitse erityisemmin varoa tai suojella. Monelle haastateltavalleni toimitilan rosoisuus ja keskeneräisyys oli jopa edellytys tilassa toimimiselle: heidän toimintansa vaatii tilalta sellaisia rakenteellisia ominaisuuksia, mitä on lähes mahdotonta löytää valmiina mistään. Betonisen skeittihallin valaminen, katossa olevat kiinnitykset ilma-akrobatian tekemiseen tai tilan paloturvakelpoisuus ovat esimerkkejä tällaisista muutostöistä, joiden tekemisen hieman keskeneräinen tila on mahdollistanut. Muokkaustarpeet ovat olleet yksilöllisiä, eikä Tampereen kaupungin vuokranantajana odotettu tai välttämättä edes toivottu puuttuvan tilojen muokkaamiseen fasiliteettien järjestämistä enempää. Lefebvreä (1991) mukaillen paikkasuhte on todennettavissa, kun ihmiset alkavat ilmaista itseään paikassa ja kun he käyttävät, muokkaavat ja pitävät huolta ympäristöstään. Paikan muovaamisessa fyysiseen ympäristöön yhdistyy kokemuksia ja toimintaa, jotka linkittyvät paikkasuhteen kehittymisessä. Hiedanrannassa luovat toimijat ovat kunnostaneet toimitilojaan vastaamaan paremmin työnsä vaatimuksiin, ja näin parantaneet tilan toimintamahdollisuuksia. Toimitilojen kunnostaminen on eräänlainen selviytymiskeino tukea toiminnan jatkoa.

”H6: Sen pitää olla tulityökelpoinen tila. Eihän tämäkään ollut alun perin, että tänne on itte jouduttu kaikki rakentamaan, että se meni edes palotarkastuksesta läpi. (...) Siis tuohon on tehty tuo, et se kestää tulipaloa 30 minuuttia toi seinä. Ja sitten kaikki turhat reiät on täytetty palomassalla. Se on omalla vastuulla aina noissa, että aika herkkä täytyy olla vuokraisännän, jos se suostuu tekeen niihin tiloihin vaadittavat muutostyöt.”

Toimitilan muovaaminen omiin tarpeisiin on kiinnittänyt luovat toimijat paikkaan ja antanut paikalle sen sielun. Rosoisuus vastasi monen toimijan tilantarpeita ja oli pikemminkin positiivinen ominaisuus. Uusia toimijoita ihastutti Hiedanrannan miljöö ja tunnelma, joka antoi hyvät edellytykset luovalle työskentelylle. Itse tekeminen ja oman kädenjäljen jättäminen

paikkaan ovat olleet tärkeitä monelle haastateltavalle ja he toivoivat, että heidän työnsä näkyy alueella myös tulevaisuudessa. Kerrostumat kuvaavat paikan historiallista luonnetta, ja toimijoiden halua tulla osaksi paikkaa (ks. Shao & Liu 2017, 154-155). Osalle toimijoista itse tekeminen oli myös meriitti itsessään, mikä sai tekijät ottamaan paikan heti omakseen ja mikä keräsi kunnioitusta muilta. Työskentely toimitilojen kunnostamiseksi merkityksellisti paikkaa sen tekijöille ja sai toimijat kiinnostumaan myös paikan kunnossapidosta. Toisaalta itse tekemisessä oli kyse myös eräänlaisesta taitojen ja kyvykkyyden osoituksesta, ja oman osaamisen esittelyllä tavoiteltiin muita etuja, kuten jatkuvuutta alueella. Luovien toimijoiden välillä on suuria eroja, kuinka paljon he ovat muokanneet ympäristöään.

Kaikki keskeneräisyys ja rähjäisyys ei kuitenkaan ole ollut pelkästään positiivista. Lämmityksen ja vessojen puute on rajoittanut tilojen käyttöä, ja tilojen perusvarustelun kuntoon saaminen on kestänyt monen haastateltavan mielestä kohtuuttoman kauan. Pajan käsityöläisyhteisö ehti toimia rakennuksessa kolmen talven ajan ennen kuin rakennukseen saatiin asennettua lämpöpatterit. Fasiliteettien kuntoon saaminen on vaatinut osalta luovista toimijoista kovaa painostusta kaupungin suuntaan tai omaa työpanosta tilanteen korjaamiseksi. Vessojen ja juoksevan veden puute on edellyttänyt mukautumiskykyä ja mukavuuksista on jouduttu tinkimään. Heikkojen tai olemattomien varustelujen takia joustavuus, luovuus ongelman ratkaisussa ja kokeilut ovat väliaikaisella alueella toimiville välttämättömiä taitoja (ks. SUC 2003). Tällä hetkellä kaikki haastateltavat olivat kuitenkin tyytyväisiä toimitiloihinsa ja niissä tapahtuneisiin tai käynnissä oleviin muutoksiin.

7.2. Ulkoistamisen strategia

Hiedanrannan kehitys kulki Väliaikainen-nimen alla usean vuoden ajan. Tampereen kaupunki viittasi väliaikaisuudella erityisesti alueen luoviin kulttuuritoimijoihin, jotka nimenmuutoksen myötä siirtyivät Muuntautuva-nimen alle. Väliaikaisella Hiedanrannalla oli muun muassa omat nettisivut, jossa tiedotettiin alueen tapahtumista sekä käsityöläisistä ja kulttuuritoiminnasta. Nyt nimenmuutoksen myötä sivut on poistettu ja tieto näistä toiminnoista löytyy Tampereen kaupungin verkkosivuilta Hiedanrannan kulttuuri -nimellä. Verkkosivuilla siirtymää väliaikaisesta muuntautuvaan perustellaan seuraavasti: ”*Aiemmin Väliaikaisen Hiedanrannan nimissä kulkenut toiminta on vakinaistunut ja siirtynyt osaksi kaupungin kulttuuripalveluita. (...) Muuntautuva Hiedanranta on osa kaupunginosan kehittämistä ja yksi Hiedanrannan kehitysohjelman kolmesta osa-alueesta.*” (Hiedanrannan kulttuuri 2020)

Vaikka Tampereen kaupunki käytti väliaikaisuutta kuvaamaan Hiedanrannan luovia toimijoita ja toimintoja, eivät nämä niin kutsutut ”väliaikaistoimijat” jakaneet kaupungin näkemystä. Haastatteluissani ilmeni, kuinka Hiedanrannan luovilla toimijoilla oli kaikilla oma näkemyksensä siitä, mitä väliaikaisuudella tarkoitettiin ja miten se ilmeni alueella. Osa toimijoista yhdisti väliaikaisuuden tietynlaiseen mutkattomuuteen alueella ja sen nähtiin mahdollistaneen vanhojen tehdaskiinteistöjen nopean käyttöönoton. Väliaikaisuuden ansiosta tilojen vuokrat olivat kohtuullisen matalat ja muutostyöt mahdollisia. Toisaalta väliaikaisuus koettiin nimenä myös rajoittavaksi, mitä erityisesti alueen käsityöläiset joutuivat selittelemään asiakkailleen. Väliaikaisuus loi epävarmuuden tuntua ja aiheutti haluttomuutta laittaa panoksia Hiedanrantaan (ks. SUC 2003, 14-15). Moni toimija kuvasi Väliaikainen Hiedanranta -nimessä olevan negatiivinen kalskahdus, mutta joka oli Hiedanrantaan tulon jälkeen pian kuitenkin unohtunut. Lähes kaikki haastateltavat kokivat, ettei väliaikaisuus viime kädessä ollut juurikaan realisoitunut alueella.

H9: No silloin aluksihan se väliaikaisuus tuntui vapauttavalta...tai emmä ehkä ajatellut sitä väliaikaisuutta, mutta se oli alkuun paljon mahdollistanu että täällä pysty tekeen melkein mitä vaan. (..) Mutta toisaalta kuinka paljon kannattaa jotain resursseja laittaa et jos vuoden päästä joutuu täältä pois. Välillä se oli tosi raskasta se epätietoisuus...et kuinka paljon jaksaa panostaa tulevaan täällä ja välillä sitä sitten sieti enemmän. Kaikki on väliaikaista elämässä, periaatteessa. Et hyvin semmoisissa sykleissä meni.”

Haastatteluissani ilmeni, että väliaikaisuus on paljon monipuolisempi asia, kuin kimppu toimintaa mahdollistavia tai rajoittavia tekijöitä millaiseksi se väliaikaisuudella kehittämistä koskevassa tutkimuskirjallisuudessa usein esitetään (ks. esim. Gainza 2018; Lehtovuori & Ruoppila 2011). Vaikka Tampereen kaupunki on viitannut väliaikaisuudella juuri luoviin tekijöihin, ei heistä suurin osa kokenut väliaikaisuuden koskettaneen heitä millään tavoin. Moni haastateltava kertoi alusta alkaen suunnitelleensa toimintaansa siitä näkökulmasta, että alueella ollaan pidempäänkin. Väliaikaisia olivat usean haastateltavani mukaan vain ne toimijat, jotka olivat jo poistuneet alueelta. Väliaikaisuus nähtiin alueen suunnitteluvaiheen nimenä, eräänlaisena kaupungin ylemmän tason asiana, jolla ei ollut mitään kosketuspintaa alueen toimijoihin. Muutama haastateltava esitti väliaikaisuuden toteutuvan netissä ja viestinnässä: väliaikaisuus eli hashtagien kautta alueen markkinoinnissa, mutta mitään todellista kosketuspintaa alueen arkeen sillä ei ollut. Alueen luoville toimijoille väliaikaisuus oli olemassa useimmiten vain suunnitteludokumenteissa tai verkossa sosiaalisessa mediassa. Molemmat näistä ulottuvuuksista olivat irrallaan alueella eletystä arjesta, ja niissäkin väliaikaisuus oli viime kädessä vain nimi.

”H10: Toi on joku kaupungin juttu. Niin kun mä sanoin niin en mä oo ikinä ajatellut sitä väliaikaisena. Mä oon aina ajatellut, että se on vaan asia jota kehitetään ja joka muuntautuu ja jää. Se on vaan ajatusmalli, josta päästään eroon.”

”H5: No mää en tiä miten noi kaupungin kehityshankkeet nyt sitten menee sitten...elikkä sehän oli tota se väliaikainen, et se on vaan keksitty joku nimi sille kehityshankkeelle.”

Suurin osa haastateltavista luovista toimijoista ei ollut huomannut millään tavalla väliaikaisuudesta luopumista keväällä 2019. Väliaikaisuuden loppumista pidettiin kuitenkin enimmäkseen positiivisena asiana ja toimijoiden mukaan kaupunki oli vihdoinkin tullut järkiinsä muuttaessaan nimen. Väliaikaisuuden nähtiin vieraannuttavan kaupunkilaisia tulevasta asuinalueesta, sillä kuka nyt väliaikaiselle alueelle haluaisi muuttaa asumaan. Toisaalta muutamat toimijat olivat jo ehtinyt rakentaa toimijaidentiteettiään väliaikaisuuden ympärille, ja he näkivät sen toimineen tarpeellisena kattokäsitteenä tai sateenvarjona alueen luoville kulttuuritoimijoille: kun kaupunkilaiset olivat jo oppineet yhdistämään väliaikaisuuden alueen kulttuuriin ja tapahtumiin, nimestä luopuminen aiheutti tietynlaista persoonattomuutta ja verkkosivun muutoksen myötä sen nähtiin haittaavan alueen toimijoiden löydettävyyttä. Toimijoiden identifioituminen väliaikaisuuden kautta viestii vahvasta kiinnittymisestä (Massey 2008). Samalla identifioituminen kuitenkin myös luo paikkaa, ja rajaa sen sisäpuolen ulkopuolesta (ks. Tuan 1977). Tässä tapauksessa identifioituminen väliaikaisuuden kautta ylläpiti paikan luonnetta väliaikaisena. Väliaikaisen tavoin Muuntautuva-nimen ei ole koettu olevan kytköksissä millään tavoin alueen kulttuuriin. Sillä koettiin olevan vielä väliaikaista vähemmän kosketuspintaa alueen arkeen.

”H5: Mä en oo sitä (väliaikaisuutta) oikein sisäistänyt ja ajatellut, se on vaan työnimi jossain paperissa. Ihan hyvä että ne sen vaihto. Väliaikainen aiheuttaa ihmisissä sen, et ne ajattelee että sehän on vaan tommoinen väliaikainen, eiks ne puratkin kaikki sieltä. Tai emmää oo ees viittynyt käydä siellä, kun se lähtee kumminkin kohta. Ne on isoja ja vaarallisia sanoja joiden kanssa tulee olla varovainen.”

Vain yksi haastatteleistani luovista toimijoista osasi kertoa miten nimi Muuntautuva Hiedanranta on saanut syntynsä ja mitä sillä tarkoitetaan. Tämä on ristiriidassa Hiedanrannan käsikirjan kanssa (Kervinen & Lampinen 2018), jossa esitetään Muuntautuva Hiedanranta -nimen syntyneen Hiedanrannan toimijoiden ja kaupungin edustajien yhteisten käsikirjatalokoiden tuloksena. Moni toimija määritteli muuntautuvaa joksikin, mikä elää ja muuttuu Hiedanrannan kehityksen mukana. Jos väliaikaisuuteen liitettiin tietty määräaikaisuus, jonka jälkeen toiminta alueella loppuu, pidettiin muuntautuvaa armollisempana: se sisältää pienen mahdollisuuden toiminnan jatkosta, vaikka ei lupakaan vielä yhtään mitään. Toisaalta ne toimijat, jotka olivat kokeneet väliaikaisuuden erityisen ahdistavana, ajattelivat uuden

nimen olevan vain peitenimi väliaikaisuudelle, eivätkä nähneet sen tuovan minkäänlaista muutosta.

”H9: Muuntautuvahan tämä on sen takia koska tänne tulee asukkaita ja se muuttuu koko ajan...mut se ei oo semmoinen poissulkeva. Kun väliaikaisuus puolestaan on niin että se loppuu jossain kohtaa. Mut muuntautuva voi olla enemmänkin silleen että se muuttaa muotoaan. Niin ehkä se on enemmänkin toiveikkaampi nimitys kuin väliaikainen.”

Väliaikaisuudesta luopuminen liitettiin monenlaisiin asioihin alueella ja luovat kulttuuritoimijat selittivät sen avulla alueella tapahtuneita muutoksia. Kun väliaikaisuutta pidettiin kaupungin suunnitteluvaiheena, sen loppuminen liitettiin projektin määrärahojen käyttöön: kun väliaikaisuus läheni loppuaan, saatiin Pajalle vihdoon ja viimein lämmitys, sillä projektin rahat oli äkkiä käytettävä loppuun. Väliaikaisuuden loppu oli toimijoiden mukaan sidoksissa myös Kuivaamon ja skeittihallin laajennukseen ja kuinka asiat alkoivat rullata eteenpäin. Muuntautuva Hiedanranta tarkoitti usealle toimijalle kulttuurikoordinaattorin palkkaamista alueelle ja täten kulttuurin vahvistumista Hiedanrannassa. Toisaalta toimijat esittivät osin ristiriitaisiakin näkemyksiä, kuinka kaupungin kiinnostus alueen kehittämiseen olisi väliaikaisuuden loppumisen myötä lopahtanut, ja väliaikaisuuden alla aloitetut projektit jääneet puolitiehen. Väliaikaisuudesta ulossulkemista käytettiin strategiana, jolla haastatteleman luovat toimijat vahvistivat narratiiviaan Hiedanrannan kehityksestä.

”H6: Väliaikaisuus loppui, niin tuntuu vähän loppuneen kaupungin kiinnostuskin, että isolla rahalla korjattiin toi Jukola-rakennuskin tosta mistä piti tulla yhteinen olohuone kaikille ja nyt se on siellä sit ovet lukossa ja sitä esitellään ulkomaisille kävijöille. Että se oli siinä taas että kannattiko sitä tehdä...”

”H5: Esimerkiksi tää lämmitysprokkis. Täs ei neljään viiteen vuoteen tapahtunut yhtään mitään. Mut sitten kun se kehityshanke loppu, niil on kuitenkin joku budjetti ollut siinä, niin se on nyt käytetty loppuun. Ja silloin sitten tehtiin nää lämmitykset. Just ennen kuin siirrytään Muuntautuvaan Hiedanrantaan.”

Haastatteleman luovat toimijat ulkoistivat itsensä väliaikaisuudesta sekä Hiedanrannan alueen muutoksista ja rakensivat näin omaa identiteettiään jatkuvuuden varaan. Suurin osa haastateltavistani ei liittänyt väliaikaisuutta heidän omaan toimintaansa tai yleisemmin Hiedanrannan luoviin kulttuuritoimintoihin. Tunnistan ulkoistamisen strategian osana suunnitelmallista toimintaa, jolla pienet luovat toimijat tavoittelevat toimintansa jatkoa. Ulkoistamisen strategia luo samalla alustan väliaikaisuuden määrittelyn taktiikoille (ks. Round et al. 2008). Väliaikaisuuden määrittely taktiikkana toteutuu ulkoistamisen strategian kanssa sisäkkäin, sillä suurin osa haastattelemistani luovista toimijoista ulkoisti itsensä väliaikaisuudesta termin määritelmästä riippumatta. Omaa jatkoa tuettiin määrittelemällä väliaikaisuus ”toisten asiaksi”, mihin luovilla toimijoilla ei itseasiassa ollut mitään

kosketuspintaa. Väliaikaisuuden ja muuntautuvuuden määrittelyt voidaan tulkita Watsonin (2014, 7) esittämäksi kielelliseksi taktiikaksi. Asioiden selittäminen väliaikaisuudella ja siirtymällä muuntautuvaan rakentaa toimijoiden narratiiveja, joilla he tukevat toivomaansa kehityssuuntaa ja vahvistavat jatkoaan.

Monet haastateltavistani totesivat, ettei heitä kiinnosta miettiä väliaikaisuutta tai sen loppua. Väliaikaisuudesta luopumisesta huolimatta, luovat toimijat kokivat, että ainoa keino vahvistaa toiminnan jatkoa on tehdä töitä alueella mahdollisimman hyvin. Jos kaupunki siitä huolimatta haluaa toimijat ulos alueelta, ei päätös ole tällöin toimijoiden käsissä. Oman työn tekeminen onnistuneesti oli keinona voimakkaampi kuin väliaikaisuutta tai muuntautuvuutta vastaan käytävä kamppailu. Monella toimijalla olikin asenne, että koska nimenanto ja poliittinen päätöksenteko eivät ole heidän hallussaan, miksi edes murehtia niistä. Kyse on viime kädessä vain nimistä, jotka eivät realisoidu suurimman osan arjessa millään tavalla. Moni haastateltavista myös totesi, ettei Muuntautuva Hiedanranta ole tällä hetkellä olemassa edes ihmisten puheissa, vaan kaikki puhuvat yksinkertaisuudessaan Hiedanrannasta. Väliaikaisuuden tavoin toimijat ulkoistivat strategisesti itsensä myös Muuntautuvasta Hiedanrannasta, tai jopa kielsivät sen olemassaolon. Virallisen nimen sijaan oleellisempaa on kaupunkilaisten kollektiivinen tajunta ja tietoisuus siitä, mitä Hiedanranta on ja mitä siellä tapahtuu.

”H4: Siis se nyt on niin abstrakti asia...et kun joku muuttaa jonkun nimen jossain niin ketä se nyt kiinnostaa ihan suoraan sanottuna.”

”H9: Eihän se Facebookissakaan oo mikään Muuntautuva Hiedanranta. Enkä mä itseasiassa edes muistanut koko tota Muuntautuvaa. Et mulle tää on vaan Hiedanranta.”

Luovat toimijat kokevat olevansa toiminnallaan merkittävä osa Hiedanrannan kehitystä. He toivovat Tampereen kaupungin virkamiesten ja poliittisten päättäjien tiedostavan tämän vielä paremmin ja tukevan toimijoita enemmän. Nyt luovissa toiminnoissa tunnistettu arvo esimerkiksi imagotyössä on lähinnä sanahelinää, kuten nimimuutos, jonka sijaan toivottaisiin konkreettisia tekoja luovien toimijoiden jatkon turvaamiseksi. Toimijoiden tukeminen voisi olla esimerkiksi yhteisöllisyyden ja yhteistyön edistämistä alueella, johon pienillä toimijoilla ei aina itsellään ole resursseja. Toisaalta toimijoilla oli samalla kova tarve eriyttää itsensä Tampereen kaupungista ja painottaa, etteivät he ole missään määrin Tampereen kaupungin tahoja. Tunnistan tässä vahvan strategisen toimijuuden siemenen, joka liittyy jälleen oman narratiivin rakentamiseen ulossulkemisen ja määrittelyjen avulla. Suhtautumisessa kaupunkiin on kyse Watsonin (2014) tunnistamasta keinojen mukauttamisesta kontekstin ja tilanteen

mukaan. Luovien toimijoiden mukaan heidän suhteensa Tampereen kaupunkiin on pelkästään vuokrasuhde. He ovat ainoastaan vuokralaisia alueella, aivan kuin ketkä tahansa muutkin. Kaikki kehittämistyö, mitä he tekevät kaupungille on heidän mukaansa ekstraa. Tampereen kaupunki kuitenkin samaan aikaan velvoittaa toimijat osallistumaan alueen kehitykseen vuokrasopimuksissa mainitulla ehdolla.

”H5: ...tässähän on ihan vaan vuokrasuhde kaupunkiin. Ei täs mitään muuta oo. Se kaikki muu on ihan ylimääräistä. Semmoista niin kuin kaupan päällistä, mitä mää tuon esimerkiksi mun vuokrasuhteellani, et mä oon täällä, niin mä pidän paljon keskustelua yllä Hiedanrannasta ja siitä kehityksestä ja infoon, tai silleen et ihmiset saa tietää mun kautta paljonkin et mitä täällä tapahtuu.”

Strategisella ulkoistamisella viitataan myös luovien toimijoiden suhteeseen Tampereen kaupunkiin. Kompleksisessa suhteessa Tampereen kaupunkiin on nähdäkseni kyse ulossulkemisen strategiasta, jonka kaksi puolta liittyvät velvoitteiden kieltämiseen ja toisaalta etujen vaatimiseen. Ulossulkemisen avulla toimijat teroittivat, ettei kaupunki voinut vaatia heiltä mitään. Samaan aikaan kaupungilta kuitenkin vaadittiin toimia niin toimitilojen kehittämiseen, alueen yhteisöllisyyden edistämiseen sekä toimijoiden työllistämiseen alueella, joka kaikki tähtäisi luovien toimijoiden jatkon turvaamiseen. Ulkoistamisen strategia vapauttaa toimijat velvollisuuksista ja toiminnan pakosta.

Toimijoiden mukaan heidän tulevaisuutensa on poliittisen päätöksenteon takana, mihin heillä ei ole osaa eikä arpaa. Kun tulevaisuuden muutosten ajateltiin olevan ”herran armoilla” tai ”ylempien tahojen käsissä”, eivät toimijat halunneet murehtia turhaan sellaisesta, mihin itse eivät voi vaikuttaa. Tulevaisuuden pohtiminen ja siitä stressaaminen koettiin turhaksi, vielä kun muutokset eivät edes olleet käsillä. Mahdolliset muutokset pyrittiin myös tietoisesti unohtamaan ja sen sijaan keskittymään käynnissä olevaan toimintaan ja sen kehittämiseen. Tämä on ulossulkemisen kautta tapahtuvaa epävarmuuden kieltämistä ja strategista unohtamista. Vaikka Hiedanrantaa kehitettiin usean vuoden ajan väliaikaisena, kertoi useampikin luova toimija suunnitelleensa toimintaansa alusta asti niin, että alueella tullaan pysymään pidempäänkin. Haastateltavieni tulevaisuuteen suuntautumisessa oli tapahtunut myös muutoksia Hiedanrannan tullessa tutuksi ja toimijoiden kiinnittyessä alueeseen. Viisivuotissuunnitelmat olivat vaihtuneet lennossa 10-vuotissuunnitelmiksi ja toimijoilla oli halua olla alueella ”niin kauan, kunnes asioita saadaan valmiiksi”. Useat luovat toimijat eivät missään kohtaa olleet välittäneet heidän toimintansa leimaamisesta väliaikaiseksi, ja 10-vuotissuunnitelmillaan he pyrkivät irrottautumaan tästä leimasta.

7.3. Strateginen yhteistoiminta

”H5: Ehkä se on ollut just näillä niin kun alkuasukkailla ketkä tänne on tullut, ne kekkä on kokenut juurikin ne pakkaset täällä lämmittämättömässä talossa, niin kyä se vaan yhdistää. Ihan ne kokemuksetkin... ja sitten kun tässä ollaan, tää on vähän irrallaan tosta kaikesta muusta asuinympäristöstä. Ne kekkä täällä pyörii, niin niitä näkee kuitenkin...kun täällä ollaan vähän irrallaan kaikesta muusta maailmasta.”

Hiedanrannan odottaessa vielä ensimmäisiä asukkaitaan on alue juuri sen näköinen kuin sen tämänhetkinen toiminta. Toimijoita yhdistää yhteinen historia alueella, palelu lämmittämättömissä tiloissa sekä jaetut kokemukset alueella tulosta ja ensimmäisistä vuosista kaiken toiminnan hakiessa vielä muotoaan. Paikan kehitysvaiheen kautta syntynyt tietynlainen eristäytyminen muusta maailmasta ja jaettu toimintaympäristö yhdistävät, ja toimijoiden lukumäärän ollessa vielä kohtuullisen pieni tuntevat kaikki toisensa vähintäänkin tiedostamisen tasolla. Toiset ovat hyödyntäneet aktiivisemmin alueen monipuolisen toimijakentän synergioita ja kehittäneet yllättäviäkin yhteistyömuotoja ja kumppanuuksia. Toisille Hiedanrannan yhteisöllisyys ei ole aktiivista yhteistyömuotojen etsimistä, vaan he arvostavat omaa työrauhaa ja avunantoa tarvittaessa. Vaikkakin yhteisöllisyyden ja yhteistyön asteissa on eroja, luovia toimijoita yhdisti näkemys siitä, että alueella on yhteisöllisyyttä ja hyvä ilmapiiri tehdä töitä.

”H4: Ehkä vaikee mitään yhteisiä tavoitteita alkaa listaamaan mutta et just tietty mutkattomuus ja tietty yhteisöllisyys. Sillain et vaikei nyt kaikki olis toisen sopassa oman lusikkansa kanssa mut et autetaan. Et asiat on silleen ihan kohtuu helppoja. Et jos tulee jotain niin joku varmasti auttaa.”

Hiedanrantalaiset tekevät monenlaista yhteistyötä keskenään. Suuri osa yhteistyöstä on arjen jakamista, kuten esimerkiksi yhteisiä lounashetkiä. Vaikka Pajan käsityöläiset ja taiteilijat toimivat pääasiassa yksityisyrittäjinä, kuvasivat monet Pajan yhteisöä ja toisten toimijoiden läsnäoloa tärkeänä ja motivoivana tekijänä, joka kannustaa työntekoon. Luovien toimijoiden yhteistyö ja sen merkitys arjessa ilmentää paikan muodostumista vuorovaikutuksessa sosiaalisissa suhteissa toisten kanssa (Massey 2008). Yhteistyö on ajatusten vaihtoa ja yhdessä oppimista, mikä voi parhaimmillaan saada tajuamaan jotain uutta vaikkapa omasta tuotteesta. Lisäksi luovat toimijat lainaavat toisilleen tavaroita ja vaihtavat keskenään työsuorituksia. Muille toimijoille lainataan erityisesti työkaluja ja -koneita, joita jokaisen ei näin ollen tarvitse omistaa itse. Arkinen jakaminen kuvaa paikan elettyä elämää ja sosiaalisuutta, joiden kautta paikka saa merkityksensä (Gieryn 2000). Yhteistyö on paikan rakenteen mahdollistamaa toiminnallisuutta, joka Hiedanrannan tapauksessa syntyy synergiana ja toimitilojen lähekkäisyytenä.

”H6: Esimerkiksi tuo Alekski tossa yläkerrassa, joka on taiteilija ja joka ei sinänsä liippaa yhtään omaa alaa, mutta sen kanssa kun oon jostain muotoilusta ja designesta jutellut niin se on avannut ittelle taas ihan uusia kulmia ajatuksille, että miltä tuotteen pitää näyttää.”

Kaikki haastateltavat tunnustivat toimijoiden välisen yhteistyön ja yhteen hiileen puhaltamisen keinona vahvistaa jatkuvuuttaan. Yhteistyö on arvo, jota alueella halutaan vaalia, ja hyvät suhteet muihin alueen toimijoihin ovat niin yhteisön kuin toimijoiden oman kasvun ja jatkuvuuden kannalta etu. Pienten toimijoiden yhdistyminen tekee heistä vahvemman, ja jaetut tavoitteet on helpompi saavuttaa yhdessä. Yhteistyöhön pyrkiminen oli usein tavoitteellista, ja tulkitseen sen toimijoiden strategiseksi keinoksi vahvistaa jatkuvuutta (ks. Andres 2013). Pajan käsityöläiset ovat esimerkiksi pönkittäneet yhteistyötään perustamalla yhdistyksen. Yksi viimeaikainen esimerkki luovien toimijoiden yhdistymisestä on Hiedanrannan kulttuuri- ja taideohjelman laatiminen alueen kulttuurikoordinaattorin johdolla. Tämä kuvaa strategian luonnetta pitkäjänteisenä toimintana, jota toteutetaan suunnitelmallisesti pitkällä aikajänteellä (Round et al. 2008).

Strateginen yhteistyö on Hiedanrannan toimijaverkoston hyödyntämistä, kuten toimijoiden yhdistymistä ja asioiden ja palvelusten vaihdantaa. Yhteistyön strategia perustuu ajatukseen joukosta yksilöä voimakkaampana, ja yhteistyön yksilöä vahvistavaan vaikutukseen (Watson 2014). Tähän kiinnittyy strategisen yhteistyön löydöksi: yhteistyö ja yhteisöllisyys ovat olemassa kollektiivisena voimavarana, eivätkä ne ole palautettavissa yhteen toimijaan. Toisaalta yhteisöä ei ole olemassa ilman yksittäisiä toimijoita. Yhteistyö ei myöskään ole stabiilia, vaan se on muuttunut Hiedanrannassa vietettyjen vuosien aikana ja toimijoiden oppiessa tuntemaan paremmin toisensa. Ajan kuluessa yhteistyön koettiin syventyneen ja kehittyneen, vaikka toisaalta osa toimijoista koki juuri Hiedanrannan alkuvuosien asettaneet toimijat eräänlaiseen näyttämisen pakkoon, mikä toimi ajurina yhteistyöhön. Toiminnan hieman vakiinnuttua tämä näyttämisen pakkokin oli poistunut.

”H9: Aluksi jokainen teki vähän omillaan...sitten me ollaan alettu tuntemaan toisia täällä enemmän. Ja sitten meille tulee sitä yhteistyötä...ehkä se tuo myös luottoa, että on tukea toinen toisistaan. (...) Yhteisöllisyys on hirveen iso arvo. Mutta yhteisöllisyys ei tapahdu silleen että sulle sanotaan että oo yhteisöllinen. Sehän ei tapahdu ilman toisia ihmisiä, eikä sekään voi tapahtua ennen kuin me aletaan oppia tunteen toisia tai että minkälaiset arvot kenelläkin on, mitä me tehään ja mitä me haluttais tehdä...ja miten me tehdään.”

Haastateltavat kokivat, että Hiedanrannassa on mukava toimia ja he toivovat työskentelyn alueella jatkuvan tulevaisuudessakin sellaisena. Luovien toimijoiden jaettu tavoite on vakiinnuttaa kulttuurin ja taiteen asema alueella, riippumatta siitä, tuleeko toimijakentässä

olemaan vaihtuvuutta vuosien mittaan. Haastateltavilleni Hiedanrannan taide ja kulttuuri voivat olla muuttuvia, mutta ne ovat pysyviä. Osalle haastateltavista oli erityisen tärkeää, että heidän oma toimintansa jatkaa kehittymistään alueella vielä vuosien kuluttua, osa toimijoista taas suhtautui tulevaisuuden muutoksiin tarkkaillen, ja he olisivat valmiita jatkamaan toimintaansa muuallakin, mikäli Hiedanranta ei enää jossain kohtaa sovi paikkana heidän toimintaympäristökseen. Jaettuun päämääriin pyrittiin aina mahdollisuuksien mukaan omien päämäärien rinnalla.

”H8: Tietenkin meidän yhteinen päämäärä on vakiinnuttaa näiden toimijoiden asema täällä, jotka on jo täällä ollut koko ajan ja luonut sitä kulttuuria. Ja sen kautta jatkaa toimintaa täällä mielellä vielä silloin kun tässä on kaupunginosa ympärillä. Et se on tavoite. Että tää ei oo vaan tällainen juttu tässä alussa, et tää tulee tunnetuksi tää paikka, vaan että me palvellaan myös niitä ihmisiä, jotka asuu täällä.”

Hiedanrannassa, kuten missä tahansa sosiaalisessa ympäristössä, on syntynyt ryhmäytymistä ja klikkejä toimijoiden välille. Toisten toimijoiden kanssa ollaan enemmän tekemisissä kuin toisten, mitä selittävät erinäiset tekijät. Yhteistyötä edellyttävät kohtaamiset toisten kanssa, joita syntyy jaetuissa toimitiloissa ja naapureiden kanssa. Toimijoiden fyysinen sijainti alueella määrittää yhteistyösuhteita, sillä keskustelua syntyy ja ajatuksia vaihdetaan pihilla törmätessä. Toimijoiden keskinäinen sijainti ja kohtaamiset ovat merkityksellisiä, sillä suuri osa toimijoiden välisestä yhteistyöstä liittyy arjen jakamiseen. Jos kohtaamisia ei synny luonnostaan, kynnyksellä tapaamaan toisia kasvaa. Luovien toimijoiden välinen yhteistyö ilmentää paikan syntyä sosiaalisen elämän kautta ja sitä kautta paikkaan kiinnittymistä (Massey 2008; Shao & Liu 2017). Samalla yhteistyö ja vuorovaikutus muovaavat paikkaa (Massey 2008, 144). Jaetun toimintaympäristön takia Paja-rakennuksen käsityöläisten välille oli syntynyt paljon yhteisöllisyyttä, kun taas kulttuuritila Kuivaamo ja skeittihalli olivat haastateltavien silmissä ”oma kokonaisuutensa” (ks. Kuvio 3). Kuivaamon kulttuuriyhdistys ja rullalautaliitto jakavat osittain yhteistä tilaa, jonka käytöstä he joutuvat sopimaan keskenään. Heidän välilleen oli näin ollen syntynyt yhteistoimintaa osin pakostakin. Pienet luovat toimijat tekevät yhteistyötä enimmäkseen toisten luovien kulttuuritoimijoiden kanssa, vaikka heidän toimialansa eivät olisikaan lähellä toisiaan.

”H8: Kyllähän se on yhteisöllistä täällä, mutta ehkä se on sitä vielä enemmän siellä Pajalla, kun kaikki on lähellä toisiaan siinä samassa mökissä. Sitten me toimitaan täällä...täällä sit Kaarikoirien ja Kuivaamon kanssa tässä tilassa.”

Yhteistyötä tehdään myös toimijasektorien rajojen yli, ja usea haastateltava oli tehnyt yhteistyötä alueen yritystoimijoiden, tutkimushankkeiden tai kokeilujen kanssa. Tämä yhteistyö oli monipuolista ja jokaisen toimijan kohdalla yksilöllistä. Yhteistyö

tutkimushankkeiden kanssa oli kuitenkin usein strategista ja toimijat tavoittelivat sillä esimerkiksi oman asemansa nostamista. Toisaalta yhteistyökumppanien valinnassa oli kyse myös aikaresurssien kohdentamisesta omien tavoitteiden saavuttamisen kannalta tehokkaasti. Keskimäärin ne luovat toimijat, jotka tekevät aktiivisesti yhteistyötä keskenään, olivat innokkaampia tekemään yhteistyötä myös Hiedanrannan muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyötä yritys- ja innovaatiotoimijoiden kanssa määrittä myös toimijoiden fyysinen sijainti, mutta vähemmän kun yhteistyössä luovien toimijoiden kesken. Tätä selittää osaltaan yhteistyön erilainen luonne: kun luovien toimijoiden välinen yhteistyö oli usein jatkuvaa, arkista jakamista, yhteistyö yritystoimijoiden kanssa puolestaan oli kertaluonteista, esimerkiksi työsuorituksen ostamista. Tässäkin oli myös poikkeuksia, kuten toimitilojen läheisyyden kautta syntynyt yhteistyö lounasravintola Zipattan ja kulttuuriyhdistys SWÄG ry:n välille.

”H8: Zipatta tekee aika paljon tota cateringia näihin tapahtumiin mitä tässä on, kahvituksia sekä muuta tällaista. Ne tekee tilauksesta noita ja ne on joissain meidän tapahtumissa pitänyt auki viikonloppuna. Se on hyvä. Ollaan joskus lainattu niiltä astioita ja kaikkee. Mutta se on kyllä helpottanut että tossa on lounasravintola vieressä.”

”H6: Carbofexilla mä kävin hitsaamassa niitä kontteja missä ne tekee sitä hiiltä ja kartanolla mä tein jonkun ovenrivan joskus muistaakseni.”

Haastatteluissa toimijat kuvasivat Hiedanrannan yhteisöllisyyttä, mutta usein he kuitenkin myös vähättelivät yhteistoimintaa, pitäen keskinäistä avuantoa ja tavaroiden lainaamista ”ei juuri minään”. Oman aluetuntemukseni ja erilaisten roolieni ansiosta pystyin kuitenkin tunnistamaan alueella monipuolista yhteistyötä ja ihmettelin haastateltavien vaikeuksia sanallistaa tätä toimintaa. Tajusin pian yhteistoiminnan olevan niin arkipäiväistä, etteivät haastateltavat kiinnittäneet siihen enää erityistä huomiota (ks. Tuan 1977). Tämä kuvaa paikan muodostumista elettyinä tilana, johon yhteistyö ja jakaminen kuuluvat normaaleina, oletettuina asioina (Junnilainen 2019, 35-40). Näitä oletettuja toimintatapoja voidaan nimittää myös kulttuurisiksi käytännöiksi (ibid.). Kun yhteistyö tuottaa paikkaa ja sen merkityksiä arkisena toimintana, huomio ei kiinnity enää itse vuorovaikutukseen. Yhteistyön ja avunantojen normalisoituminen ja muuttuminen näkymättömäksi kuvaa paikan sosiaalisen ja kulttuurisen ulottuvuuden sekoittumista arjessa (ks. Gross 2009, 359). Kirjaamani haastatteluhavainnot täydensivät haastatteluaineistoa erityisesti vuorovaikutuksen, kommunikaation ja yhteistyön osalta.

Haastattelutilanteissa ilmeni, kuinka Hiedanrannan pienet luovat toimijat kommunikoivat keskenään esimerkiksi vierailen toistensa työtiloissa, ruokailen yhdessä tai lainaamalla asioita toisilleen ja toisiltaan. Haastatellessa todistin yhteistyötä ja jakamista, mistä haastateltavat eivät

minulle kertoneet. Esimerkiksi kysyessäni keiden kanssa heillä on jotain yhteistoimintaa alueella, he eivät usein nimenneet toimijoita, joiden kanssa he kuitenkin kommunikoivat haastattelutilanteessa. Jakamista ja yhteisöllisyyttä oli siis paljon enemmän, kuin mitä haastateltavat minulle sanallisesti kertoivat. Arki liittyy rutiineihin ja sen normalisoituminen voi tehdä ihmiset yhteistyön ohella sokeiksi myös paikkaan kiinnittymiselle (Junnilainen 2019; Shao & Liu 2017). Mennessäni haastattelemaan yhtä Pajan käsityöläistä todistin tilannetta, jossa haastateltavani pyysi ompeluapua toiselta Pajan käsityöläiseltä. Näistä toimijoista kumpikaan ei maininnut tällaisesta avunannosta haastattelussa. Kun kysyin myöhemmin tästä yhteistyöstä ompeluavuntarjoajalta, hän kuittasi minulle, etteivät he juuri edes tunne tämän toisen pajalaisen kanssa. Haastateltava ei siis itse tunnistanut tilanteessa yhteistoimintaa.

”H9: Sopimusvuorelta jos mä pyydän et olisko teillä sellaista lainata, niin kyllä sieltä aina löytyy, ja Pajalta kanssa, todellakin. Mä käyn siellä tekemässä mun koruja ja lainaamassa yhtä konetta. Kyllä täällä on tommosta pientä naapurijeesiä.”

Myös erään toisen Paja-talolla toteutetun haastattelun havainnot kertoivat vuorovaikutuksesta itseasiassa enemmän kuin itse haastattelu. Tämän haastattelun alkua viivästyttiin hieman, sillä haastateltavani olivat vasta palanneet yhteiseltä kuntosalikäynniltä kolmannen alueen toimijan kanssa ja halusivat lounastaa haastattelun ohella. Haastattelun alkaessa minulle selvisi, että kuntosalilla käynnissä oli kyse säännöllisestä yhteisestä urheiluharrastuksesta. Samainen haastattelu lopetettiin hieman kiirehtien, kun toinen haastateltavistani oli lähdössä tukkuun yhdessä neljännen alueen käsityöläisen kanssa. Tämäkään yhteistoiminnan muoto ei ilmennyt haastattelussa. Ylipäättään nämä haastateltavat suhtautuivat melko kielteisesti alueen yhteisöllisyyteen, vaikka haastattelutilanteissa yhteistyötä ilmeni monipuolisesti.

Haastateltavat lähes poikkeuksetta vähättelivät keskinäistä yhteistyötään, ja kuvasivat sitä ”naapurijeesinä” tai jonain ”hyvin pienenä”. Tämä kuvaa jälleen paikan muodostumista sosiaalisen elämän käytäntöjen kautta ja yhteistoiminnan rutinoitumista (ks. Junnilainen 2019). Yhteistoiminnasta oli muodostunut kulttuurinen käytäntö, joka tarkoittaa itsestään selvinä pidettyjä tekemisen tapoja, kuten toisten kohtelemista tietyllä tavalla ja vastavuoroisesti tietynlaisen käyttäytymisen odottamista toisilta (ibid.). Toimijoiden tottuessa tietynlaiseen vuorovaikutukseen toistensa kanssa, yhteistyöstä ja yhdessä tekemisestä oli muodostunut sosiaalista paikkaa rakentava ja ylläpitävä käytäntö. Yhteistyön normalisoitumista voidaan kuvata myös arjen taktiikoilla. Arjen taktiikat ovat niin sanottuja heikkoja eli tiedostamattomia taktiikoita, jotka liittyvät arkisiin, normaaleihin asioihin, kuten asumiseen tai kodin askareisiin (ks. Certeau 1984; Andres 2013). Arkiset tekemiset muovaavat kuitenkin aina paikkaa, sillä

niihin liittyy kokemuksia ja tulkintoja, joiden kautta paikka saa merkityksensä (Massey 2008). Arjen taktiikat voivat vuorovaikutuksen lisäksi olla esimerkiksi oman toimintaympäristön muovaamista ja viihtyisäksi tekemistä. Vaikka taktiikat eivät olisikaan tiedostettuja, ne tukevat toimijoiden työskentelyä.

7.4. Tilallisen kiinnittymisen strategia

Hiedanrannan luovat toimijat turvaavat toimintansa jatkoa joko kiinnittymällä tiukasti fyysiseen tilaan, tai vaihtoehtoisesti fyysistä kiinnittymistä välttämällä. Nämä kaksi erillistä kiinnittymisen strategiaa kuvaavat hyvin eroja toimijoiden päämäärissä. Osalle luovista toimijoista heidän oman toimintansa jatkuvuus Hiedanrannassa on äärimmäisen tärkeää, osa taas kokee olevansa valmiita muuttamaan ja jatkamaan toimintaansa muualla, jos alue ei enää jossain kohtaa tulevaisuudessa sovi heidän toimintaympäristöksensä. Näitä kahta päämäärää tuetaan osin erilaisin taktiikoin ja strategioin. Suurin osa tunnistamistani jatkuvuuden vahvistamisen keinoista tukee kuitenkin molempia päämääriä.

Toimijat, joille oli ensisijaisen tärkeää, että heidän toimintansa saa jatkua Hiedanrannassa myös tulevina vuosina, olivat tietoisesti rakentaneet vuokraamaansa tilaan sellaisia rakenteita, joita ei ole mahdollista siirtää ja joiden purkamisenkin on valtava työ (ks. Colomb 2012, 145). Betoninen skeittihalli oli haastateltavan mukaan ”niin kovaa ja kiinteätä”, että sen on oltava ikuinen. Jatkuvalla rakentamisella ja laajentamisella on pyritty siihen, ettei rakenteita voi siirtää. Fyysinen kiinnittyminen on ollut hyvin tietoista, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Toisaalta useaa toimijaa yhdisti ajatus fyysisen kiinnittymisen välttämisestä, jolloin kaikki tilaan liittyvät panostukset olivat systemaattisesti sellaisia, että ne on mahdollista siirtää uuteen toimitilaan. Toimitiloihin ei haluttu laittaa liikaa rahaa tai omaa työtä, mikäli tätä panostusta ei ole mahdollista ottaa mukaan lähtiessä ja siirtää toisaalle (ks. SUC 2003, 14-15).

”H10: Jos me tehtäis sinne sisälle jotain pysyvämpää asumisjuttua niin me luultavasti jouduttais purkaan se myöhemmin. Niin miks me ei investoida sellaiseen mitä voi liikutella ja jossa voi asua siellä liikuteltavassa jutussa sisällä, mutta että sen voi vetää vaikka järven rannalle tai pihaan ja vapauttaa ne neliöt johonkin toiseen käyttöön.”

Vahvan fyysisen kiinnittymisen strategia on Hiedanrannassa käytössä vain muutamilla luovilla toimijoilla, joille samassa paikassa pysyminen on ehto toiminnan jatkolle. Suurin osa toimijoista sovelsi fyysistä kiinnittymistä välttävää strategiaa, joka mahdollistaa ja turvaa toiminnan jatkamisen toisaalla. Nämä kaksi kiinnittymisen strategiaa eroavat toisistaan

luonteeltaan: vahvan kiinnittymisen strategia pyrkii myös tilan laajentamiseen ja vallan kasvattamiseen ja on näin ollen hyökkäävä strategia (ks. Andres 2013; Round et al. 2008). Kiinnittymistä välttävä strategia puolestaan varmistaa, että kaikki tilaan tehdyt hankinnat ja sijoitukset saadaan muuttaessa mukaan. Selviytymisstrategiana se pyrkii toiminnan vakauttamiseen ja mahdollistamaan jatkon toisaalla, mikäli Hiedanrannasta joudutaan lähtemään (Round et al. 2008).

Hiedanrannassa kamppaillaan toimitilojen laajentamisesta ja kunnostamisesta sekä toiminnan levittämisestä uusiin tiloihin. Suurin tilalliseen kiinnittymiseen liittyvä voitto viime aikoina on ollut skeittihallin ja Kuivaamon välisen käytäväosuuden lattian kunnostus, mitä ajoivat yhdessä Kaarikoirat ry sekä SWÄG ry. Valmistuessaan uusi tila on toimijoita yhdistävä monitoimihalli ja laajentaa ainakin Kaarikoirien toimintatilaa. Laajennus on edellytys skeittiyhdistyksen toiminnan kehittämiseksi ja samalla se tarjoaa mahdollisuuksia kasvattaa toiminnan mittakaavaa. Myös Pajalla on viime aikoina ollut käynnissä toimitilojen laajennusta, kun tyhjillään olevaa tilaa on kunnostettu ja lohkottu pienempiin, useampaa pientä toimijaa palveleviin huoneisiin. Uudet toimitilat tarkoittavat mahdollisuutta ottaa alueelle uusia vuokralaisia ja näin ollen laajentaa alueen luovien toimijoiden kirjoa. Uudet toimijat voivat mahdollistaa myös uusia yhteistyökuvioita ja näin ollen vahvistaa koko yhteisöä.

”H8: Tää on Tampereen ainoa skeittihalli, niin meillä on aika kova painekin laajentaa ja tehdä toi sellaiseksi että sinne mahtuu kaikki harrastamaan samaan aikaan. (...) Siihen tehdään nyt sitä lattiaa ja sit me päästään ens talven aikana kalustamaan sitä. Siitä taisteltiin kyllä tosi pitkään, pari vuotta sitten esitettiin tää idea yhdessä...siin on semmonen yks iso kehitys juttu, et jos puhutaan tästä tehtaan sisällä, niin me Kaarikoirien ja Kuivaamon kanssa esitettiin yhdessä toi idea, että koko käytävä otettais käyttöön.”

Oman tilan laajentamispyrkimykset ovat suunnitelmallista toimintaa, jolla toimijat yrittävät kasvattaa valtaansa. Isommat tilat mahdollistavat toisille toiminnan kehittämistä ja kasvua, osalle sen strateginen voima liittyy uusiin vuokralaisiin ja yhteistyömahdollisuuksiin sekä yhteisön vahvistumiseen. Toimijat toteuttavat tilallisen kiinnittymisen strategioitaan myös yhteistyössä, mikä kuvaa strategisen yhteistoiminnan sekoittumista tilallisen kiinnittymisen strategiaan. Molemmat strategiat ovat suunnitelmallista toimintaa, jolla luovat toimijat pyrkivät vahvistamaan toimintansa jatkoa ja luomaan sille edellytyksiä (ks. Round et al. 2008). Kaikki haastateltavat pitivät niin toimitilojen kuin toimijayhteisön kasvua toivottavana ja vahvistettavana kehityssuuntana, joka auttaa yleisemmin vahvistamaan kulttuurin asemaa Hiedanrannassa.

7.5. Resurssien kohdentamisen strategia

Toimiminen Hiedanrannassa ei ole pelkkää auvoa, ja kuten kaikissa sosiaalisissa yhteisöissä, siinä on myös omat haasteensa. Alueen luovat toimijat ovat usein vahvoja persoonia, joilla on myös eriäviä intressejä. Samassa paikassa toimimisen edut eivät aina pääse oikeuksiinsa ja paljon yhteistyömahdollisuuksia jää myös hyödyntämättä. Hiedanrannan toimijaverkosto ei ole automaattisesti enemmän kuin osiensa summa, vaan yhteistyöllä on omat hetkensä. Kaikkien alueen toimijoiden ei kuitenkaan tarvitse tulla toimeen keskenään tai tehdä yhteistyötä, vaan onnistuneeseen yhteistoimintaan riittää jo se, että yhteinen sävel löytyy suurimman osan toimijoista kanssa. Toimijoiden halukkuudessa ja aktiivisuudessa yhteistoiminnan ylläpitoon ja kehittämiseen on eroja, mikä johtaa helposti turhautumiseen ja työn kasaantumiseen muutamien harteille. Esimerkiksi Pajan käsityöläisten perustama yhdistys ei ole ottanut tuulta purjeisiinsa ja toimijoita on ollut vaikea motivoida osallistumaan. Tyytymättömyys yhteistyöhön kuvaa positiivisten tunteiden tavoin toimijoiden kiinnittymistä paikkaan (ks. Shao & Liu 2017, 153; Junnilainen 2019).

”H1: Kyllähän se välillä turhauttaa, kun meillä on olevinaan se yhdistys mut sitten ei vaan saaha asioita niin että kukaan tulis mihinkään kokoukseenkaan... Ja että saatais jotenkin edes...että ketä meil on jäsenenä ja ketä meillä ei oo jäsenenä ja semmosia käytännön asioita. Se on aika turhauttavaa. Tai aika paljonkin, tosi turhauttavaa...”

Yhteisöllisyys ja yhteistyö vaativat onnistuakseen kaikkien panosta ja osallistumista. Toimijoita ei kuitenkaan voi pakottaa yhteistoimintaan, ja niukkojen resurssien venyttäminen vielä ”ylimääräiseen”, miten useat toimijat yhteistyötä nimittivät, on haastavaa. Käsityöläisistä puhuttaessa unohtuu myös usein, että he ovat pienyrittäjiä, joiden tarkoitus on tehdä bisnestä ja ansaita näin elantonsa. Mikäli yhdessä tekemiseen käytetty aika on pois yrittäjän työnteosta, näkyy se suoraan hänen palkkapussissaan. Yhteistyön suhteen ollaan siis valikoivia. Tässä on kyse niukkojen aikaresurssien mahdollisimman tehokkaasta kohdentamisesta sekä taktisesta yhteistyöstä. Resurssien kohdentaminen puolustusstrategiana on myös limittynyt oman työn strategiaan (ks. Andres 2013).

”H5: ...tietystihän kaikilla on omat puuhansa. Esimerkiksi noi Kaarikoirien porukka, ne on sitä skeittaajajengiä. Niillon omat intressinsä minkä takia ne on täällä, ne on tullut tänne skeittaamaan. Ja mä oon tullut tänne taas hieroon kauppoi, bisnestä ja tekeen duunia.”

Kaikki haastattelemani luovat toimijat tunnistivat, että yhteisöllinen toiminta ja toimijoiden yhdistyminen tekevät heistä vahvemman. Yhteistyö toimii strategiana, jolla pienet luovat toimijat tukevat toisiaan ja vahvistavat kulttuurin asemaa ja jatkoa Hiedanrannassa.

Yhteistyökumppanien valinta voi kuitenkin olla myös osa strategista tai taktista toimintaa, jolla vahvistetaan omaa toimijuutta. Yhteistoiminta ei siis ole absoluuttinen tavoite, sillä taustalla vaikuttavat aina toimijoiden omat, henkilökohtaiset päämäärät ja niiden tukeminen. Yhteistoimintaan ollaan valmiita, kunhan se tukee toimijan omien intressien toteutumista. Viime kädessä jokainen toimija ajaa omaa etuaan, joka voi toisinaan tarkoittaa yhteistyöstä jättäytymistä. Mikäli toimijan omat tavoitteet ja yhteisön päämäärät ovat ristiriidassa, ei omien tavoitteiden kanssa olla valmiita tekemään kompromisseja.

”H10: Me ei voida tehdä sellaisia kompromisseja, jotka vaarantaa meidän toiminnan ytimen, mikä siinä on se idea. Jos ne yhteiset halut kohtaa sen niin sit me ollaan mukana...mä joudun pitään mun yhdistyksen puolia. Emmä ajattele siinä kohtaa että mikä on nyt tää kollektiivinen yhteisö...”

Yhteistyötä oli syntynyt myös Hiedanrannan luovien toimijoiden ja yritys- ja innovaatiotoimijoiden välille, mutta tässä suhteessa koettiin myös epäsuhtaa. Epäsuhta koski muun muassa toimijoiden resurssien käyttöön liittyviä odotuksia. Siirryttäessä väliaikaisesta muuntautuvaan, Tampereen kaupunki jakoi Hiedanrannan kehitysohjelman suunnittelun lisäksi kahteen eri osa-alueeseen: Muuntautuva Hiedanranta viittaa väliaikaisen tavoin alueen kulttuuriin ja käsityöläisiin, kun taas Innovaatioiden Hiedanranta toimii verkostona alueen innovatiivisille yritystoimijoille ja kokeiluille (Innovaatioiden Hiedanranta 2020). Suurin osa haastateltavistani koki Innovaatioiden Hiedanrannan toimijoiden olevan oma porukkinsa, johon luovilla toimijoilla ei ollut juuri kontakteja. Useaa haastateltavaa ärsytti kahden eri sektorin toimijoiden saama eriarvoinen kohtelu: Tampereen kaupungin ylläpitämä sektorijako innovaatiotoimijoiden ja luovien kulttuuritoimijoiden välillä koettiin epäreiluna ja luovia aloja ylenkatsovana. Samalla jaottelun nähtiin heikentävän luovissa toimijoissa tunnistettua innovaatio- ja kehityspotentiaalia, ja saavan yritystoimijat aliarvioimaan luovia toimijoita mahdollisina yhteistyökumppaneina. Tampereen kaupungin odotukset yritys- ja kulttuuritoimijoita kohtaan eroavat myös toisistaan: luovien toimijoiden odotetaan ottavan osaa alueen tapahtumiin ja heiltä odotetaan usein joustoa ja vapaaehtoistyötä. Nämä samat odotukset eivät koske innovaatiotoimijoita.

”H1: Välillä tuntuu niissä kokouksissa, että niissä käy vaan justiinsa tämmöset epätoimijat. Sitten ne jotka tekee täällä kiinnostavaa kestäväää kehitystä ja tutkii sitä sun tätä...nollakuitua ja kaiken maailman liemiä ja tekee biohiiltä ja viljelee mansikoita tai jotain muuta vähän suurempaa, niin ne tekee niitä duunejaan siellä ja ei niitten tarvii osallistua tällaisiin kaiken maailman pilipalihommiin. (..) Se ei koske heitä, koska ei heillä oo mitään tarvetta semmoiseen... Välillä se vaan tuntuu siltä.”

Hiedanrannassa toimiminen oli vaikuttanut usean haastateltavan elämään henkilökohtaisella tasolla. Moni luova toimija kuvasi, kuinka heillä ei ollut enää tarvetta käydä keskustassa juuri ollenkaan. Koko elämä pyöri niin aktiivisesti Hiedanrannassa, ja viereinen kaupallinen keskittymä Lielahi mahdollisti kaikki samat ostosmahdollisuudet kuin keskustan kaupatkin. Erään haastattelun lopuksi kävelimme Hiedanrannassa yhdessä haastateltavan kanssa ja hän kertoi, kuinka oli hiljattain muuttanut asumaan Niemenrantaan, vain kivenheiton päähän Hiedanrannasta. Aikaisemmin hän ei ollut edes miettinyt alueelle muuttamista, mutta elämän keskittyessä nyt Hiedanrantaan oli alue tuntunut ihan luonnolliselta valinnalta asuinpaikaksi. Ja olihan hän viihtynyt uudessa kodissaan. Myös toinen luova toimija kuvasi, kuinka hän oli päättänyt kieltäytyä töistä, joihin liittyy matkustamista, maksimoidakseen Hiedanrannassa käyttämänsä ajan. Tämä ilmentää, kuinka Hiedanrannassa jo vietetty aika oli syventänyt luovien toimijoiden kiinnittymistä paikkaan. Paikkasuhdetta pyrittiin ylläpitämisen ohella tietoisesti vahvistamaan (vrt. Hidalgo & Hernandez 2001).

”H9: Esimerkiksi nyten kun ite oon halunnut panostaa tiettyihin asioihin niin mä oon luopunut toisista töistä mitkä vaatis mua koko ajan lähtemään pois täältä. Jos mä koko ajan lähden pois, niin mun on hirveen vaikee keskittää asioita täällä. Niin kun tehä mitään eteenpäin koska koko ajan on se lähteminen mielessä...”

Usea haastateltava toi ilmi, kuinka he tietoisesti halusivat panostaa resurssinsa Hiedanrantaan. Jatkuvuuden ja toiminnan lujittamisen kannalta oleellisena pidettiin alueella olemista ja toimimista ja siihen käytettävissä olevaa aikaa. Parhaimpia keinoja taistella epävarmuutta ja alueelta häätöä vastaan oli toimijoiden mukaan yksinkertaisesti tehdä omia töitä alueella niin hyvin kuin vain mahdollista, ja sitä kautta ikään kuin ansaita paikkansa alueella sen kehittyessä. Hiedanrannan vaikuttaessa toimijoiden asumis- ja työratkaisuihin, voidaan resurssien kohdentamista tarkastella suunnitelmallisena keinona jatkuvuuden vahvistamiseksi (Andres 2013). Luovien toimijoiden panostusta ja resurssien keskittämistä Hiedanrantaan voidaan selittää myös muutoksella pois väliaikaisuudesta: usean haastateltavan mukaan Hiedanrannan toimintamahdollisuudet eivät ole ainakaan kasvaneet viime aikoina, vaan toiminta on pikemminkin jäykistynyt ja muuttunut kaupungin osalta rajoittavammaksi. Tämä on tyypillistä siirtymävaiheessa kohti muodollisemman suunnittelun tilaa (ks. SUC 2003; Andres 2013). Vielä olemassa olevista toiminnan vapauksista halutaan nauttia niin kauan kuin se on mahdollista. Yksi haastateltavista käsityöläisistä tunnisti tulevaisuuden epävarmuuden asettavan toimijat eräänlaiseen näyttämisen tilaan: osin myös tiedostamaton määräaikaisuuden pelko johti tilanteeseen, jossa on toimittava nyt tai mahdollisesti ei enää koskaan. Vaikka

väliaikaisuudesta onkin luovuttu, ei luovien toimintojen jatkosta ole vielääkään varmuutta. Tämä kaikki kannusti resurssien keskittämiseen Hiedanrantaan ja siellä toimimiseen.

7.6. Kärsivällisyyden strategia

Kärsivällisyyden strategia on pitkäjänteisyyttä, periksiantamattomuutta ja toistoja. Watson (2014, 8-9) on liittänyt kärsivällisyyden strategiaan hitaat saavutukset, joita tunnistin myös Hiedanrannan toimijoiden kohdalla. Strategiana kärsivällisyys liittyy vahvasti oppimiseen ja sitä kautta oman toiminnan mukauttamiseen. Se on ymmärrystä asioiden vaatimasta aikajänteestä ja toisten toimintatavoista (ibid.). Luovat kulttuuritoimijat ovat usein tottuneet projektien nopeatempoisuuteen, mutta esimerkiksi kaupungin kanssa toimiessa nämä käytännöt eivät enää päde. Kärsivällisyyden strategia on linkittynyt toistojen ja pitkäjänteisyyden kautta myös oman työn strategiseen voimaan sekä mielikuvilla vaikuttamiseen. Nämä strategiat eivät tähtää nopeisiin voittoihin, vaan vaativat toteutuakseen aikaa. Kärsivällisyyden strategia kuvaa hyvin, kuinka strategiat eivät aina ole aktiivista tekemistä (ks. Certeau 1984). Odottaminen ja pitkäjänteisyys voivat myös olla strategista toimijuutta.

Luovien toimijoiden omaa oppimista ja sitä kautta toiminnan ja jatkuvuuden vahvistumista Hiedanrannassa on kaupungin toimintakulttuurin ymmärtäminen ja siihen sopeutuminen. Muutama haastateltavista kuvasi, kuinka kaupungin kanssa toimiessa tulee ymmärtää asioiden etenemisen kankeus ja toisinaan olla valmis pitkäänkin väsytystaisteluun. Skeittihallin ja kulttuuritalan laajennus oli useamman vuoden neuvottelujen tulosta tilan toimijoille. Onnistuakseen se vaati pitkäjänteisyyden lisäksi ymmärrystä asioiden aikajänteestä sekä yhteistyötä toimijoiden välillä. Tämä vastaa kärsivällisyyden ja hitaiden voittojen strategiaa, jonka myös Watson (2014) on myös tunnistanut keinona toimijuuden vahvistamisessa. Tilan laajennukseen yhdistyy myös strateginen yhteistyö.

”H8: Kaupungin kanssa toimiessa pitää tajuta, että kyllähän ne niin hitaasti menee noi jutut. Välillä on itekin jo turhautunut, mut pitää vaan jaksaa. Et me kaks vuotta taisteltiin, käytiin suunnittelemassa ja kokoustamassa. Mutta nyt on hyvä fiilis, kun se on vihdoin lähtenyt käyntiin (tilan laajennus). Et se oli kyllä iso voitto meille.”

Yksi Hiedanrannan toimijoita yhdistänyt kamppailu liittyy alueen käymälöihin. Vessakamppailut taktisen metelin esimerkkinä ovat eräänlainen käänköpuoli kärsivällisyyden strategialle. Toistojen, suunnitelmallisuuden ja pitkän aikajänteen sijaan taktinen meteli

hyökkää auenneisiin toiminnan mahdollisuuksiin (Certeau 1984, 29-42). Yllättäen vessat nousivat esiin useassa haastattelussa, milloin ongelmakohtana, kamppailuvoittona tai esimerkkinä yhteistyöstä. Toimijoiden asettuessa Hiedanrantaan ei toimitiloissa pääsääntöisesti ollut ollenkaan käymälöitä tai viemäröintiä tehtaan ajoilta. Vessat kuitenkin tarvittiin nopeasti, jotta tilat saataisiin aktiiviseen käyttöön. Vessakamppailut liittyivät erityisesti alueen alkuvuosiin, jolloin toiminta ja toimintatavat hakivat vielä muotoaan ja toimijat yrittivät vaatia edes jonkinlaisia perusvarusteluja toimitiloihinsa. Vaikka alueella on kaikkien haastateltavien mukaan menty parempaan suuntaan alkuvaiheiden jälkeen eikä elämä Hiedanrannassa enää ole jokaviikkoista kamppailua, hiersivät vessat edelleen useaa toimijaa.

”HI: ...me tapeltiin vaikka kuinka kauan aikaa. Kunnes sitten meille vaan sanottiin että on käyty neuvotteluja et ottakaa tai jättäkää. Ja se oli sit siinä. Et meidän oli vaan nieltävä se sitten. Et jos me halutaan tähän jäädä niin sit pulinat pois. Kaikki on muuttunut oikeesti parempaan suuntaan sen jälkeen. Se alku olin sellaista et, voi sanoo että taistelua. Et se oli ihan viikoittaista, melkein joka viikoittaista se oli, semmosta ihme vääntöä aina jostain.”

Vessakamppailut ilmentävät toiminnan ja aktivismin ajoittamista oikeaan hetkeen. Hyökkäävänä taktiikkana ne kuvaavat, kuinka asioita tulee osata vaatia oikealla hetkellä, kun oikeat henkilöt ovat paikalla kuulemassa (ks. Andres 2013). Päätävien tahojen ollessa paikalla luovat toimijat ovat pitäneet meteliä, vaikka se välillä saikin jo koomisia piirteitä. Tarttumalla oikeaan hetkeen toimijat olivat saavuttaneet voittoja: taktisella metelillä he ovat saaneet vaadittua toimitiloihinsa käymälän ja saaneet estettyä joidenkin toimimattomien ideoiden etenemistä käytäntöön. Tilannetajun ja oikean ajoituksen merkitys korostui muutenkin kuin vain vessojen yhteydessä, ja tätä taktiikkaa olivat hyödyntäneet useat haastateltavat (ks. Round et al. 2008, 172-175). Hyökkääviä taktiikoita sovellettiin usein tilanteissa, joissa paikalla oli kaupungin päättäjiä. Tällöin kannatti häikäilemättä nostaa pöydälle kaikki ne asiat, joihin haluttiin vaikuttaa riippumatta siitä, mitä aihetta tilaisuus koski tai mikä sen päämäärä oli alun perin.

”HI: Mä muistan ensimmäisen kokouksen, joka oli vuokralaisillekin tarkoitettu...tuli kaikenlaista vaatimusta ja kritiikkiä ja Reijo oli ihan paniikissa. Se polki suurin piirtein jarrua, että nyt seis. Sitten mä vaadin vessoja, että onko se niin kun niin vaikeeta erottaa niistä Kuivaamon kuivakäymälöistä, että kyllähän ihmiset nyt keksii vaikka mitä. Mikä vaikeus niistä nyt on soveltaa tohon niitä vessoja. Ja Reijo oli että vieläkö jollakin on jotain kommentoitavaa tähän vessa-asiaan. Nyt mennään eteenpäin. Joku oli tekemässä jo jotain vanhanaikaisia paskahuusuja tonne pusikkoon. Mut siinä mä sitten sanoin että no ei varmasti. Kuka niitä hoitaa...”

Kuivaamoja pyörittävä kulttuuriyhdistys SWÄG ry sekä rullalautailuyhdistys Kaarikoirat ry ovat joutuneet ottamaan aktiivisesti osaa Hiedanrannan vaihtoehtoisten käymäläratkaisujen

kokeiluun, sillä heidän toimitiloissaan on testattu vedettömiä käymälöitä. Käymäläkokeiluun osallistuminen ei ole ollut kulttuuritoimijoille täysin vapaaehtoista ja suuren työmäärän ohella se on tuottanut ajoittain myös paljon turhautumista. Kokeilun ideaan kuuluvasti käymälät ovat vielä kehitysvaiheessa, eivätkä ne ole kaikilta ominaisuuksiltaan valmiit vastaamaan Kuivaamon suuriin yleisötapahtumiin. Toimijat joutuvat kuitenkin elämään arkeaan kokeellisten ratkaisujen kanssa, ja he ovat joutuneet astumaan kehittäjän saappaisiin osin tahtomattaan. Tämä ilmentää hyvin rajapintaa kulttuuritoimijoiden ja innovaatiotoimijoiden välillä osoittaen, kuinka kehitystyötä tapahtuu sektorirajojen yli. Luovien toimijoiden roolia käymäläkokeilussa on myös aliarvioitu, eikä vessojen tärkeyttä toiminnalle ole aina ymmärretty. Vessat nousivat haastatteluissani niin toimijasektorien rajapintaa kuvaavaksi elementiksi, kuin kamppailujen ja kehitystoiminnan kohteeksikin. Vessakokeilut ovat myös yhteistyön ja arjen kehollistumaa, sillä Pajan käsityöläiset vastaavat yhteisöllisesti vessojensa siivouksen järjestämisestä. Erityisesti Kuivaamon ja skeittihallin toimijat havittelevat toimitiloihinsa edelleen vesivessoja ja suihkuja, joille olisi tarvetta erityisesti tapahtumien aikaan. Tämä kamppailu ei ole kuitenkaan vielä edennyt voittoihin.

7.7. Kehitysstrategia

”H7: Tuntuu että se on vaan poliittinen päätös, että halutaanko halli säilyttää ja mitä kaupungin päättäjät päättää tehdä. Sehän on ihan mitä halutaan, kyllä ne on mahdollista säilyttää, maalaukset ja halli. Tai helpottaa kulttuuritoimijoiden tekemisiä vielä enemmän.”

Hiedanrannan luovilla toimijoilla on käytössään samat poliittiseen päätöksenteon keinot kuin muillakin kaupunkilaisilla. He voivat pyrkiä vaikuttamaan siihen, ketkä päättävät Hiedanrannan tulevaisuudesta ja millaisia arvoja kaupunginvaltuustossa kannatetaan. Joidenkin haastateltavieni mukaan nuoret päättäjät kannattavat herkemmin satsaamista kulttuuriin ja ovat avoimempia uusille ideoille. Äänestämisen lisäksi muutama toimija mainitsi lobbauksen yhtenä tapana vakuuttaa päättäjät Hiedanrannan luovan toiminnan potentiaalista: päättäjiin tulisi ottaa suoraan yhteyttä ja heidät tulisi saada vierailemaan alueella. Lobbaaminen on oman toiminnan ja ideoiden myymiseen päättäjille. Tässä strategiassa apuna ovat mediat, sillä viesti pyritään saamaan perille mahdollisimman monesta eri kanavasta toistojen kautta. Läheskään kaikki haastattelemani luovat toimijat eivät kuitenkaan olleet näin aktiivisen vaikuttamisen takana.

”H7: Voi äänestää, tai sitten voi olla aktiivinen kansalainen ja alkaa vaikuttaa siihen, että miten niitä rahoja aletaan siellä alueella kanavoimaan. Voidaan porukalla olla yhteydessä päättäviin tahoihin ja painostaa niitä ja vaatia oikeutta olla mukana. Että meitä ei sivuuteta. Äänestys, suora toiminta, järjestötoiminta...jotakin näitä käyttäen tai sitten näitä kaikkia yhdistellen.”

Kiinnostus Hiedanrannan kehittämiseen ja alueen tarjoamiin mahdollisuuksiin oli inspiroinut useita haastateltaviani tulemaan alueelle porttien avauduttua. Hiedanrantaa verrattiin vanhoihin teollisuusalueisiin ulkomailla, joissa toimijat olivat vierailleet matkustaessaan. Hienoista ja toimiviksi koetuista paikoista haluttiin ottaa oppia ja ammentaa ideoita Hiedanrannan kehittämiseen. Hiedanrantaa verrattiin esimerkiksi kulttuuritilaan Pariisissa, joka mahdollisti monenlaisen harrastamisen ja jossa yhdistyivät taide, kulttuuri ja käsityö. Erityisesti paikan avoimuus ja omaehtoisen harjoittelun mahdollisuudet olivat tehneet vaikutuksen haastateltavaan. Toinen haastateltava puolestaan vertasi Hiedanrantaa katutaidealueeseen Pekingissä, joka toimi nähtävyytenä ja oli kaupungin ylpeyden aihe. Hiedanranta herätti monen toimijan luovuuden ja alueessa nähtiin valtavaa kehityspotentiaalia. Usea luova toimija oli tullut alueen ensimmäiseen tapaamiseen jakamaan kokemuksiaan ulkomailta, joista voitaisiin ammentaa ideoita myös Hiedanrannan kehitykseen.

Suurin osa haastateltavistani halusi panostaa Hiedanrannan alueen kehitykseen ja he halusivat olla mukana kehityksessä. Kaikki luovat toimijat ovat kuitenkin kehittäneet Hiedanrantaa vaikuttamalla sen tunnettavuuteen, esimerkiksi jakamalla sanaa alueesta ja kutsumalla asiakkaitaan alueelle. Alueen luovat toimijat olivat hyvin tietoisia omasta roolistaan alueella ja asemastaan imagon luonnissa: Hiedanrannan luovat toiminnot ovat Hiedanranta tällä hetkellä, alueen edelleen kehittyessä ja odottaessa asukkaitaan. Alueen markkinoiminen ja positiivisen kuvan luominen ja jakaminen palvelee myös toimijoiden omaa etua, sillä näin he saavat näkyvyyttä omalle toiminnalleen. Samalla he myös vahvistavat asemaansa alueella ja varmistavat, että kaikki kaupunkilaiset tietävät mitä kaikkea hienoa ja säilyttämisen arvoista Hiedanrannassa on jo käynnissä. Kaupunkilaisten ohella pyritään vaikuttamaan myös kaupungin päättäjien mielikuviin alueesta ja sen tämän hetkisestä toiminnasta. Paikan esittely oman toiminnan kautta oli monen toimijan kohdalla sekä strategista että taktista mielikuviin vaikuttamista.

”H5: Alueen tunnettavuuteen oon osallistunut. Mä tein sen Kuivaamon logon, se nyt ainakin on kaikkien mielessä. Sitten mä viestinnässä paljon viittaa tähän alueeseen. Että täällä kun nyt toimin niin kyllä mä tänne aina noi kaikki ihmiset pyydän. Niin kun paikan päälle.”

”H4: Mun mielestä just se sisältö merkitsee. Et jos ulkopuolella nähdään, että tääl tapahtuu jotain kiinnostavia asioita ja tääl on kiinnostavii toimijoita, niin mun mielestä se merkitsee enemmän kuin se että me kamppanjoitais täällä jotenkin. (...) Kaikki muut asiat on turhia. Ei niil oo mitään merkitystä jos täällä ei tapahdu mitään kiinnostavaa.”

Kehitysstrategialla kuvaan toimijoiden keinoja vaikuttaa Hiedanrannan tulevaisuuteen, ja sitä kautta kulttuurin ja luovan toiminnan jatkuon alueella. Kehitysstrategiaa voidaan toteuttaa vaikuttamalla poliittisiin päättäjiin sekä ottamalla aktiivisesti osaa alueen suunnitteluun aina tilaisuuden tullen. Kehitysstrategia on puolustava strategia ja sitä toteutetaan muiden strategioiden rinnalla, sekä alustana taktiikoille (ks. Andres 2013). Esimerkiksi lobbaamisessa päättäjät voidaan saada helpommin kuuntelemaan, jos viestin välittäjänä on yhden toimijan sijaan koko yhteisö. Tämä havainnollistaa kehitysstrategian sekä strategisen yhteistyön limittymistä. Kehitysstrategiaan kuuluu myös alueen markkinointi ja tutuksi tekeminen oman toiminnan kautta sekä paikan imagon luonti.

Usea haastateltavistani oli kiinnostunut Hiedanrannan alueen tehdashistoriasta ja kartanoajoista ja he olivat hyvin perillä alueen nykyisten suunnitelmien ja kehitysvaiheiden lisäksi myös alueen aikaisemmista tapahtumista. Kaikki haastateltavat toivoivat, että alueella säästettäisiin ja kunnostettaisiin mahdollisuuksien mukaan vanhaa rakennuskantaa, jotta historia kulkisi mukana alueella myös jatkossa. Kerroksellisuuden on tunnistettu vahvistavan paikkaan kiinnittymistä, mitä tunnistan myös Hiedanrannassa (ks. Shao & Liu 2017). Luovien toimijoiden mukaan ajalliset kerrostumat ovat alueen vahvuus, joka tulisi säilyttää: historiaa luodaan myös tässä hetkessä ja alueen nykyinen toiminta osana alueen aikaisempia vaiheita tekee Hiedanrannasta erityislaatuisen ja kiinnostavan paikan. Usea luova toimija halusi toiminnallaan tulla osaksi alueen historiallista kerrostumaa. Tämä viestii vahvasta paikkasuhteesta. Moni toivoi, että heidän kädenjälkensä olisi näkyvissä alueella rakentamisen käynnistyttyä ja että he voisivat näin tulla osaksi alueen historiallista jatkumoa. Tämä toive toistui riippumatta siitä, jatkaisiko toimija itse alueella. Luovien toimijoiden kiinnostus paikan historiaan sekä halu tulla osaksi paikan ajallista jatkumoa kuvaa paikkaan kiinnittymisen historiallista ulottuvuutta (Shao & Liu 2017, 145-155).

”H7: Innolla odotan, että millainen paikka siitä tulee. Jos siellä on eri ikäisiä kulttuurikerrostumia ja meidän skeittihalli jostain vuodelta 2015 ja meidän graffiti hall of fame, ikivanhoja rakennuksia, vähän uudempia maalauksia ja sit sinne rakennetaan uutta siihen ympärille, niin siel on kerrostumia monilta eri vuosilta. Eri lailla kuin jossain uusissa asuinalueissa. Tossa on...jotenkin paljon orgaanisempi silleen.”

Luovien toimijoiden kiinnittyminen Hiedanrantaan on kuitenkin syvempää kuin vain kiinnostusta alueen kehittämiseen ja oman toimijuuden vahvistamista sitä kautta. Usea

haastateltava kuvasi Hiedanrannan muuttuneen ajan kuluessa työpaikasta paljon merkityksellisemmäksi, mitä havainnollistaa muun muassa paikkaan liitetyt kodinomaiset tunteet. Hiedanrannan saamat uudet merkitykset kuvaavat paikkasuhteen kehitystä (ks. Massey 2008; Saar & Palang 2009). Toiminnassa ja arkisessa elämässä syntyvien merkitysten kautta Hiedanranta on muuttunut työnteon tilasta koetuksi paikaksi (ks. Carter et al. 1993). Moni haastateltava kuvasi, kuinka heistä tuntuisi pahalta lähteä pois Hiedanrannasta ja työskennellä muualla ilman tuttuja toimijoita. Tämä kuvaa hyvin paikan käsitteen ydintä, kuinka paikka syntyy vuorovaikutussuhteissa (Massey 2008, 144, 191).

”H3: Tää on lämminhenkinen työpaikka. Koska täällä on kuitenkin tullut ystäviä. Sit mä muistan, kun me vähän aikaa sitten katottiin, et jos me muutettaisiin isompaan asuntoon, jossa olis työtila samassa, niin et me saatais isompi asunto. Niin sit tuli ihan semmoinen olo, että en määhän halua täältä pois.”

Usea haastateltavani haaveili Hiedanrantaan muuttamisesta. Toisille tämä tuntui olevan leikkimielinen ajatus, toiset taas olivat vakavammin pohtineet, kuinka seuraavan kehitysvaiheen tulisi olla nykyisten toimijoiden asumisen järjestäminen alueella. Vain näin toimijat saataisiin sitoutettua täysin Hiedanrantaan ja he voisivat käyttää mahdollisimman paljon resursseja alueen kehittämiseen. Uusien asumisratkaisujen kehittämiseen oltaisiin valmiita osallistumaan ja myös väliaikaisille ratkaisuille olisi kysyntää. Toimijoiden kiinnostus muuttaa asumaan Hiedanrantaan viestii vahvasta kiinnittymisestä paikkaan. Se ilmentää myös hyvin, kuinka haastateltavani pyrkivät ylläpitämisen ohella vahvistamaan paikkasuhtettaan entisestään (vrt. Shao & Liu 153-154).

”H2: Ai että semmonen Hiedanrannan Pajan oma kommuuni.”

7.8. Julkisuusstrategia

Vahvan tilallisen kiinnittymisen strategian ohella tunnistin Hiedanrannan luovilla toimijoilla muutamia muitakin hyökkäviä strategioita. Nämä strategiat eivät liity fyysisen tilan laajentamiseen, vaan toimijoiden vallan ja toimijuuden kasvattamiseen esimerkiksi mielikuvissa, puheissa ja kirjoituksissa. Haastatteluissa usea toimija korosti, kuinka luovien toimijoiden paras keino vahvistaa jatkuvuuttaan on saada käännytettyä niin kaupunkilaiset kuin päättäjät Hiedanrannan kulttuuritoiminnan säilyttämisen kannalle. Julkisuusstrategialla toimijat pyrkivät tietoisesti keräämään huomiota omalle toiminnalleen Hiedanrannassa ja vaikuttamaan julkiseen mielipiteeseen. Julkisuusstrategia on osin limittäinen kehitysstrategian

kanssa, ja molempia voidaan havainnollistaa lobbaamisen avulla. Kategorisointia hyökkääväksi strategiaksi puoltaa haastateltavien näkemys siitä, kuinka he toimintoineen ovat juuri niin arvokkaita kuin miten muut heidät näkevät. Mielikuviin vaikuttamisella toimijat pyrkivät toiminnan säilyttämisen ohella oman toimijuutensa kasvattamiseen.

Mielikuviin vaikuttaminen esitettiin yhtenä tärkeimpänä pysyvyyden vahvistamisen keinona, ja se toistui lähes kaikissa haastatteluissa. Vaikuttamalla mielikuviin toimijat pyrkivät iskostamaan kaupunkilaisille, mitä kaikkea kiinnostavaa Hiedanrannassa on käynnissä. Tällä toimijat pyrkivät saamaan kaupunkilaiset alueen nykyisen toiminnan säilyttämisen taakse. Varsinkin jos kaupunkilaiset ovat vierailleet alueella ja kokeneet sen mieluisaksi, nousee haastateltavien mukaan todennäköisesti isompi haloo ja vastarinta, jos jotain toimijoista yritetään häätää pois. Tämä kuvaa kaupunkilaisten mobilisointia tukijoukoiksi, jotka aktivoituvat puolustamaan luovan toiminnan jatkoa tilanteen niin vaatiessa (ks. Colomb 2012, 145).

Päällimmäinen keino vaikuttaa kaupunkilaisten mielikuviin alueesta on oma työnteko. Tämä toteutuu esittelemällä omaa toimintaa mediassa ja alueen tapahtumissa ja pitämällä avoimia ovia säännöllisesti. Merkityksellistä on ylipäätään järjestää Hiedanrannassa toimintaa, joka saa ihmiset vierailemaan alueella. Toimijat myös jakavat tietoa alueesta aina tilaisuuden tullen, kuten kutsuvat yhteistyökumppaninsa tapaamisiin Hiedanrantaan. Nimitän tätä tietoisuuden lisäämisen taktiikaksi, jota voidaan toteuttaa julkisuusstrategian yhteydessä. Viitataan tällä kehitystaktiikalla toimijoiden reaktiivisuuteen ja kykyyn tarttua kaikkiin mahdollisuuksiin esitellä omaa osaamistaan ja toimintaa Hiedanrannassa (ks. Andres 2013). Osa markkinoi Hiedanrannan toimintaa myös sosiaalisessa mediassa.

”H8: Poliitikkaahan se on siinä mielessä et meidän täytyy yrittää vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja yrittää saada ihmisiä käymään täällä ja kokemaan. Harrastamaan ja käyttämään skeittipuistoa ja kaikkee muuta täällä...se varmaan se paras tapa, et muutkin tulee käymään täällä ja näkee itte että tää on säilyttämisen arvoista. Et koittaa vaan järjestää niin hyvät puitteet, että niistä ei sitten haluta luopua missään vaiheessa.”

Yleisiin mielipiteisiin vaikutetaan myös positiivisella mediajulkisuudella niin paikallisissa kuin kansainvälisissä medioissa. Medianäkyvyyden tavoittelu on ollut osalle luovista toimijoista niin tietoista, että sitä voidaan nimittää julkisuusstrategian sijaan mediastrategiaksi. Erityisesti merkittävässä ulkomaisissa medioissa esiintymistä pidettiin tärkeänä, sillä kansainvälisen huomion ajateltiin saavan paikalliset päättäjätkin heräämään ja huomaamaan toimijoiden potentiaali ja kiinnostavuus. Koska Hiedanrannan kehitys on herättänyt paljon huomiota suomalaisissa medioissa koko alueen kehityskaaren ajan, suurimmalle osalle

toimijoista mediahuomio oli eräänlainen selviö, jonka eteen ei erityisemmin tehty töitä. Osa toimijoista korosti myös, kuinka he eivät pitäneet mediahuomion tai näkyvyyden tavoittelua merkittävänä, sillä sen nähtiin olevan pois pääintressin eli oman työn toteuttamisesta alueella.

Muutamit toimijat ovat ryhtyneet aktiiviseen yhteistyöhön Hiedanrannassa käynnissä olevien tutkimushankkeiden kanssa. Oppilaitosten kanssa toimiminen oli osalle alueen luovista toimijoista strategista toimintaa, jolla vahvistetaan omaa roolia. Esimerkiksi yliopiston kanssa tehtävällä yhteistyöllä tavoiteltiin uskottavuuden kohottamista toisten mielikuvissa. Yhteistyöllä saatiin usein samalla mediahuomiota. Muutama haastateltava kertoi, kuinka tutkimushankkeiden kanssa toteutettavalla yhteistyöllä tavoiteltiin myös konkreettisia apuvälineitä perustella ja mitata luovien toimijoiden arvoa Hiedanrannan kehityksessä. Tämä voi olla esimerkiksi yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Koska omat resurssit ovat rajalliset, pyrittiin yhteistyöllä saavuttamaan uutta tietoa toiminnan arvoista viestintään. Muutama haastateltavista kertoi, kuinka he ovat rajallisten resurssien takia priorisoineet aikaansa yhteistyöhön juuri yliopiston kanssa. Yliopisto nähdään merkittävänä yhteistyötahona ja yhteistyön ajatellaan tukevan toimijoiden omia intressejä. Tämä kuvaa julkisuusstrategian sekä kehitysstrategian sisällä toteutettavaa taktista yhteistyötä, luovien toimijoiden tarttuessa kannattaviin yhteistyömahdollisuuksiin. Samalla oppilaitosten ja tutkimushankkeiden kanssa tehtävän yhteistyön priorisoinnissa on kyse myös strategisesta resurssien kohdentamisesta.

”H8: Sitähän (yhteiskunnallista vaikuttavuutta) on tietysti hankala mitata ja siks me ollaan kehittelemässä yliopiston kanssa yhtä hanketta siihen liittyen, että miten niitä mitattaisiin. Mutta kyllä varmasti ollaan ehkäisty nuorten syrjäytymistä Kennelin puolella esimerkiksi.

7.9. Oman työn strategia

Hiedanrannan kehittyessä viime vuosien aikana myös alueen pienet luovat toimijat ovat kehittyneet. Kukaan haastattelemistani luovista toimijoista ei kuitenkaan ole toimialallaan aloittelija, vaan kaikilla on kokemusta työstään jo usean vuoden tai jopa vuosikymmenen ajalta jo ennen Hiedanrantaa. Kasvu ei ole ollut kaikille toimijoista yhtä tavoitteellista, vaan on saattanut tulla yllättäenkin. Osalle haastateltavista Hiedanranta on mahdollistanut toiminnan monipuolistumista ja tarkoittanut mahdollisesti osin uudenlaista työnkuvaa. Näin on käynyt esimerkiksi Kuivaamon kulttuuriyhdistykselle, joka omien tapahtumiensa ohella vastaa nyt myös tilanhallinnasta ja sitä kautta osallistuu toisten tapahtumien tekemiseen. Kulttuuri- ja harrastetoimijat, joiden toiminta perustui aiemmin vapaaehtoisuuteen, ovat nyt pystyneet

maksamaan ainakin ajoittain palkkaa aktiiveilleen. Taiteellista työtä tekeville kehittyminen ei puolestaan ole välttämättä toiminnan volyymin kasvattamista, vaan mahdollisesti jopa päinvastoin: eräälle haastateltavalleni toimijana kasvaminen oli tarkoittanut toiminnan muutosta suuresta ja näyttävästä esiintymisestä vuorovaikutteisemmaksi ja intiimimmäksi. Kaikkien haastateltavien toiminta oli kuitenkin jossain määrin kehittynyt tai ainakin pysynyt entisellään verrattuna aikaan ennen Hiedanrantaan saapumista.

”H8: On kehittynyt tosi paljon. Tässäkin on päästy tekeen tosi isoja juttuja ja ihan paikoitellen oon itte täyspäiväisesti töissä täällä ja teen ympäri vuotta. Ja tässä on päässyt vaan vahingossa käymään sillain että tästä on tullut duunia itelle. Millä sit vielä ihan pärjäälee. Kyllähän se pikkuhiljaa on mennyt siihen suuntaan ja kun me ollaan saatu myös sitä näkyvyyttä sen verran että ei sitä oo oikein voinut estää että niitä tapahtumia on tullut ja tekemistä niin paljon. Että täytyy vaan pysyy perässä.”

Luovien toimijoiden kasvun ja kehittymisen asteissa sekä tavoitteissa oli paikoitellen suuriakin eroja. Suurimmalle osalle toimijoista riitti, että omalla työllä tulee toimeen ja työtä on ollut mahdollista jatkaa. Kehittyminen ei monen toimijan kohdalla ollut sidottu rahaan tai toiminnan työmäärän kasvattamiseen, vaan se liittyi pikemminkin oppimiseen, muutokseen ja toiminnan monipuolistumiseen, kuten esimerkiksi uusiin yhteistyökuvioihin. Muutamille haastateltavista toiminnan kasvattaminen oli kuitenkin ollut tietoisesti tavoiteltua volyymin kasvua, kuten esimerkiksi yhä useamman henkilön työllistämistä, liikevaihdon kasvattamista sekä entistä suurempien projektien parissa työskentelyä. Yksi haastateltavista kertoi heidän toimintansa kasvaneen jo niin suureksi, että yhdistyksen rinnalle oltiin perustamassa osuuskuntaa. Kulttuuri- ja harrastetoimijoille kasvu oli tarkoittanut mahdollisuutta tehdä intohimosta unelmien ammatti.

”H10: Nyt on eniten päällä semmoinen meininki, että tässä on liiketoiminta kasvanut niin paljon, että meillä vois olla koko ajan enemmän porukkaa duunissa. Nyt kun me tehdään liiketoimintaa niin me ollaan vaan enemmän fiiliksissä et me voidaan tehdä enemmän juttuja ja jengin ei tarvi mennä oikeisiin töihin. Tai noi on ihan oikeita töitä tuolla mut ne on vaan ihan tosi paljon siistimmässä ja kivemmassa työympäristössä.”

Toisaalta kehityksen ja kasvun voidaan nähdä koskettavan kaikkia alueen toimijoita ja toimintoja, sillä puhuttaessa pienyrittäjistä, käsityöläisistä tai taiteilijoista, jokainen vuosi lisää toimintaa tarkoittaa lisää kokemuksia ja oppimista omasta alasta. Kokemusvuodet ovatkin jokaiselle toimijalle jo sellaisenaan arvokkaita. Myös luovat toimijat itse tunnistivat oman työnsä strategisena, jatkuvuutta tukevana voimana. Oman työn strategia ilmeni kaikissa haastatteluissa, ja se on yksi hiedanrantalaisten tärkeimmistä puolustusstrategioista. Oman työn strategia perustuu ajatukseen hyvin tehdystä työstä ja sillä pärjäämisestä: vain tekemällä työnsä hyvin, toimijat voivat osoittaa ansaitsevansa paikan Hiedanrannassa myös tulevaisuudessa.

Työnteko toimii myös suoraan selviytymiskeinona, sillä työvuodet vahvistavat pientä toimijaa, kerryttävät kokemuksia ja opettavat toimialasta. Hiedanranta on paikka toteuttaa omaa ammattitaitoa, harrastusta tai intohimoa ja se on näin ollen vahvistanut toimijoita. Osa luovista toimijoista oli Hiedanrannassa toimiessaan tehnyt myös materiaalisia hankintoja, kuten ostanut uusia työvälineitä, jotka ovat tarvittaessa siirrettävissä uuteen toimitilaan.

”H6: Tekijänähän nyt kasvaa vuosi vuodelta, että joka vuosi on vuoden vanhempi ja vahvempi. Että tässä alkaa ehkä päästä vähän jyvälle siitä, että mitä kannattais tehdä. Se on ollut aika hakuammuntaakin välistä, että mitä kannattais tehdä ja mitä ei.”

Haasteellista on kuitenkin erottaa, mikä toimijoiden kasvusta ja kehityksestä on loppujen lopuksi ollut Hiedanrannan ansiota ja mikä olisi tapahtunut myös toisenlaisessa toimintaympäristössä. Muutama toimija kuitenkin mainitsi, että verrattuna heidän aikaisempiin työtiloihinsa, asiakkaat olivat nyt löytäneet helpommin heidän luokseen. Kaikki Pajan käsityöläiset kiittelivät myös paikan aukioloaikojen puutetta. Tämä mahdollisti vapaamman työskentelyn, sillä myynnin ja tuotteiden jatkuva esittely koettiin häiritseväksi. Toisaalta toimijat pitivät myös mukavana sitä, että Pajan ovet olivat auki ja välillä joku ohikulkija saattoi vain poiketa sisään katselemaan tai ostoksille. Suurin osa luovista toimijoista, erityisesti käsityöläisistä, tunnisti Hiedanrannan yhteisön tuomat edut toiminnalle. Toisten toimijoiden kanssa vaihdettiin ajatuksia niin yrittäjyydestä kuin tuotteistakin. Samalla yhteisö oli kannustava, ja töihin oli mukavampi tulla, kun ympärillä oli muitakin ihmisiä. Kaiken kaikkiaan Hiedanranta oli tällä hetkellä sopiva paikka toimia kaikille haastattelemilleni luoville toimijoille.

”H6: Mä en tiedä onko se nyt Hiedanrannan ansiota tai syytä, että nykyään oon oppinut kattomaan että mitä kannattaa tehdä ja mitä ei kannata tehdä. Että mitä mä nyt annan siitä propseja Hiedanrannalle...toisaalta kun on tällaisessa käsityöläisyhteisössä täs Hiedanrannan Pajalla niin sitten pääsee vaihtaan ajatuksia muiden kanssa. Yrittäjyydestä ja tällaisesta muusta niin siitä ehkä on ollut hyötyä jopa. En oo ajatellut ennen asiaa.”

8. TULOSTEN TARKASTELU

8.1. Toimijoiden kiinnittyminen Hiedanrantaan

Luoville toimijoille Hiedanranta on heidän arkiympäristönsä, jossa he ensi sijassa toteuttavat työtään, mutta samalla ylläpitävät sosiaalisia suhteitaan. Haastateltavani eivät kokeneet

siirtymän Väliaikaisesta Muuntautuvaan vaikuttaneen heidän toimintamahdollisuuksiinsa Hiedanrannassa, eikä nimenmuutos näkynyt heidän arjessaan. Ylipäättään asioiden koettiin kuitenkin parantuneen viime vuosina esimerkiksi toimitilojen kunnostamisen myötä. Hiedanrantaan liitettyjä tärkeimpiä ominaisuuksia oli oma paikka missä toteuttaa työtä ja kehittää omaa toimintaa. Tähän liittyy toimijoiden tarve kiinnittyä sekä toimitilojen muokkausmahdollisuudet. Luovat toimijat olivat kuluneiden vuosien aikana asettuneet Hiedanrantaan ja vakiinnuttaneet asemaansa niin, ettei elämä ollut enää ainaista kamppailua arjen pyörimiseksi.

Väliaikaisella alueella toimivien paikkasuhteet ovat jääneet vähälle huomiolle tutkimuskirjallisuudessa. Jos väliaikaisuus nähdään aina loppuvana, jäämme helposti vaille syvällistä ymmärrystä väliaikaisuuden aikana tapahtuvista asioista ja niiden potentiaalista. Kaikki haastattelemani luovat toimijat tiesivät alueelle tullessaan ja vuokrasopimuksia allekirjoittaessaan alueen toiminnan olevan väliaikaista. Hiedanrannan tapauksessa kiinnostavaa on, kuinka riippumatta määräaikaaisuudesta luovat toimijat olivat kehittäneet monenlaisia suhteita ja kiinnittymistä paikkaan. Osin kiinnittyminen on ollut tiedostettua, osin tiedostamatonta, kiinnittymisen muodostuessa osana arkista toimintaa ja vuorovaikutusta (ks. Tuan 1977). Luovien toimijoiden vahva kiinnittyminen Hiedanrantaan on kiinnostavaa myös siitä syystä, ettei alueella ole vielä yhtään asukkaita (vrt. Hidalgo & Hernandez 2001). Mikäli alueella olisi asukkaita, eivät luovat toimijat olisi enää alueen ensisijaisia käyttäjiä ja kiinnittyminen voisi olla erilaista.

Jokaisen haastateltavan kohdalla tunnistin useampaa erilaista paikkaan kiinnittymistä, mutta kiinnittymisen asteissa oli eroja. Väliaikaiseen ja muuntautuvaan paikkaan syntynyt kiinnittyminen oli kuitenkin vahvempaa ja monipuolisempaa, kuin mitä olin odottanut. Paikkasuhteen syvyyttä havainnollistavat hyvin toimijoiden orientoituminen tulevaisuuteen ja halu muuttaa asumaan alueelle, yhteistyön ja arjen jakamisen normalisoituminen sekä oman ja yhteisön identiteetin, hiedanrantalaisuuden, rakentuminen. Vahvaa paikkasuhdetta pyrittiin ylläpitämisen sijaan vahvistamaan.

Paikan fyysinen olemassaolo

Hiedanrannan alueen lisäksi suurin osa haastateltavista oli kiinnittynyt omaan toimitilaansa, muutama myös toisiin rakennuksiin ja pienemmän mittakaavan paikkoihin, kuten puistoalueeseen. Shaon ja Liun (2017) mukaan paikkaan kiinnittyminen ilmenee toimijoiden kykyinä ja innostuksena muovata paikkaa mieleisekseen, vastaamaan paremmin heidän

tarpeisiinsa. Hiedanrannassa luovat toimijat ovat esimerkiksi ottaneet osaa Hiedanrannassa käynnissä oleviin projekteihin, kuten yhteisösaunan rakentamiseen ja erottelevien kuivakäymälöiden pilotointiin. Muutostöitä puolestaan on tehty skeittihallin rakentamisesta tilan paloturvalliseksi saattamiseen, sekä seinien maalaamisesta kukkien istuttamiseen. Fyysisen tilan kautta ilmenevä kiinnittyminen ei välttämättä ole aina toimijoiden oman käden jäljen jättämistä paikkaan, vaan myös aktiivista osallistumista suunnitteluun ja tulevaisuuden ideointiin (ks. Hidalgo & Hernandez 2001).

Paikan fyysisen olemuksen kautta ilmenevä kiinnittyminen on paikan mahdollistaman toiminnallisuuden lisäksi vaikuttamista mielikuviin paikasta (Shao & Liu 2017; Proshansky 1974). Tämä on epäsuorempaa vaikuttamista paikan luonteeseen sekä niin sanottuun julkiseen mielipiteeseen ja paikan imagoon. Imagon luonnissa oleellista on paikan toiminnallisuus: mielikuvien avulla pyritään näyttämään toteen mitä kaikkea Hiedanrannassa on mahdollista tehdä. Alueen tapahtumat ja toimijoiden muovaamien harraste- ja työtilojen tarjoamat toimintamahdollisuudet olivat monelle haastateltavalle ylpeyden aihe, mistä haluttiin jakaa sanaa ja minkä haluttiin olevan Hiedanranta kuvaava ja määrittävä asia.

Sosiaaliset suhteet

Luovat toimijat ovat kiinnittyneet Hiedanrantaan ensi sijassa sosiaalisena ympäristönä, joka muodostuu vuorovaikutussuhteiden ja arkisen elämän kautta syntyvistä merkityksistä, tulkinnoista ja kokemuksista (ks. Tuan 1977). Paikan fyysisen olemassaolon ja sosiaalisten suhteiden limittymistä kuvaa haastateltavien kiinnittyminen Paja-taloon. Tässä kiinnittymisessä on kysymys arjen jakamisesta toisten kanssa ja sitä kautta syntyvistä jaetusta kokemuksista (Massey 2008). Kiinnittyminen Paja-taloon ei ole pelkästään työtilan muokkaamista, vaan myös yhteistyötä toisten talon toimijoiden kanssa. Kiinnittymisen kohde on paikan sosiaalinen ympäristö, sen toimijat ja arki muiden kanssa, jota fyysinen rakennus vain mahdollistaa. Tämä kuvaa hyvin paikan olemusta elettyinä tilana (ks. Gieryn 2000). Hiedanrannan Pajalla on rakenne, sijainti ja muoto, mutta paikaksi se muuttuu vasta toimijoiden läsnäolon kautta (ks. Tuan 1977; Tervo 2012, 85). Toisaalta sosiaalinen elämä tarvitsee toteutuakseen tilaa, joten sosiaalisilla suhteilla on aina tilallinen muoto (Massey 2008, 144).

Luovien toimijoiden kiinnittyminen Hiedanrantaan tapahtuu pääasiassa paikan sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta, vaikka tässä ilmenikin muutamia poikkeuksia. Toimijoiden välistä vuorovaikutusta ovat esimerkiksi työkalujen lainaaminen, työsuoritusten ostaminen toisilta,

yhteiset projektit sekä arjen jakaminen tilojen ylläpidon, yhteisten lounashetkien ja harrastamisen kautta. Sosiaalisten suhteiden määrä ja niiden vahvistuminen viestivät paikkasuhteen syvyydestä (Hidalgo & Hernandez 2001). Toisaalta yhteistyön arkipäiväistyminen ja normalisoituminen oli tehnyt yhteistoiminnan toisinaan näkymättömäksi, mitä voidaan selittää paikan kulttuuristen käytäntöjen avulla (Junnilainen 2019). Yhteistyöstä oli tullut odotettua käytöstä, mihin ei enää kiinnitetty kunnolla huomiota (ks. Gross 2009, 359; Junnilainen 2019).

Haastatteluhavaintoni toivat kuitenkin esiin yhteistyötä, jota haastateltavat eivät muutoin sanallistaneet. Vaikka yhteistyötä toisinaan vähäteltiin, ja alueen toimijoilla on yhä paljon yhteistyömahdollisuuksia hyödyntämättä, kaikki haastattelemiini toimijat tunnistivat Hiedanrannassa kuitenkin jonkinlaista yhteisöllisyyttä. Tämä ilmentää sosiaalista paikkaan kiinnittymistä (ks. Hidalgo & Hernandez 2001). Yhteisöllisyyttä koettiin erityisesti niiden toimijoiden kanssa, jotka jakavat samoja intressejä kuin itse. Työtilojen jakaminen edisti sosiaalista kiinnittymistä paikkaan, sillä vuorovaikutussuhteiden synty vaatii kohtaamisten ohella aikaa ja toistoja (ks. Massey 2008).

Aisti- ja tunnekokemukset

Paikkaan kiinnittyminen ei ole pelkästään positiivisia tunteita, vaan siihen liittyy negatiivisiakin kokemuksia (Shao & Liu 2017). Hiedanrannassa tunnistin sosiaalista kiinnittymistä paikkaan myös kielteisten tunteiden, kuten turhautumisen kautta, jota yhteistyön sujumattomuus tai toimijoiden epätasa-arvoinen kohtelu toisinaan aiheutti. Paikkaan liitetyt tunne- ja aistihavainnot kuvaavat paikkasuhteen kokemuksellisuutta (Shao & Liu 2017). Haastateltavani kuvasivat tunteitaan Hiedanrantaan mielikuvituksellisesti ja kielikuvia käyttäen. Sen lisäksi, että Hiedanranta on lämminhenkinen työpaikka, se on myös kuin toinen koti, paratiisi, oma, lapsi, elämän työ sekä lintukoto. Usea haastateltava kuvasi Hiedanrantaan saapumista legendaarisena, odotettuna asiana, ja heillä oli heti tervetullut olo alueelle. Hiedanranta koettiin omaksi paikaksi ja siellä tuntui olevan myös hyvää energiaa.

Paikkaan kiinnittymisen kokemuksellisuus kuvaa emotionaalista yhteyttä paikkaan, jossa toisiinsa kietoutuvat paikan symboliikka ja merkitykset (Shao & Liu 2017). Symboliikka ja merkitykset ovat oleellisia myös paikkaidentiteetin rakentumisessa (Kauppinen 2009; Jovero & Horelli 2002). Haastateluissani nousi esiin useaan kertaan, kuinka haastateltava puhui itsestään ja alueen muista toimijoista hiedanrantalaisina. Toimijoiden identifioituminen paikan kautta kuvaa paikkasuhdetta (Massey 2008, 142-143). Identifioituminen ja vahva

kiinnittyminen ilmeni myös usean haastateltavan keskittäessä elämäänsä hyvin tiiviisti Hiedanrantaan: yksi haastateltava oli muuttanut asumaan näköetäisyyden päähän toimitilastaan, toinen puolestaan kieltäytyi töistä, jotka vaativat alueelta pois lähtemistä. Kaikissa haastatteluissani paikkaan kiinnittyminen ilmeni haluttomuutena lähteä Hiedanrannasta (ks. Hidalgo & Hernandez 2001).

Paikan historiallinen luonne

Kaikki haastatteleman luovat toimijat toivoivat, että Hiedanrannassa on myös tulevaisuudessa tilaa pienille kulttuuri- ja käsityötoimijoille. Kulttuurin jatkuvuus koettiin merkittäväksi, riippumatta siitä oliko haastateltavalle tärkeää, että juuri hänen toimintansa säilyy alueella. Useat haastateltavat olivat alueen nykyisen suunnitteluvaiheen ohella kiinnostuneita alueen historiasta, ja vanhojen teollisuusrakennusten ja kartanoympäristön säilyttäminen osana uutta oli heille tärkeää. Kiinnostuminen paikan juurista ja historian kerroksellisuudesta kuvaa paikkaan kiinnittymisen historiallista ulottuvuutta (Shao & Liu 2017). Usealle haastateltavalle oli myös tärkeää heidän oman työpanoksensa, kuten graffitien, käsityöläisyhteisön tai skeittihallin pysyminen osana Hiedanrannan aluetta tulevaisuudessa. Jatkuvuuden ohella kerroksellisuus nähtiin voimavarana, josta alueen kehityksessä tulisi ammentaa. Alueen historiallisten elementtien lisäksi Hiedanrannan tämän hetkinen kehitysvaihe tulisi myös nähdä arvossaan ja säilyttää joltain osin mukana alueen kehittyessä. Haastateltavien mukaan juuri kulttuurikerrostumat tekevät alueesta orgaanisen ja kiinnostavan myös asuinalueena.

8.2. Taktiikat ja strategiat keinoina vahvistaa jatkuvuutta

Haastateltavien välillä oli suuri eroja siinä, millaiseen kamppailuun he olivat valmiita ryhtymään jatkuvuutensa turvaamiseksi sekä mitä keinoja heillä oli käytössään. Luovien toimijoiden aktiivisuus vaihteli hyvinkin kantaottavasta ja voimakkaasta toiminnasta maltilliseen, kaupungin päätöksiä kunnioittavaan ja odottavaan asennoitumiseen. Hiedanrantalaiset sovelsivat toiminnassaan kasvuun ja laajentamiseen pyrkiviä hyökkäviä strategioita sekä toiminnan säilyttämiseen ja vakauttamiseen pyrkiviä puolustusstrategioita. Suurin osa toimijoista toteutti enimmäkseen puolustusstrategioita. Aktiivisimpia ja kantaottavimpia olivat ne toimijat, joilla oli selkeät tulevaisuuden suunnitelmat ja tavoitteet ja joiden toiminnan jatko riippui Hiedanrannassa pysymisestä. Aktiivisia olivat myös ne luovat toimijat, joilla oli suuria intressejä kasvattaa toimintaansa tulevaisuudessa.

Kaikissa haastatteluissani ilmeni, etteivät luovat toimijat ole kuitenkaan ”nyhveröitä”, vaan olisivat tilaisuuden tulleen valmiita puolustautumaan oikeuksiaan toimia Hiedanrannassa. Vaikka he eivät olisikaan aktivisteja, kaikki olisivat sopivan paikan tullen valmiita tuomaan esiin toiveensa toiminnan jatkosta ja esittämään sille perusteluja. Toisaalta muutama haastateltava painotti, kuinka he ovat tulleet alueelle tekemään töitä, ja työnteon tulisi olla ykkösintressi epävarmuutta vastaan taistelun ja erilaisten strategioiden soveltamisen sijaan. Tämä korostui etenkin alueen käsityöläisen kohdalla, joiden ajalliset resurssit ovat muutenkin niukat ja joiden palkka riippuu omaan työnteokseen käytetystä ajasta. Eräs haastateltava painottikin voimakkaasti, kuinka hän pitäisi täysin vääränä, jos työnteon sijaan käyttäisi energiaansa sotajuonien punomiseen tai aktivismiin; eihän se ollut hänen päämääränsä alueelle tuloon ja koko tilanne olisi näin ollen hänelle aivan nurinkurinen. Ylipäätään suurinta osaa toimijoista yhdisti ajatus, kuinka tärkeintä on vain keskittyä omaan työnteokseen ja jättää aktivismi muille. Aktivismia ulkoistettiin esimerkiksi yliopistolle, kun tutkimushankkeilta toivottiin ratkaisuja jatkuvuuden turvaamiseksi.

”H4: ...kun se oma tekeminen on...ei nyt lasten kengissä mutta että joutuu oikeesti tekemään paljon töitä et saa itelleenä jotain suuhun pantavaa. Mä en jaksa enää mitään aktivistitouhua siihen päälle. Jos mää haluaisin keskittyä semmoiseen niin mun pitäis laittaa siihen ihan kaikki. Ja mä mieluummin laitan sen mun omaan tekemiseen.”

Suurinta osaa alueen luovista toimijoista yhdisti ajatus, ettei luovan toiminnan pysymistä Hiedanrannassa voida eikä halutakaan pakottaa. Vaikka kaikki haastateltavani haluaisivat jäädä alueelle, on viime kädessä Tampereen kaupungin poliittinen päätös, onko alueella tilaa kulttuuritoimijoille ja käsityöläisille myös tulevaisuudessa. Lähes kaikki haastateltavani ajattelijat, ettei asioita kannata tehdä väkisin: jokainen luova toimija tekee alueella jo tällä hetkellä töitä parhaansa mukaan, mutta jos kaupunki katsoo, ettei tämä siltikään riitä, ovat toimijat valmiita lähtemään ja siirtämään toimintansa muualle. Jokainen haastateltava kuitenkin painotti, kuinka kaupunki ei tällöin tajua omaa etuaan. Moni toimija piti myös turhana tulevaisuudesta murehtimista ennen kuin asiat ovat edes ajankohtaisia. Muutoksiin reagoidaan silloin kun ne tulevat eteen, eikä kaksinkertainen murehtiminen tee muuta kuin lisää stressiä.

”H6: Jos ne haluaa mut pois niin kyllä mä meen pois.”

”H4: Ei täs nyt vielä kannata ruveta teroittaan kirvestä.”

Ennen taktiikoiden ja strategioiden jäsentelyä, tulee minun tehdä selväksi erottelu kahden eri päämäärän tai tavoitteen välillä, joita tunnistin haastatteluissani: Osa alueen luovista toimijoista tavoittelee jatkuvuutta juuri Hiedanrannassa, ja heidän

tulevaisuudensuunnitelmansa on tiukasti sidoksissa Hiedanrantaan paikkana sekä nykyisiin toimitiloihin. Vaikka kaikki luovat toimijat jatkaisivat työtään mieluusti Hiedanrannassa, näki heistä suurin osa mahdollisena toiminnan jatkamisen muuallakin. Heille ei ollut tärkeintä liimautua tiukasti kiinni Hiedanrantaan, vaan oleellisinta oli oman toiminnan jatkuvuus, Hiedanrannassa tai muualla. Mahdollinen siirtyminen toisaalle voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa Hiedanranta ei toimintaympäristönä enää vastaa toimijan tarpeisiin, esimerkiksi houkuttele paikalle oikeanlaisia asiakkaita. Olosuhteiden muutosten ohella siirtyä voi olla pakotettua kaupungin lopettaessa luovien toimijoiden vuokrasuhteet tai nostaessa vuokrat liian korkeiksi. Tunnistamani päämäärät eivät ole toisensa poissulkevia, mutta ne painottavat kuitenkin osin erilaisia strategioita ja taktiikoita.

Tulosten tarkastelussa olen soveltanut Andresin (2013) ja Watsonin (2014) näkemystä taktiikasta ja strategiasta vastavuoroisina ja sisäkkäisinä. Tutkimuksessani taktiikka ja strategia eivät edusta kahden eri toimijaryhmän välineitä, vaan tunnistin Hiedanrannan luovien toimijoiden käytössä näitä molempia. Taktiikat ja strategiat ovat luovien toimijoiden selviytymiskeinoja kehittyvällä ja alati muuntautuvalla alueella, mutta samalla ne ilmentävät toimijoiden kiinnittymistä alueeseen (ks. Andres 2013). Löysin tutkimusaineistoani analysoimalla useita erilaisia strategioita ja taktiikoita, joita haastateltavani toteuttavat joko tiedostamatta tai tietoisesti. Aineiston teemoittelun jälkeen jatkoin analyysia tyypittelemällä löydökseni taktiikoiden ja strategioiden teorian avulla. Esittelen tyypittelyni alla olevassa taulukossa (Taulukko 1). Siinä jokainen taktiikka ja strategia on esitelty omalla vaakarivillään alkaen strategioista. Jotkut löydöksistäni ovat osin sisäkkäisiä, mitä selittää taktiikoiden ja strategioiden yhtäaikainen soveltaminen ja limittyminen. Tyypittely ei ole kaiken kattava, mutta antaa monipuolisen kuvan hiedanrantalaisten keinoista vahvistaa jatkoaan.

Taulukon ensimmäisessä sarakkeessa olen nimennyt löytämäni taktiikat ja strategiat. Tämän jälkeen havainnollistan niitä haastattelusitaatein sekä lyhyin kuvauksin sekä esimerkein taulukon toisessa ja kolmannessa sarakkeessa. Tyypitellessäni olen käyttänyt menetelmänä yhdistävää tyypittelyä, sillä halusin jaettujen strategioiden ja taktiikoiden lisäksi poimia mukaan myös yksittäisten toimijoiden soveltamia selviytymiskeinoja. Taulukon neljännessä sarakkeessa olen erottanut keskenään yleiset taktiikat ja strategiat, jotka esiintyvät suuressa osassa tai kaikissa haastatteluissa, kirjaimella ”Y”, poikkeavista taktiikoista tai strategioista, ”P”, joita tunnistin kolmen tai harvemman haastateltavan kohdalla. Tällä pyrin mahdollistamaan lukijalle tulosteni yleistettävyyden arvioinnin. Viimeisessä, kuudennessa

sarakkeessa olen nimennyt taktiikat ja strategiat niiden luonteen mukaan (ks. Andres 2013; Round et al. 2008).

Tunnistin Hiedanrannan luovien toimijoiden käytössä lukuisia eri strategioita, joita nimitän hyökkääviksi tai puolustusstrategioiksi (ks Andres 2013, 765; Round et al. 2008, 175). Suurin osa tunnistamistani strategioista on luonteeltaan puolustavia, selviytymisstrategioita. Ne toimivat alustana taktiikoiden toteuttamiselle ja pyrkivät toiminnan vakauttamiseen kasvun sijaan. Puolustusstrategioista merkittävin, jonka tunnistin jokaisen luovan toimijan kohdalla, on oman työn strateginen voima. Hyökkäävä strategia puolestaan tavoittelee hallinnan ja vallan kasvattamista (Round et al. 2008). Se liittyy esimerkiksi toimitilan fyysiseen laajentamiseen, tai toimijuuden vahvistamiseen toisten mielikuvissa.

Suurin osa löytämistäni taktiikoista oli sisäkkäisiä toimijoiden omille strategioille, ja tunnistan ne Lauren Andresin (2013, 765) nimittämiksi kehitystaktiikoiksi. Kehitystaktiikoilla viitataan puolustusstrategioiden tavoin keinoihin, joilla toimijat pyrkivät vakauttamaan toimintaansa ja sen pysyvyyttä. Haastatteluissa ilmeni myös hyökkääviä taktiikoita, joilla toimijat pyrkivät ensi sijassa murtamaan toisten strategioita ja kasvattamaan valtaansa (ks. Round et al. 2008, 175). Hyökkäävät taktiikat toimivat selkeästi toisen toimijan hallinnoimassa tilassa yrittäen hajottaa tilan hallintasuhdetta (Andres 2013). Jako kehitystaktiikoihin ja hyökkääviin taktiikoihin ilmentää taktiikoiden suhdetta tilaan: taktiikat toteutuvat aina strategioiden hallitsemisissa tiloissa, joko vahvistaen toimijan omaa strategiaa tai pyrkien murtamaan toisten strategioita. Niin kehitystaktiikoille kuin hyökkääville taktiikoillekin on tunnusomaista niiden kiinnittyminen hetkeen. Taktiikat tarttuvat eteen auneiseisiin mahdollisuuksiin ja toimivat silloin kun siihen avautuu sopiva tilaisuus (Lankshear & Knobel 2002).

Taulukko 1: Hiedanrannan luovien toimijoiden strategioita ja taktiikoita

Strategian nimi	Strategian ilmeneminen	Strategian kuvaus	Y/P	Strategian luonne
Ulkoistamisen strategia	<i>H4: Mä oon vaan yks ihminen joka yrittää tulla toimeen omalla työllään. Se vie tosi paljon aikaa se mun työ, niin se että mä vaivaisin mun päätä jollain sellaisella että mikä mun tulevaisuuteni tässä paikassa on niin...se on herran huomassa se asia.</i>	Hiedanrannan kehityksen ollessa korkeamman päätöksenteon käsissä, miksi vaivata itseä etukäteen tulevaisuudella. Suurin osa luovista toimijoista ei identifioinut itseään väliaikaistoimijoiksi eikä ollut huomannut siirtymää Muuntautuvaan Hiedanrantaan. He ulkoistivat itsensä muutoksesta ja asettivat itsensä niin väliaikaisen kuin muuntautuvankin ulkopuolelle.	Y	Puolustusstrategia
Strateginen yhteistoiminta	<i>H2: Jos meitä olis tää talo täynnä ja Hiedanrannan Paja olis toimiva yksikkö, niin silloin on aina paljon vaikeempi vaihtaa tää toimistotiloiksi, kun täällä on ihmiset. Mitä vahvempi se on se meidän yhteisö, niin sitä vaikeempi meidät on heivata mäkeen.</i>	Luovan kulttuuritoiminnan roolia vahvistetaan toimijoiden välisellä yhteistyöllä. Yhtenä joukkona he ovat vahvempia kuin yksin. Yhteistyö on yhdistystoiminnan ja yhteisten tapahtumien järjestämisen lisäksi myös arkista avunantoa ja asioiden lainaamista. Yhteistyö parhaimmillaan vahvistaa myös yksittäisiä toimijoita.	Y	Puolustusstrategia
Tilallisen kiinnittymisen strategia	Jako kahden tilallisen strategian välillä kertoo toimijoiden tavoitteesta: onko toiminnan jatko kiinni Hiedanrannassa vai tavoitellaanko yleisemmin toiminnan jatkuvuutta.			
a) ”Kovaa ja kiinteää”	<i>H8: ...tossa Kennelillä kun me ollaan rakennettu sinne sisälle betonista skeittipuisto, se on vaan tehty sellaiseksi että se ei voi olla väliaikainen.</i>	Vahva kiinnittyminen fyysiseen tilaan ja sen rakenteisiin toimii keinona vahvistaa pysyvyyttä. Tähän strategiaan liittyy kiinteästi myös oman tilan kasvattaminen, kuten tilan laajennukset.	P	Hyökkäävä strategia

<p>b) ”On sitä ennenkin muutettu”</p>	<p><i>H8: Ollaan ite päästy rakentamaan aika paljon tätä tilaa omiin tarpeisiin. Tietysti aina siitä lähtökohdasta, että me ei liikaa investoida tän tilan muokkaamiseen sinänsä, vaan että me pystytään irrotaan ne meidän tavarat täältä ja viemään pois jos tästä lähtö tulee.</i></p>	<p>Fyysisiin toimitiloihin ei haluta panostaa liikaa tai kiinnittää paljoo rahaa tulevaisuuden ollessa epävarma. Tärkeää on, että toiminnan mahdollisesti siirtyessä uuteen paikkaan kaikki hankinnat ovat liikuteltavissa mukana.</p>	<p>Y</p>	<p>Puolustusstrategia</p>
<p>Resurssien kohdentamisen strategia</p>	<p><i>H10: Pitää tehdä päätöksiä, että mihin niitä resursseja ja aikaa laittaa milloinkin, että se menee eteenpäin se touhu. Ei meidän kannata jäädä paikalleen sotiin jotain yhtä juttua vaan mä koen sen paljon tärkeempänä että me tehdään ja näytetään esimerkkiä.</i></p>	<p>Aika ja raha ovat niukkoja resursseja, sillä luovat toimijat maksavat itse oman palkkansa. Toimintaa kannattaa priorisoida ja keskittää voimavarat voitettaviin kamppailuihin. Toimijat keskittyvät omaan työhönsä eivätkä esimerkiksi aktivismiin, sillä töitähän alueelle on tultu tekemään.</p>	<p>Y</p>	<p>Puolustusstrategia</p>
<p>Kärsivällisyyden strategia</p>	<p><i>H8: Kaupungin kanssa toimiessa pitää tajuta, että kyllähän ne niin hitaasti menee noi jutut. Välillä on itekin jo turhautunut, mut pitää vaan jaksaa. Et me kaks vuotta taisteltiin, käytiin suunnittelemassa ja kokoustamassa. Mutta nyt on hyvä fiilis, kun se on vihdoin lähtenyt käyntiin...</i></p>	<p>Kaupungin kanssa yhteistyötä tehdessä toimijat ovat joutuneet sopeutumaan asioiden hitaaseen etenemiseen. Saavutusten eteen on käytävä toisinaan pitkäkin väsytystaistelua, eikä voittoja saavuteta luovuttamalla, kun asiat eivät etene toivotusti. Kärsivällisyyden strategia liittyy toistojen merkityksen kautta myös esimerkiksi lobbaamiseen ja mielikuvien luontiin.</p>	<p>P</p>	<p>Puolustusstrategia</p>
<p>Kehitysstrategia</p>	<p><i>H10: Ne on aina ihmisten välisiä juttuja, kun pitää ne diilit hoitaa tonne yläkertaan. Ihmisille, joilla se valta on. Ja se on paljon sitä lobbaamista et pormestari ryyppää kenen kanssa ja sit tuntee tän äijän ja tää käy täällä...</i></p>	<p>Toimijoiden tulevaisuus on politiikkaa, joten päättäjät yritetään vakuuttaa luovan toiminnan pysyvyyden kannattavuudesta. Omat ideat täytyy myydä päättäjille useasta eri suunnasta, ideoita toistetaan, viestiä vahvistetaan median suunnalta ja lopulta vielä näytetään konkreettisesti, miten asiat voivat toimia.</p>	<p>P</p>	<p>Hyökkäävä strategia</p>

Julkisuusstrategia	<i>H10: Meillä ei oo aseena kaupungin instituutioita vastaan kuin ihmisten yleinen mielipide. Se on politiikkaa. Et jos ihmiset tietää, miten kova meininki siellä on, niin sitä ei lähetä potkaiseen alta ilman että siitä tulee aivan saakelin moinen haloo. Kaikki se potentiaali haluttiin näyttää, et tää voi olla jotain tosi isoo ja hienoa. Myytiin vähän sitä ideaa ihmisten päähän...</i>	Toiminnalle tavoitellaan huomiota ja näkyvyyttä ja yleinen mielipide pyritään saamaan Hiedanrannan kulttuuritoiminnan säilyttämisen puolelle. Ihmisten pitää itse nähdä ja kokea mitä kaikkea hienoa alueella on, jotta he voivat puoltaa sen säilyttämistä. Joidenkin toimijoiden kohdalla voitaisiin puhua mediastrategiasta, sillä näkyvyys niin kotimaisissa kuin ulkomaisissa medioissa on ollut osa hyvin suunnitelmallista toimintaa.	Y	Hyökkäävä strategia
Oman työn strategia	<i>H4: Mun mielestä sisältö merkitsee. Jos tääl tapahtuu kiinnostavia asioita ja tääl on kiinnostavii toimijoita, se merkitsee enemmän kuin se että me kamppanjoitais jotenkin. Mä nään sen sisällön kautta, mun mielestä se on ainoo oikee tapa vaikuttaa.”</i>	Tekemällä oma työ mahdollisimman hyvin voidaan oikeuttaa jatkuvuus Hiedanrannassa. Jos oma työpanos ja parhaansa tekeminen eivät riitä, on moni valmis lähtemään alueelta. Samalla jokainen työvuosi Hiedanrannassa vahvistaa tekijänä ja kerryttää kokemusta.	Y	Puolustusstrategia

Taktiikan nimi	Taktiikan ilmeneminen	Taktiikan kuvaus	Y/P	Taktiikan luonne
Arjen taktiikat	<i>H3: Ja sit niin pienetkin asiat, kuin että jos on jotain talkoita et osallistutaan niihin. Ihan vaan että maalataan seiniä tai haravoidaan...et semmosta yleistä.</i>	Arjen taktiikat ovat enimmäkseen tiedostamattomia. Ne liittyvät toimijoiden arjen helpottamiseen ja toiminnan edellytysten parantamiseen. Esimerkiksi toimitilojen kehittäminen ja viihtyisäksi tekeminen ovat arjen taktiikoita, samoin muilta toimijoilta oppiminen. Arjen taktiikoilla toimijat muovaavat myös alueen toimintakulttuuria.	Y	Kehitystaktiikka

Taktinen yhteistyö	<i>H8: Sitähän (yhteiskunnallista vaikuttavuutta) on tietysti hankala mitata ja siks me ollaan kehittelemässä yliopiston kanssa yhtä hanketta siihen liittyen, että miten sitä mitattaisiin.</i>	Auenneisiin yhteistyömahdollisuuksiin tartutaan herkästi, mikäli yhteistyön nähdään tukevan jatkuvuutta. Yliopisto instituutiona on hyvä kumppani ja lisää toimijan uskottavuutta. Yhteistyötahojen taktisessa valinnassa on samalla kyse resurssien kohdentamisen strategiasta. Taktinen yhteistyö toimijoiden arjessa on myös synergiaa: esimerkiksi avunantoa ja -pyytämistä naapurilta.	P	Kehitystaktiikka
Määrittelytaktiikka	<i>H5: ...miten noi kaupungin kehityshankkeet nyt menee...väliaikainen oli vaan joku keksitty nimi kehityshankkeelle. Ne sai aina selitellä sitä, et se on sellasella positiivisella tavalla väliaikainen. Eikä silleen että tässä nyt vuokrataan jotain kylmiä tiloja taiteilijoille ennen kuin nää kaikki puretaan.</i>	Määrittely ja asioiden nimeäminen ovat arkipäivän taktiikkaa. Toimijat määrittävät väliaikaisuutta heille mieluisalla tavalla tukien samalla ulkoistamisen strategiaansa. Väliaikaisuus määritellään niin, että se vahvistaa toimijoiden kehittämisiä narratiiveja alueen kehityksestä ja muutosten syysuhteista. Määrittely mukautuu toimijan ja tilanteen mukaan.	Y	Kehitystaktiikka
Taktinen meteli	<i>H10: Me oltiin Lielahden asukasyhdistyksen kokouksessa, kun siellä oli kaikki puoluejohtajat ja pormestari. Sit me nostettiin koko ajan välikysymyksiä ihan vaan kun me tiedettiin, että kerrankin ne on kaikki paikalla. Ei me puhuttu Lielahdesta pelkästään, vaan me nostettiin ihan yleisemmin esiin skeittipuistojen tilanne Tampereella.</i>	Metelin pitäminen oikeassa hetkessä on taktiikoista hyökkäävin ja sitä toteutetaan usein vieraalla maaperällä. Toimijat käyttävät hyödykseen tilaisuuksia vaikuttaa päättäjiin, ja oikean hetken auettua ei tilaisuuden alkuperäisellä tarkoituksella ole enää mitään väliä. Tärkeintä on tulla itse kuulluksi. Taktinen meteli tarttuu auenneeseen hetkeen: silloin on pidettävä meteliä, kun siihen on mahdollisuus. Meteliä pidettiin myös esimerkiksi vessakamppailujen yhteydessä ja sillä estettiin epätoivottuja ideoita.	P	Hyökkäävä taktiikka
Taktinen tietoisuuden lisääminen	<i>H5: ...me vaan ollaan täällä ja tehää meidän duunia niin se on jo tärkeä osa sitä. Se on kauheen orgaanista juttua, et se tulee siinä työn teon ohella. Kun me kutsutaan tänne ihmisiä, ihmiset käy täällä ja ihmiset puhuu tästä... ainakin Hiedanrannan tunnettuuden eteen se normi työntekokin tuo tavallaan plussaa.</i>	Toimijat pitävät yllä keskustelua Hiedanrannasta ja pyrkivät varmistamaan, että kaikki tamperelaiset tietävät alueen. Aina sopivan tilaisuuden tullen he markkinoivat aluetta, ja esimerkiksi pyytävät asiakkansa tapaamisiin työtiloihinsa. Luodessaan paikan imagoa, toimijat tekevät samalla itseään ja omaa toimintaansa tunnetuksi.	Y	Kehitystaktiikka

Vaikka taktiikat ja strategiat eroavatkin toisistaan, ovat ne monessa suhteessa kiinni toisissaan. Tämä limittyminen ilmenee taktiikoiden ja strategioiden samanaikaisena toteutumisenä tilassa. Hiedanrannan luovat toimijat toteuttavat arjessaan monenlaisia taktiikoita ja strategioita ja paras vaikuttavuus saadaan niitä yhdistelemällä (ks. Andres 2013). Toimijat toteuttavat taktiikoitaan ja strategioitaan yksin sekä yhteistyössä toistensa kanssa. Kun epävarmuutta muutetaan jatkuvuudeksi monella eri keinolla samaan aikaan, saavutetaan parhaassa tapauksessa itse itseään ruokkiva systeemi, jonka toiminnot tukevat toisiaan. Keinojen yhdistelmä on tietyllä tapaa myös oma strategiansa jatkuvuuden turvaamiseksi.

Taktiikoiden ja strategioiden limittyminen kuvaa taktiikoiden kykyä muuntautua strategioiksi. Andresin (2013, 772) mukaan muutos valtasuhteissa kääntyy usein, kun toimijoiden puolustavat taktiikat muuttuvat hyökkääviksi strategioiksi. Ennen kuin taktiikoista tulee muutoskatalyyttejä, vaaditaan toistoja sekä taktiikoiden kulttuurisen arvon tunnistamista (Round et al. 2008). Näen, että taktinen yhteistyö ja määrittelytaktiikat ovat Hiedanrannan luovien toimijoiden taktiikoista lähimpänä strategioita, mahdollisessa muuntautumisvaiheessa. Molemmissa taktiikoissa on kyse oman aseman korottamisesta toisten mielikuvissa. Taktisella yhteistyöllä esimerkiksi yliopiston kanssa, toimijat pyrkivät näyttäytymään varteenotettavina yhteistyötahoina ja kehityskumppaneina. Väliaikaisuuden määrittely ja ulkoistaminen rakentavat myös narratiivia Hiedanrannan tulevaisuudesta ja luovien toimijoiden roolista siinä. Narratiivin voimistuessa ja ihmisten asettuessa sen taakse, voidaan sillä pyrkiä konkreettisiin muutoksiin. Analyysini perusteella näen näiden kahden kehitystaktiikan muuntautuvan mahdollisesti osaksi julkisuusstrategiaa. Tämä on hyökkäävä strategia, joka tavoittelee oman tilan ja toimijuuden laajentamista mielikuviin vaikuttamisen ja kerronnan kautta.

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tätä tutkimusta suunnitellessani lähdin selvittämään Hiedanrannan luovien toimijoiden suhdetta väliaikaiseen ja muuntautuvaan alueeseen. Väliaikaisuutta käsittelevän tutkimuskirjallisuuden valossa odotin haastateltavieni määrittelevän väliaikaisuutta eri tavoin kuin Tampereen kaupunki, tutkijat ja konsultit, mutta en kuitenkaan ollut lähtökohtaisesti kyseenalaistanut omaa ajatustani luovista toimijoista väliaikaistoimijoina. Tämä rajoittuneisuuteni ilmeni nopeasti aloittaessani haastattelut: luovat toimijat määrittelivät

väliaikaisuutta tukemaan narratiivejaan Hiedanrannan kehityksestä, mutta samalla suuri osa heistä myös ulkoisti itsensä ja koko luovien toimijoiden kentän väliaikaisuudesta. Ulossulkeminen ja sen toistuminen luovien toimijoiden strategisena keinona vahvistaa jatkuvuutta oli yllättävä löydös. Ulossulkemisen strategia ilmentää kuitenkin hyvin käsitteen määrittelyyn liittyvää valtaa, ja kuinka määrittelyllä toteutetaan omia intressejä.

Lähtiessäni tutkimaan väliaikaiskäyttöä ja -toimijoita oli yksi ensimmäisistä löydöksistäni, ettei väliaikaistoimijoita ole olemassakaan Hiedanrannassa, tai olen ainakin suunnannut tutkimukseni väärin henkilöihin. Väliaikaisuuden liittäminen luoviin toimijoihin on ollut kaupungin toimesta ylhäältäpäin annettua, eikä suurin osa haastateltavistani identifioitunut siihen millään tavalla. Koska Hiedanrannan luovat toimijat eivät ole homogeeninen joukko, myös heidän antamansa määritelmät väliaikaisuudelle erosivat keskenään. Tyypillisesti väliaikaisuuden määrittelyerot ovat rajoittuneet väliaikaistoimijoiden ja kaupungin toimijoiden antamien merkitysten vertailuun (ks. esim. SUC 2003; Andres 2013). Määrittelyjen moninaisuuden ohella toinen kiinnostava havaintoni oli, kuinka haastateltavani tunnistivat väliaikaisuuden esiintyneen erilaisilla areenoilla. Heille väliaikaisuus oli ilmennyt esimerkiksi Tampereen kaupungin suunnitteludokumenteissa, sosiaalisessa mediassa sekä kokeiluissa ja muussa jo päättyneessä toiminnassa.

Tutkiessani ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä, en voi mielestäni painottaa liikaa tutkimuskohteena olevan joukon heterogeenisyyttä. Haastattelemani Hiedanrannan luovat toimijat eivät ole yhtenäinen joukko, joka jakaisi samat intressit ja tavoitteet. Olen pyrkinyt pitämään tätä asetelmaa yllä läpi tutkielmani. Haastateltavat eivät myöskään edusta koko Hiedanrannan luovien toimijoiden kirjoa, vain vaan osaa siitä. Tulokseni eivät siis ole yleistettäviä tässäkään suhteessa. Toisaalta haastatteluilla toteutettu otanta tutkimuskohteestani on laaja, ja se mahdollistaa syvällisen ymmärryksen väliaikaisuudella kehitettävän paikan ja siellä toimivien ihmisten välisestä suhteesta.

Oma aluetuntemukseni ja tutkimuksen autoetnografiset piirteet auttoivat minua tarttumaan aineistossa ilmenneisiin aukkoihin ja ristiriitaisuuksiin. Aluetuntemukseni ansiosta tein löydöksiä, jotka olisivat saattaneet jäädä muilta huomaamatta. Hyödyntääkseni autoetnografista tapaustutkimusta tutkimusstrategiana, olen tuonut aineistoani ja empiiristä näyttöä vahvasti esiin. Analyysisluvun runsaiden sitaattien avulla olen halunnut päästää lukijan mahdollisimman lähelle tutkimuskohdettani. Samalla sitaattit perustelevat tutkimustulokseni ja yhdessä tutkimusvaiheiden kuvauksen kanssa ne tekevät tuloksista helpommin arvioitavat.

Koska olen ollut tutkimuksessa vahvasti läsnä omalla persoonallani, ei tismalleen samaa tutkimusta samanlaisilla tuloksilla ole mahdollista toteuttaa kenenkään muun toimesta. Läheinen suhteeni tutkimuskohteen kanssa mietitytti minua koko tutkimusprosessin ajan ja tunnistan siihen liittyvän mahdollisuuksien ohella myös rajoitteita.

Haastatteluissa mietin, miten minun ja haastateltavan tuttuus vaikutti haastateltavan halukkuuteen kertoa minulle asioita. Haastattelutilanteet olivat rentoja ja keskustelunomaisia, mikä toimi hyvin tutkimukseni tarkoituksiin. Toisaalta haastateltavat jättivät myös kertomatta paljon asioita, joita itse pystyin tunnistamaan heidän toiminnassaan tai yleisemmin Hiedanrannassa. Tämä voi johtua siitä, etteivät haastateltavat halunneet toistaa asioita, joita ajattelivat minun jo tietävän. Se saattoi myös viestiä asioiden arkipäiväistymisestä, jolloin rutiinien kautta liian normaaleiksi muuttuneet asiat olivat käyneet toimijoille näkymättömiksi. Haastateltavan näkemys, ettei hän mielestään tee yhteistyötä muiden kanssa, vaikka todellisuudessa tekeekin, on kiinnostava löydös itsessään. Joissain haastatteluissa koin, että haastateltavat käyttivät haastattelutilannetta tietoisesti hyväkseen, rakentaakseen omaa toimijuuttaan ja sen jatkuvuutta tukevaa narratiivia. Vaikka haastattelutilanteissa koinkin tämän häiritseväksi, olisi toisaalta tämän havainnon puute ollut ristiriidassa tutkimustulosteni kanssa: haastattelutilanteessa minä edustin haastateltavalle yliopistoa, jonka kanssa tehtävä yhteistyö oli osa tunnistamiani taktiikoita ja strategioita. Yliopiston kanssa toimiminen saattoi myös saada haastateltavani alun perin kiinnostumaan tutkimukseeni osallistumisesta.

Vaikka tutkimustulokseni eivät pyrikään yleistettävyyteen, on niillä silti annettavaa niin jatkotutkimukselle kuin kaupunkikehittämisellekin. Hiedanrantaa kehitetään kokeiluille ja innovaatioille otollisena *living labina*, mutta tällä hetkellä alueen luovien toimijoiden innovaatio- ja kehityspotentiaalia ei tunnisteta riittävästi. Tämä on osa laajempaa kaupunkitutkimuksen piirissä tehtyä huomiota, kuinka luovien toimijoiden roolia entisten teollisuusalueiden kehittämisessä ja elävöittämisessä aliarvioidaan, ja kuinka paljon mahdollisuuksia jää näin hyödyntämättä (ks. esim. Hentilä & Lindborg 2003; Colomb 2012). Seyfang ja Smith (2007) esittävät paikallisen ruohonjuuritason toiminnan olevan oleellinen osa kestävästä kehitystä ja sen edistämistä. Paikalliset yhteisöt ja ryhmät voivat toiminnallaan pyrkiä vastaamaan samantapisiin kestävyyshaasteisiin, kun isommat yritystoimijat (Seyfang & Smith 2007). Pienten paikallisten toimijoiden potentiaali jää kuitenkin huomaamatta, sillä heillä ole suurempien yritys- ja innovaatiotoimijoiden resursseja tai uskottavuutta viestiä osaamisestaan ja ideoistaan (ibid.).

Hiedanranta ei toimi innovaatioalustana pelkästään uusille keksinnöille, ideoille ja tutkimukselle, vaan koko alue ja sen kehittäminen ovat yhtä suurta kokeilua. Tutkimukseni osoittaa, kuinka Hiedanrannan luovilla toimijoilla on ideoita ja kiinnostusta osallistua alueen kehitykseen, mutta joka tällä hetkellä ei kuitenkaan pääse käyttöön. Luovien toimijoiden potentiaalia paikan kehittämisessä puoltaa myös heille kertynyt paikkatuntemus ja -tieto. Hiedanrannan arjen ja alueella vietetyn ajan kautta luoville toimijoille on keskittynyt tietoa ja ymmärrystä Hiedanrannasta ja sen toiminnoista, jollaista ei alueen suunnittelijoilla ja kehittäjillä ole. Koska Hiedanrannassa kyse on siirreltävien kokeilujen ohella koko uuden kaupunginosan kehittämisestä, luoville toimijoille kertyneen paikkaan sidotun tiedon, ymmärryksen ja ideoiden merkitys korostuu entisestään.

Kaupungit tulevat jatkamaan väliaikaiskäyttöillä kehittämistä myös jatkossakin, ja uskon että suuri osa kokeilevan luovan toiminnan potentiaalista kaupunkikehittämisessä on vielä paljastumatta. Hiedanrannalla on nyt mahdollisuus toimia tässä esimerkkitapauksena. Luovien toimijoiden jatkon ja alueella säilymisen kannalta on merkittävää, tunnistetaanko toimijoissa ja heidän toiminnoissansa potentiaalia alueen kehittämiseen. Ekologisesti kestävä ja älykäs kaupunginosa, millaiseksi Hiedanrantaa parhaillaan kehitetään, tarvitsee myös sosiaalista älykkyyttä ja kestävyyttä. Mikäli Tampereen kaupunki tunnistaa luovien toimijoiden kehitys- ja innovaatiopotentiaalin, se mahdollistaa ja turvaa toimijoiden tulevaisuuden Hiedanrannassa alueen kehittyessä. Nimenmuutos Väliaikaisesta Muuntautuvaan on askel oikeaan suuntaan. Se viestii Tampereen kaupungin tahtotilasta vakiinnuttaa alueen nykyistä toimintaa, ja kuinka luovien kulttuuritoimijoiden työ paikan imagon rakentamisessa on ainakin jossain määrin tunnistettu.

Väliaikaisuuden loppuessa Hiedanranta on nyt kriittisessä siirtymätilassa kohti pysyvämpiä toimintoja. Yhdyn lopputulemassani Bishopin & Williamsin (2012, 35) argumenttiin, kuinka kaupunkien kannattaisi antaa niin kutsuttujen väliaikaistoimintojen jatkoa, ja katsoa mitä tämä tuo tullessaan. Tampereen kaupungilta vaaditaan tähän rohkeaa otetta. Väliaikaistoiminnot voivat auttaa tulevaisuuden muutoksiin varautumisessa sekä ne voivat tarjota toimintamalleja joustavaan suunnitteluun, joka tasapainoilee tilan määrittelyn ja avoimuuden välillä (ibid.). Vain tukemalla väliaikaisiksi nimitettyjen luovien toimintojen edellytyksiä alueella, voidaan tähän toimintaan sidottu potentiaali paljastaa täysin, ja siitä voidaan ottaa oppia.

Väliaikaiskäyttöihin liittyy tyypillisesti vapaus rajoituksista ja kuinka niiden vain annetaan tapahtua (Lehtovuori & Ruoppila 2012, 37, 49). Väliaikaiskäytön muuttuessa yhdeksi

kaupunkisuunnittelun vaiheeksi nämä toiminnot tarvitsevat kuitenkin tukea. Kun väliaikaistoiminnat hyödyt on yleisesti tiedostettu, kaupungin kannalta olisi strategisesti järkevää tehdä yhteistyötä väliaikaistoimijoiden kanssa, ja pyrkiä määrittelemään yhteisiä tavoitteita (ks. esim. SUC 2003). Kapitalistisen yhteiskunnan kaupalliset toiminnot tulevat jatkossakin syrjäyttämään ruohonjuuritason luovat kulttuuritoiminnot kaupunkitilasta, mikäli näitä toimintoja ei systemaattisesti suojella (Ruoppila & Lehtovuori 2019, 66). Väliaikaiskäytön muuttuessa vaihtoehtoisuudesta ja marginaalisesta strategiseksi työkaluksi, on oleellista määritellä käsite uudelleen ja selventää, mitä väliaikaistoiminnoilla oikein tarkoitetaan. Kun käsitteellä viitataan yleisesti kokeiluihin ja luoviin kulttuuritoimintoihin, voisi väliaikainen-termin korvaaminen esimerkiksi kokeilevan käytön käsitteellä auttaa hahmottamaan toiminnalle erilaisia ajallisia pituuksia (ks. Alatalo, Kyrönviita & Leino 2019). Uuden termin kautta kokeilevaa ja luovaa toimintaa voitaisiin tarkastella määräaikaisuuden sijaan sellaisena joustavana toimintana, joka voi kasvaa ja kehittyä pitkäaikaiseksi.

KIRJALLISUUS

a. Painetut lähteet

- Alasuutari, Pertti (2011) Laadullinen tutkimus. 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Alatalo, Elina, Kyrönviita, Mikko & Leino, Helena (2019) Tyhjät tilat kaupunkien voimavaraksi! Poliittikasuositus, helmikuu 2019. Dwellers in Agile Cities -tutkimushanke.
- Alatalo, Elina, Kuoppa, Jenni, Kyrönviita, Mikko & Laine, Markus (toim.) (2017) Ideakilpailun jatkot – Kaupunkilaisten visio tulevaisuuden Hiedanrannasta. Tampereen kaupunki.
- Altman, Irwin & Low, Setha M. (1992) Place attachment. New York: Plenum Press.
- Andres, Lauren (2013) Differential Spaces, Power Hierarchy and Collaborative Planning: A Critique of the Role of Temporary Uses in Shaping and Making Places. *Urban Studies* 50(4) 759-775.
- Atkinson, R. & Bridge, G. (toim.) (2005) Gentrification in a Global Context. London: Routledge.
- Bernardo, Fátima & Palma-Oliveira, José (2014) Place identity, place attachment and the scale of place: The impact of place salience. *Bilingual Journal of Environmental Psychology*. Volume 4 (2) 167-193, January 2013.
- Bishop, Peter & Williams, Lesley (2012) *The Temporary City*. London: Routledge.
- Carter, E., Donald, J. & Squires, J. (1993) *Space and Place: Theories of Identity and Location*. London: Lawrence and Wishart.
- Certeau, M. de (1984) *The Practice of Everyday Life*. Kääntänyt S. Rendall. Berkeley, CA: University of California Press.
- Colomb, Claire (2012) Pushing the Urban Frontier: Temporary Uses of Space, City marketing, and the Creative City Discourse in 2000s Berlin. *Journal of urban affairs*, volume 34 (2), 135-152.
- Country, B., Wright, S., Suchet-Pearson, S., Lloyd, K., Burarrwanga, L., Ganambarr, R. & Sweeney, J. (2016) Co-becoming Bawaka: Towards a relational understanding of place/space. *Progress in Human Geography*, 40(4), 455-475.
- Ellis, C., Adams, T. E. & Bochner, A. P. (2011) Autoethnography: An Overview. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*. Vol. (12)1.
- Faehnle, Maija (2009) Asukkaiden kokemuksellinen tieto luontoalueita koskevassa suunnittelussa. Teoksessa M. Faehnle, P. Bäcklund & M. Laine (toim.) *Kaupunkiluontoa kaikille. Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa* (s. 83-98). Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Fingerroos, O., & Jouhki, J. (2014) Etnologinen kenttätyö ja tutkimus: metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia. Teoksessa P. Hämeenaho, & E. Koskinen-Koivisto (toim.), *Moniulotteinen etnografia* (s. 79-108). Helsinki: Ethnos ry.

- Gainza, Xabier (2018) Industrial spaces for grassroots creative production: spatial, social and planning facets. *European Planning Studies*, 26:4, 792-811.
- Giddens, Anthony (1984) *The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
- Gieryn, T. F. (2000) A Space for Place in Sociology. *Annual Review of Sociology* 26: 463-496.
- Gross, N. (2009) A Pragmatist Theory of Social Mechanisms. *American Sociological Review* 74: 358-379.
- Gustafson, Per (2001) Roots and Routes: Exploring the Relationship between Place Attachment and Mobility. *Environment and Behavior*, 33(5), 667-686.
- Hentilä, Helka-Liisa & Lindborg, Timo (2003) Central Micro-Peripheries: Temporary Uses of Central Residual Spaces as Urban Development Catalysts, 43rd Congress of the European Regional Science Association: "Peripheries, Centres, and Spatial Development in the New Europe", 27th - 30th August 2003, Jyväskylä, Finland, European Regional Science Association (ERSA), Louvain-la-Neuve.
- Hidalgo, M. Carmen & Hernandez, Bernardo (2001) Place Attachment: Conceptual and Empirical Questions. *Journal of Environmental Psychology* (2001) 21, 273-281.
- Hiedanrannan ihmiset (2016). Tampereen kaupunki, Kuowi Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2008) *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Honeck, Thomas (2017) From squatters to creatives. An innovation perspective on temporary use in planning, *Planning Theory & Practice*, 18:2, 268-287.
- Jovero, Sari & Horelli, Liisa (2002) *Nuoret ja paikallisuuden merkitys*. Espoo: Otavamedia Oy.
- Jussila, Sini (2019) *Yhdessä tehty kaupunki. Raportti Väliaikaisen Hiedanrannan kokeilusta*. Tampereen kaupunki, Hiedanranta.
- Junnilainen, Lotta (2019) *Lähiökylä, tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Tampere: Vastapaino.
- Kauppinen, Heidi (2009) *Kotipaikka – muuttajan kotiseutusuhteen rakentuminen*. Joensuun yliopisto: Sosiologian ja yhteiskuntapolitiikan oppiaineryhmä.
- Kervinen, Heidi & Lampinen, Meri (2018) *Väliaikaisesta muuntautuvaan Hiedanrantaan. Käsikirja matkalle tulevaisuuden kaupunginosaan*. Tampereen kaupunki, Hiedanranta.
- Kupiainen, Reijo (2014) Nuorten luovat mediakäytännöt kaupunkitilan heterotopioina. *Media & viestintä* 37(2014): 1, 34-47.
- Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (toim.) (2007) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Lalli, M. (1992) Urban related identity: Theory, Measurement and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*, 12, 285-303.

- Laprise, Martine, Lufkin, Sophie & Rey, Emmanuel (2018) An operational monitoring tool facilitating the transformation of urban brownfields into sustainable neighborhoods. *Building and Environment* (142), September 2018, 221-233.
- Lefebvre, Henri (1991) *The Production of Space*. Oxford: Blackwell.
- Lehtovuori, Panu & Ruoppila, Sampo (2012) Temporary uses as means of experimental urban planning. *SAJ – Serbian Architectural Journal*. 4. 29-53.
- Lehtovuori, Panu & Ruoppila, Sampo (2011) Kaupunkikiihdytin. Tilapäiset käytöt kehittämisen voimavarana. *Arkkitehtitoimisto Livady*, 5.11.2011.
- Little, P. (1998) Globalization and the struggles over places in the Amazon. *Development*, vol. 41, no. 2, 70-75.
- Madanipour, Ali (2018) Temporary use of space: Urban processes between flexibility, opportunity and precarity. *Urban Studies* 2018, Vol. 55(5) 1093-1110.
- Madgin, Rebecca, Bradley, Lisa & Hastings, Annette (2016) Connecting physical and social dimensions of place attachment: What can we learn from attachment to urban recreational spaces? *Journal of Housing and the Built Environment* 2016; 31(4): 677-693.
- Massey, Doreen (2008) *Samanaikainen tila*. Suomentanut J. Rovio. Tampere: Vastapaino.
- Massey, Doreen (2005) *For Space*. London: Sage.
- McCarthy, E. D. (1984) Toward a sociology of the physical world: George Herbert Mead on physical objects. Teoksessa Denzer, N. K. (toim.) *Studies in Symbolic Interaction*. JAI, Greenwich, CT, 105-121.
- Montgomery, J. (1998) Making a city: Urbanity, vitality and urban design. *Journal of Urban Design*, 3, 93-116.
- Németh, Jeremy & Langhorst, Joern (2014) Rethinking urban transformation: Temporary uses for vacant land. *Cities*, Volume 40, Part B, October 2014, 143-150.
- Ohjelmasuunnitelma (2019). Hiedanrannan kehitysohjelma, Tampereen kaupunki. Julkaistu 9.12.2019.
- Oswalt, Philipp, Overmeyer, Klaus & Misselwitz, Philipp (2013) *Urban Catalyst: The Power of Temporary Use*. Berlin: DOM publishers.
- Patti, D., & Polyak, L. (2015) From practice to policy: Frameworks for temporary use. *Urban Research & Practice*, 8(1), 122-134.
- Proshansky, E., & Wolfe, M. (1974) The physical setting and open education. *The School Review*, 82(4), 557-574.
- Rakennesuunnitelma (2017). Tampereen kaupunki.
- Ram, Y., Björk, P. & Weidenfeld, A. (2016) Authenticity and place attachment of major visitor attractions. *Tourism Management*, Volume 52, February 2016, 110-122.
- Round, J., Williams, C. and Rodgers, P. (2008) Everyday tactics and spaces of power: the role of informal economies in post-Soviet Ukraine. *Social & Cultural Geography*, 9(2), 171-185.

- Ruoppila, Sampo & Lehtovuori, Panu (2019) Tilallisten innovaatioiden suojele kaupunki uudistuksessa. *Yhdyskuntasuunnittelu* 2019, vol 57:4, 63-67.
- Saar, Maarja & Palang, Hannes (2009) The Dimensions of Place Meanings. *Living Rev. Landscape Res.*, 3, (2009), 3.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. (2015) Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*, 180-190. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Saltmarsh, Sue (2015) Michel de Certeau, everyday life and policy cultures: the case of parent engagement in education policy. *Critical Studies in Education*, 56:1, 38-54.
- Schreyer, R., Jacob, G., & White, R. (1981) Environmental meaning as a determinant of spatial behavior in recreation. Teoksessa J. Frazier & B. Epstein (toim.) *Proceedings of the Applied Geography Conferences*, 4, 294-300.
- Semi, Jussi (2010) Sisäiset sijainnit: tutkimus sukupolvien paikkakokemuksista. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta.
- Seyfang, Gill & Smith, Adrian (2007) Grassroots innovations for sustainable development: Towards a new research and policy agenda. *Environmental Politics*, 16:4, 584-603.
- Shao, Yuhan & Liu, Binyi (2017) Place Attachment Assessment System in Contemporary Urbanism. *Procedia Engineering* 198 (2017) 152-168.
- Stake, R. (2000) Case studies. Teoksessa Denzin, N. & Lincoln, Y. (toim.) *Handbook of qualitative research* (236-247). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Stokols, D. & Shumaker, S. (1981) People in places: A transactional view of settings. Teoksessa Harvey, J. H. (toim.) *Cognition, social behavior and the environment*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum.
- SUC (2003) Urban catalysts. Strategies for temporary uses – potential for development of urban residual areas in European metropolises. Final report. Berlin: Studio Urban Catalyst.
- Tervo, Mervi (2012) Tila ja paikka suomalaisissa räp-musiikkivideoissa. *Alue ja ympäristö* 41: 2 (2012), 81-94.
- Tuan, Yi-Fu (1977) *Space and place: the perspective of experience*. London: University of Minnesota Press.
- Ujang, Norsidah (2007) Linking Activity and Place Attachment Dimensions in Enhancing the Sense of Place. *Alamcipta* (2) 59-67.
- Vallance, Suzanne, Dupuis, Ann, Thorns, David & Edwards, Sarah (2017) Temporary use and the onto-politics of ‘public’ space. *Cities* 70 (2017), 83-90.
- Wallin, Antti (2019) Eläkeläisten tila: Kaupunkitilan ja eläkeläisten sosiaalisen toiminnan tarkastelua. Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Tampere: PunaMusta Oy.
- Watson, Vanessa (2014) Co-production and collaboration in planning – The difference. *Planning Theory and Practice*, March 2014, 62-76.
- Yleisöpalautte (2018) Palautekooste Hiedanranta NYT! -suunnittelutilaisuudesta 22.5.2018 ja Harava-verkkokokyselystä 22.5.-8.6.2018. Nordic Urbanism Oy.

b. Sähköiset lähteet

Alueen toimijat (2020). Hiedanrannan kulttuuritoimijoita esittelevä Tampereen kaupungin verkkosivu. Viitattu 4.3.2020. Saatavilla: <https://www.tampere.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/hiedanrannan-kulttuuri/alueen-toimijat.html>

CICAT2025 (2020). CICAT2025-tutkimushankkeen verkkosivut. Viitattu 3.2.2020. Saatavilla: <https://cicat2025.turkuamk.fi/fi/>

DAC (2020). Dwellers in Agile Cities -tutkimushankkeen verkkosivut. Viitattu 4.2.2020. Saatavilla: <https://www.agilecities.fi/>

Hiedanrannan historia (2019). Alueen historian kuvaus julkaistu Tampereen kaupungin verkkosivuilla. Viitattu 23.9.2019. Saatavilla: <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentamishankkeet/hiedanranta/info/historia.html>

Hiedanrannan kulttuuri (2020). Hiedanrannan kulttuuritoimintojen koonti Tampereen kaupungin verkkosivulla. Viitattu 6.3.2020. Saatavilla: <https://www.tampere.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/hiedanrannan-kulttuuri.html>

Innovaatioiden Hiedanranta (2020). Hiedanrannan innovaatiotoiminnan ja kokeilujen esittely Tampereen kaupungin verkkosivuilla. Viitattu 19.3.2020. Saatavilla: <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentamishankkeet/innovaatioiden-hiedanranta.html>

Lankshear, Colin & Knobel, Michele (2002) Steps toward a pedagogy of tactics. Paper presented at the National council of English teachers' assembly for research mid-winter conference, New York, NY. Viitattu 14.10.2019. Saatavilla: <http://everydayliteracies.net/files/pedtact.html>

Nollakuitu (2019). CircHubs-kiertotalous kokeilujen verkkosivu. Viitattu 23.9.2019. Saatavilla: <https://circhubs.fi/tietopankki/nollakuitu-0-kuitu/>

Puutarhajuhlat (2019). Hiedanrannan Puutarhajuhlat täyttyivät ilosta ja uusista suunnitelmista. Artikkelijulkaistu Tampereen kaupungin verkkosivuilla 21.8.2019. Viitattu 10.2.2020. Saatavilla: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2019/08/21082019_2.html

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto -verkkopublication. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 10.12.2019. Saatavilla: <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Taguette (2019). Ohjelma laadullisen aineiston analysointiin ja luokitteluun. Hyödynnetty haastatteluaineiston analysoinnissa joulukuussa 2019 ja tammikuussa 2020. Saatavilla: <https://www.taguette.org/>

Turku, Veera & Alatalo, Elina (2019) Hiedanrannan saunassa päästään pian löylyihin. Blogiteksti on julkaistu Dwellers in Agile Cities -tutkimushankkeen verkkosivuilla 12.6.2019. Viitattu 4.3.2020. Saatavilla: <https://www.agilecities.fi/2019/06/12/hiedanrannan-saunassa-paastaan-pian-loylyihin/>

Turku, Veera (2018) Tampere Underground juhannus – toinen vuosi Hiedanrannassa. Blogiteksti on julkaistu Dwellers in Agile Cities -tutkimushankkeen verkkosivuilla 29.6.2018. Viitattu 4.3.2020. Saatavilla: <https://www.agilecities.fi/2018/06/29/tampere-underground-juhannus-toinen-vuosi-hiedanrannassa/>

Zimmerman, Martin (2014) Keeping an Urban Authenticity Alive: Vancouver's Granville Island. Artikkele julkaistu Urban Land -verkkosivulla 5.2.2014. Viitattu 18.9.2019. Saatavilla: <https://urbanland.uli.org/planning-design/keeping-an-urban-authenticity-alive-vancouvers-granville-island/>

Liite 1 Haastattelurunko Hiedanrannan luoville toimijoille

Taustoittavat kysymykset:

Nimi, toimiala, mitä teet(te)

Milloin toiminta alkanut?

Millainen porukka pyörittää yrityksen / ryhmän toimintaa? Onko porukka muuttunut ajan kuluessa?

Onko palkattuja työntekijöitä, vai ovatko kaikki mukana vapaaehtoisperiaattein?

Saatko elantosi työstäsi Hiedanrannassa? Teetkö muita töitä Hiedanrannassa toimimisen ohella?

Mikä on pääintressi toiminnallesi?

Onko toiminnalla voiton tavoittelua? Miten mahdollisesti kertyvä voitto suunnataan?

Tuottaako toimintasi jotain yhteiskunnallisia hyötyjä?

Toimijoiden tulo Hiedanrantaan ja Hiedanranta silloin:

Milloin ja miten tulit Hiedanrantaan? Millaisia vetovoimatekijöitä alueella oli?

Miten vuokraamaasi toimitilat vastasivat tarpeisiisi?

Millainen alue oli silloin? Oliko alueelle tulo mieluisaa?

Mielikuvat, odotukset ja alueen kehitys:

Mitä ajatuksia Hiedanrannan väliaikaisuus herätti sinussa tullessasi alueelle? Entä nyt?

Onko väliaikaisuus mahdollistanut tai rajoittanut toimintaasi jollain tavalla?

Keitä ovat Hiedanrannan väliaikaistoimijat / -toiminnot?

Miten Hiedanranta on muuttunut sinä aikana, kun olet toiminut alueella?

Oletko osallistunut alueen kehittämiseen? Miten?

Toimintaympäristön muutokset ja oma kehitys:

Millaisia muutoksia sinun omassa toimintaympäristössäsi, esim. toimitiloissa on tapahtunut?

Miten muutokset omassa ovat tapahtuneet ja kuka ne on toteuttanut?

Oletko itse muovannut tiloja sopivammiksi? Yksin vai yhdessä jonkun kanssa?

Miten Hiedanranta alueena ja toimitilasi vastaavat toimintasi tarpeita tällä hetkellä?

Toimialasi näkökulmasta, millaisena toimintaympäristönä Hiedanranta näyttäytyy?

Miten oma toimintasi on muuttunut sinä aikana, kun olet ollut Hiedanrannassa? Onko esim. kasvanut, vahvistunut vaiko kohdannut uusia haasteita?

Arki ja yhteistyö alueella:

Millainen on sinun arkipäiväsi / normaali viikko alueella?

Osallistutko Hiedanrannan tapahtumiin tai alueen projekteihin?

Kenen / keiden kanssa työskentelet alueella? Keiden? Millaista?

Onko vuorovaikutussuhteissa ollut muutoksia?

Oletko huomannut alueella ryhmäytymistä eri toimijoiden kesken?

Koetko yhteisöllisyyttä joidenkin toimijoiden kanssa?

Onko alueen toimijoilla yhteisiä päämääriä tai suunnitelmia tulevaisuuteen? Miten näitä päämääriä tavoitellaan?

Oletko huomannut erontekoa tai ns. negatiivista klikkiytymistä toimijoiden välillä?

Väliaikaisuuden loppu ja tulevaisuus:

Miksi väliaikaisuudesta luovuttiin? Mistä aloite luopumiseen tuli?

Miten päädyttiin Muuntautuva Hiedanranta -nimeen?

Miten väliaikaisuuden loppu tarkoittaa toiminnallesi / toimintaympäristöllesi?

Haluaisitko jäädä Hiedanrantaan sen kehittyessä ja rakentamisen alkaessa? Onko mielipiteesi tästä muuttunut vai pysynyt samana koko ajan?

Mitä keinoja hiedanrantalaisilla on vahvistaa toimintansa jatkoa?

Miten suhtaudut toimintasi tulevaisuuteen?

Millainen Hiedanranta on 10 vuoden kuluttua? Voitko jotenkin tukea toivottua kehitystä?

Toimijalistan esittely:

Onko lisättävää toimijoihin? Kaikki mainittuna?

Puuttuuko alueelta jonkinlaista toimintaa? Millainen toimija täyttäisi tämän tarpeen?

Liite 2 Haastattelurunko kaupungin toimijoille

Taustoittavat kysymykset:

Nimi, asema Hiedanrannassa; titteli ja työnkuva

Haastateltavan suhde alueeseen:

Milloin ja miten tulit Hiedanrantaan? Oliko alueella / työssäsi Hiedanrannassa jotain vetovoimatekijöitä?

Onko muita rooleja Hiedanrannassa virallisen työn lisäksi?

Millainen oli suhteesi alueeseen ennen työsuhteesi alkua / työsuhteesi jälkeen?

Millainen on sinun arkipäiväsi / normaali viikko alueella?

Hiedanranta ja sen kehitys:

Millainen Hiedanranta oli, kun aloitit työsi alueella?

Miten Hiedanranta on muuttunut sinä aikana, kun olet toiminut alueella? Entä millainen se on nyt?

Hiedanrannan toimijat, alue toimintaympäristönä (Toimijalistan esittely):

Onko lisättävää toimijoihin? Kaikki mainittuna?

Puuttuuko alueelta jonkinlaista toimintaa? Millainen toimija täyttäisi tämän tarpeen?

Millainen toimintaympäristö Hiedanranta on alueen toimijoille? (Pohditaan erikseen eri aloja: käsityö, taide, skeittaus...)

Onko toimijoissa tapahtunut muutoksia? Millaisia?

Miten alueen toimijat ovat muuttuneet Hiedanrannassa ollessaan? Onko kasvua, kehitystä? Vaiko haasteita? Voitko antaa joitain esimerkkejä?

Väliaikaistoimijoiden toimintaympäristön muutokset (Johdatus: Kun ensimmäiset toimijat asettuivat Hiedanrantaan, toimitilat olivat todella karussa kunnossa...):

Millaisia muutoksia Hiedanrannan toimijoiden välittömässä toimintaympäristössä, esim. toimitiloissa on tapahtunut ajan kuluessa?

Miten muutokset ovat tapahtuneet ja kuka ne on toteuttanut?

Oletko toimijat itse muovanneet tiloja sopivammiksi? Miten? Yksin vai yhteistyössä?

Osallistuminen alueen kehittämiseen: (Johdatus: Hiedanrannan vuokralaiset ovat velvoitettuja osallistumaan alueen kehittämiseen...):

Miten hiedanrantalaiset osallistuvat tai ovat osallistuneet alueen kehittämiseen?

Millaisiin projekteihin ja millaiseen yhteistoimintaan alueen toimijat ovat lähteneet innoissaan mukaan? Mikä ei tunnu kiinnostavan?

Ovatko alueen toimijat kehittäneet aluetta omatoimisesti? Miten?

Toimijayhteisö ja yhteistyö:

Miten kuvailisit alueen toimijoiden välisiä suhteita?

Onko Hiedanrannassa yhteisöllisyyttä? Miten se ilmenee?

Oletko huomannut ryhmäytymistä alueella?

Entä oletko havainnut selvää erontekoa joidenkin toimijoiden välillä?

Onko alueen toimijoilla yhteisiä päämääriä tai suunnitelmia tulevaisuuteen? Miten näitä päämääriä tavoitellaan / niiden toteutumista edistetään?

Väliaikaisuus:

Mitä ajatuksia Hiedanrannan väliaikaisuus herätti sinussa tullessasi alueelle? Entä nyt?

Miten väliaikaisuus ilmeni alueella?

Keitä ovat Hiedanrannan väliaikaistoimijat? (Rajauksen perusteet)

Miten väliaikaisuus on vaikuttanut heidän toimintaansa? (mahdollistavasti / rajoittavasti?)

Väliaikaisuuden loppu:

Miksi väliaikaisuudesta luovuttiin?

Mistä aloite tuli? Miten muutosprosessi eteni?

Miten väliaikaisuuden loppu näkyy Hiedanrannan alueella?

Millainen on Muuntautuva Hiedanranta?

Tulevaisuus:

Haluaisivatko väliaikaistoimijat jäädä Hiedanrantaan alueen kehittyessä ja rakentamisen alkaessa? Onko tässä ollut muutoksia tai eroja toimijoiden välillä?

Miten toimijat vahvistavat tai ovat vahvistaneet omaa asemaansa ja jatkoa alueella?

Miten alueen toimijat suhtautuvat tulevaisuuteensa? Toiveikkaasti, pelokkaasti yms.?

Millainen visio sinulla on alueen tulevaisuudesta?

Toimijalistan esittely:

Onko lisättävää toimijoihin? Kaikki mainittuna?

Puuttuuko alueelta jonkinlaista toimintaa? Millainen toimija täyttäisi tämän tarpeen?